

مەتبۇئاتى ئىقتىسادى

www.iqra.ahlamontada.com

22

نەزەر

2010

سەھىپە 22

خۇشەۋىستى
راستەقىيە!

سەركەدەيەتتى بۇ ماۋەيە يەكەننىڭ گۈللىرى؟

بۇنىڭ تۆۋەنلىرى
لە بۇنىڭ دايىم دەپتە!

مەن ۋە بەكەرەكەننىڭ مۇبايلى

مەن ھەلە بووم!

بەريۋەبەرى رۇزەھەلەتتى
ۋە
بەريۋەبەرى رۇزەھەلەتتى

بریار

مانگانه‌یه‌کی تایبته به کارگیری و کەشپیدانی مروی
سالی دووهم - ژماره 22 - ژاری 2010

به‌پۆه‌به‌ری نووسین

به‌رزان نه‌بۆه‌کر

سکرتری نووسین

نه‌سکهنده‌ر ره‌حیم

ب: په‌یوه‌ندییه‌کان

محمد هاشم

ده‌سته‌ی نووسهران

هاژە شیروانی

بیگه‌رد فارس

وه‌هاب حه‌سیب

په‌یمان به‌رزنجی

په‌ری شیخ‌که‌ریم

محمد می‌رگه‌یی

دیزاین

جه‌مال ده‌رویش

پشتیوان عه‌بدوره‌حمان

به‌شی ریکلام

07480112787

حساب بانکی گۆشار

بانگی گوردستانی نیوده‌ولته‌ی سلیمانی 3371

تیراژ: 3000 دانه

چاپخانه‌ی سه‌رده‌م

خواه‌نی نیعتیار

نه‌ندازیار مه‌سعود تاهیر رۆژبه‌یانی

سه‌رنووسه‌ر

عادل محمد شیخانی

sarnosar@yahoo.com

13

8

19

15

42

33

بۆ دابه‌شکردنی بریار

هه‌ولێر: خانه‌ی سیروان ۰۷۵-۰۶۷۲۹۶۳

که‌رکوک: ۰۷۷-۰۸۵۶۳۷۲۴ هه‌له‌بجه: ۰۷۷-۰۹۳۳۹۶۷ - ۰۷۵-۰۱۱۲۹۴۲۷- ده‌ربه‌ندیخان:

۰۷۷-۰۵۸۱۰۱۸ کفری: ۰۷۷-۰۵۶۶۸۷۶ که‌لار: ۰۷۷-۰۲۱۰۱۲۸۸

چه‌مچه‌مال: ۰۷۷-۰۸۵۵-۵۸۶ کۆیه: ۰۷۷-۰۵۴۹۷۱۴ سۆران: ۰۷۵-۰۴۵-۰۱۹۳۳

چۆمان: ۰۷۵-۰۴۵۶۷۹۹۲ قه‌لادزی: ۰۷۷-۰۵۸۵۲۰۱ رانیه: ۰۷۷-۰۵۸-۰۴۴۲

لوانیشانی گۆشار

سلیمانی - شه‌قامی سالم - ته‌لاری سلیمانی مۆل - نه‌ۆمی دووهم

به‌رامبه‌ر به‌پۆه‌به‌رایه‌تی گشتی په‌روه‌رده

۰۷۷-۰۲۱۷۸۶۸۲ ۳۱۹۳۹۴۶

E-mail: bryarmagazin@gmail.com

هه‌ولێر ۰۷۵-۰۷۶۵۸۵۳۵ ۰۷۵-۰۴۴۶۳۲۳۰

ھەرەس

خاڭۇ بەم پىرى و بىتاقەتتە ..
بۇ پىت پەتتە ؟
پۇڭلە دواترىن دىمەنى ھەرەس
وا لەنىو سىنگى ئەم پۇڭگارەدا
كەس جوتى پىلاو
نابەخشى بەكەس

موھەمەد كوردۇ

تەم لاپەزەبە بە سىۋىسەرى

گروپىن شۇمبارىياكاشىن رەسەن پىلاو دەكترىنەو

پەرەپىدانى كارگىرى لە نىۋان دروشمۇ واقىعدا!!

چوارجىۋەي ۋىلايىتى ھۆكۈمەت دەزگادا، ئەك تەنھا لە جوغزى رىكخستىنى خىزىپدا!
پىئويستمان بە سەرگىردايەتى لىئاۋو شايستە ھەيە كە بە واقىع بىسەلمىنىت بەرپاستى رايەرو شايستە سەرگىردايەتتە دەزانىت ھۈنەرى سەرگىردايەتى جىيە!!
كارگىرى بەرپۈمەردىن چاۋدىرى وردىنىيە، چۈنكە ۋەكو گوتراۋە: مالى بەرپلاۋ دز دروست دەكات!
گەشەپىدانى كارگىرى پىشكەۋىتى سىستەمى بەرپۈمەردىن، بەكارھىنانى ۋە مەشكەردى دەۋىت، رايەنانو مەشكەردى دەۋىت.

دەكرىت لە خۇمان بېرسىن جى لەم كارانە گراۋە، بۇ پەرەپىدانى كارگىرى زىندە بە چالگرىنى رۇتىن.
ۋەختىك ۋىلايىتى جىھان سىستەمە پىشكەۋىتىۋەكەن كارگىرى بەرپۈمەردىن پىادە دەكەن ھۆكۈمەتەكانىان لە رۇتىن گەندەلى پاك دەكەنەۋە نوپىرىن تەكەنلۇزىيە زانىيارى بەكاردەھىن، ھەندىكىان بە ھۆكۈمەتى بى كاغەز ناۋزەد دەكرىن، نىمە دەزگاكەنمان لە دەريى فائىلو كاغەزدا نۇقم كىردۈۋەدە ۋەزۋە ھالو نوۋسراۋە ھەممەيەكانەنمان بە دەيان ۋاۋى رەنگاۋ رەنگ دەزىنەنەۋە. كەۋاتە جىاۋازى زۇرە لە نىۋان ۋەي بىرقەدارو واقىعى كارگىرى نەمىۋى كوردستاندا.

بەرنامەيەك جگە لە زىتر شىۋاندىنى سىستەمى كارگىرى بە ھىۋەدانى سامانى ۋىلايىت بەدكارگىرى گەندەلى ھىچى تىر لى ناكەۋىتەۋە.
سادەترىن بىناسى بەرپۈمەردىن ۋەكو تايلىۋ دەلىت: نەۋەيە كە بە تەۋاۋەتى بىزانىت جىت دەۋىت؟!
كەۋاتە خالى دەستىكرىن نەۋەيە كە بىزانىن جىمان دەۋىت؟
دۋاتىر دەكرىت بىزانىن پىئويستە جى بىكەين بۇ گەشەتەنمان بەۋە نامانجانەي دىاريمان كىردۈۋە!!

كارگىرى زانستو ھۈنەر، پىۋسەيەكى كۆمەلەيەت بەردەۋامە لە ۋەبەرھەمەتەننى بەرۋەۋەمە بەردەستەكان بە سىۋىتى مەۋىيەۋە لە رىگاي پالاندانان رىكخستى سەرگىردايەتى چاۋدىرى ۋەدەۋە بۇ گەشەتەن بەۋە نامانجانەي بىيان گەينى.
كارگىرى تۋاناي دروستكرىن بىريارى ژىرانەيە بۇ گەشەتەن بە نامانجانەي جىاۋچىۋەي كاتتىكى دىارىكرادو.
كارگىرى ناكارو رەھتارو پىادەكرىنە لە جىاۋچىۋەي بەرۋەۋەندىيە نىشەمانىيەكاندا.

بۇ گەشەتەن بە پەرەپىدانى كارگىرى پىئويستمان بە پالاندانان ھەيە، ئەك تەنھا ۋەزىراتىك بەۋە ناۋەۋە!
پىئويستمان بە رىكخستىن ھەيە لە

لەگەل، ھەمۋە ۋىلايىتىكى نوۋىو گۇرئىكارىيە سىياسى ۋە ئابورىيە جۇرپەجۈرەكاندا ۋىشەۋە درۋىشى نوۋىو ناۋازە دىنە مەيدان سىياسەتمەدارو سەرگىردەكان ۋىتارو بەرنامەيە كارى خۇيانى پى دەزىنەنەۋە، ھەلەت ئەۋە ۋىشەۋە درۋىشمانە زۇرچار زۇرە زايەلەيەكى خۇشاۋازى لە گوتىدا ھەيەۋ جىگاي دىلىيىۋ خۇشچالى دەپىت لەلەي گوتىرەنى.
چۈنكە ئەۋە كەسانەي كە خۇپىندەۋەي قوۋلىان نىيە بۇ درۋىشمانەكان زۇر بە سادەيى بۇ شەكەن دەۋان.

لەۋە درۋىشمانەي كە زۇر بەر گوتىمان دەكەۋىت پەرەپىدانى كارگىرى مەۋىيەۋە بىتەۋەكرىن سىستەمى كارگىرىيە، كە بەردى بناغەي ھەمۋە پىشكەۋىتى گەشەپىدانىكە.
بەلام ئەم كارە ھىندەي پىئويستى بە بەرنامەپىزىۋ پالاندانان چاۋدىرى ھەيە، ھىندە پىئويستى بە ۋىتارى ھەمەسۋە ۋەتە دەستەۋازى بىرقەدار نىيە.

نەمىۋە لە زەمەنى ۋەۋەلەمەۋە سەردەمى زانىيارى پىشكەۋىتى تەكەنلۇزىيە ھاتنەگۇرپى سىستەمە نوپىەكانى كارگىرى بەرپۈمەردىن، زۇر گوتىن ھىچى پى ناكىرىتو كىردار دەۋانەت بۈۋىن لە گۇرەپاندا بىسەلمىنىت.

ھاۋكات تەرخان كىردى بارەي بى شومارو بۈدجەي موفت بى ھىچ بىتەماۋ

کارگيري به گوشتار

داماوترين كەس نەو كەسەيە كە بربارنەدان پيشەيەتي! «ويليام جيمس»

ژباني مروڤ به پاني رووداوەكاني دەپيوريت، نەك به دريژي سالەكاني! «عەلى تەنتاوي»

هيچ مروڤيەك ناتوانيت بيهه زانا پر به ماناي وشەكە، تا لەپيشدا مروڤ نەبيت پر به ماناي وشەي مروڤ! «توفاليس»

كەي بالەخانەكە تەواو دەبيت؟ نەگەر تۆ بينا بگەيت و كەسانيكی تريش بيروخين! «صالح عبدالقدوس»

نەگەر ريساي فيزيايي بلت: پالەپەستۆ دەبيتە مايەي تەقینەو، نەوا ريساي كۆمەلایەتي دەلت: پالەپەستۆ دەبيتە مايەي دوورووي كۆمەلایەتي! «عبدالکریم بکار»

گەرەترین هەلەمان، سەرقالبوونمانە بە هەلەي كەسانی ترەو! «ج.خەلیل جوهران»

مروڤه بەرزەكان هەولێ نەو شتانه دەدەن كە لە ناخی خۆياندايە، بەلام مروڤه نزمەكان هەولێ نەو شتانه دەدەن كە لە دەستی كەسانی تردايە! «كۆنفۇشيوس»

كارگيرى به چيرۆك

راستكردنه وه يه كى به جى!!

لهم چيرۆكه وه فيرده بين:

1- تهركه كانمان دهبيت به
جوانگيرين شيوه نهنجام بدين و
نابيت به زحمه تى تيبگهين.
2- دهبيت به وپهري خوشحاليه وه
كاره كانمان نهنجام بدين و
دلخوشين پي.

3- هه كارىك پيويست بيت
له سهرمان نهنجامى بدين سهارمت
به ولاتو نيشتمان و كهسو كارو
مرؤفايه تى دهبيت چالاكانه پي
ههلبسين و هيچ دريغى تيدا
نهكهين.

4- له كاتى نهنجامدانى
كاره كانماندا نابيت وا ههست بكهين
كه بيارمان پي دهكهين، بهلكو
دهبيت واپير بكهينه وه كه تهركيكه
پيويسته له سهرمان پي ههلبسين.
5- نابيت بهرامبه به تهركه
نيشتامانيه كانمان هيچ منه تيك
بكهين به سهر كه سدا، چونكه
ئيمه تهنه به تهركى سهرشانمان
ههستاوين.

6- نابيت تهنه به پيهرى ماددى
رووداوكان بپيويين و بهو چاوه شه وه
سهرنج بدين، چونكه نهو جوره
بپيركردنه وه به زور ناتهووه.

7- پيشكه شكردين يارمه تى و
هاوكارى مايه دلخوشي شادمانين
با زحمه تو ماندوو بوونيشى تيدا
بيت.

8- پيويسته روژنامه نووسيش
وردبين بيتو تهنه سهرنجى
رووكه شى رووداوكان نه دات و به
ناخى رووداوكاندا بچيته خواره وه.

خويان جي دههين... له نيوانياندا
كچيكي دوانزه سالانى بينى كه برايه كى
جوار سالانى خوى كردبو وه كوئل و
رور به زحمهت به دامپنى چپاكه دا
سهردهكهوت، نه ميش لى نزيك بووه و
لى پرسى: توى كيژوله بارىكى فورست
له سهر شانت هه لگرتووه، وانپيه؟!
كچه كهش به سهر سورمانه وه ته ماشى
كردا! له كاتيكدا هه ناسه پرگيى
بيكه وتبوو، پي گوت: نهه بارىكى
فورس نييه نهه برامه!!

له ولاتيكدا گري جهنگ
هه لگيرسا دانشتووان په نايان بو
شاخه كان بردو بو رزگار بوون له
دوزه خى جهنگ، له مال و حالى
خويان هه لاتن.

روژنامه واندا...
نهو شيوه به بلاو كردنه وه بو
په خسكردين كارسات و رووداوكان،
روژنامه نووسيك كاتيك سهرنجى نهو
كاره سات مرؤفايه تيبه ده داو پؤل
پؤل ناوهره كانى دهبيت سهرمه كى

سهره‌تایه‌ک له زانستی ریکخستن

به‌شی یانزه‌یه‌م

هاژه شیروانی

له ژماره‌ی رابردوودا ئاماژه‌مان کرد به (سهره‌لدانی یه‌که‌کانی ریکخستن و سهره‌لدانی ناسته‌کانی ریکخستن)، له‌م ژماره‌یه‌شدا هه‌ولده‌دین که (سهره‌لدانی یه‌که‌کانی پالپشتی و سهره‌لدانی کارو چالاکیه‌کانی ریکخستن)، له زنجیره‌ی یانزه‌هه‌م بۆ ئێوه‌ی خوێنه‌ری به‌رپێز ب‌خه‌ینه‌ روو.

سێیه‌م/ سهره‌لدانی یه‌که‌کانی پالپشتی:

هه‌روه‌ك پهره‌پێدانی ریکخستن ئاماژه‌یه‌ بۆ زیادبوونی قه‌باره‌ی ریکخراوو فراوانبوونی قه‌باره‌ی چالاکیه‌کانی ده‌بێته‌ هۆی سهره‌لدانی یه‌که‌کانی ریکخستن و ناسته‌ جو‌راوجۆره‌کانی ریکخستن، (وه‌كو ئه‌وه‌ی که له‌ خالی یه‌که‌م و دووهمی ژماره‌ی رابردوو ئاماژه‌مان پێکرد) و کاره‌که‌ ته‌نها به‌وه‌نده‌ش ناوه‌ستیت، به‌لکو ده‌بێته‌ هۆی سهره‌لدانی ئه‌و یه‌که‌انه‌ی که خاوه‌ن سروشتیکی تایبه‌تن و پتی ده‌وتریت: (یه‌که‌ پالپشته‌کان Support Unit).

دوو جو‌ر یه‌که‌ی پالپشتی هه‌یه‌ که بریتین له‌:

۱- یه‌که‌ پالپشته‌ کارگیریه‌کان (یان راپۆژکاریه‌کان)

Staff/Administrative Support Units

۲- یه‌که‌ پالپشته‌ هونه‌ریه‌کان
Technical/Professional Support Unit

۱- یه‌که‌ پالپشته‌ کارگیریه‌کان (راپۆژکاریه‌کان): ئه‌م یه‌که‌انه‌ش له‌ دهره‌وه‌ی هێلی ده‌سه‌لاتی جێبه‌جێکردنه‌، ئه‌مه‌ش خاوه‌ن سروشتیکی راپۆژکاری یان کاره‌ به‌ واتای ئه‌وه‌ی که (خزمه‌ت و هاریکاری و ئامۆژگاری و راپۆژ و زانیاری و زۆر که‌میش هه‌لده‌ستیت به‌ جێبه‌جێ کردنی کاره‌کان) ده‌گریته‌ خۆی، ئه‌مه‌ش به‌مجۆره‌ یه‌که‌ی هاوکاریکاره‌ و ئاسانکاری ده‌کات بۆ جێبه‌جێکاران، ئه‌وه‌ی که به‌رچاوه‌ش ده‌که‌ویت له‌م یه‌که‌ پالپشته‌انه‌ ئه‌وه‌یه‌ که شارمزاو پسپۆرن له‌ بواری کاره‌که‌یاندا، ته‌نها ئه‌وه‌ نه‌بێت که له‌ سه‌ریانه‌ هه‌لسن به‌ لێکۆڵینه‌وه‌ و پێشکه‌شکردنی خزمه‌ت و ئامۆژگاری و راپۆژ، له‌ سه‌ر جێبه‌جێ کارانه‌ که قبوولی بکه‌ن یان ره‌تی بکه‌نه‌وه‌، هه‌ر وه‌ك هه‌لده‌ستن به‌ خزمه‌ت کردن و هاوکاری

جێ به‌جێکاران بۆ ئاسانکاری کاره‌کانیان و له‌وانه‌یه‌ که روونیشی بکه‌نه‌وه‌.

له‌ گرنه‌ترین یه‌که‌ پالپشته‌ راپۆژکاریه‌کانیش بریتین له‌:

- * سکرته‌ریه‌ت
- * گواسته‌وه‌و گه‌یاندن
- * په‌یوه‌ندی گشتی
- * کرینه‌کان
- * به‌ کۆگاکردن
- * چاککردنه‌وه‌ی گشتی
- * خزمه‌تگوزاری گشتی (چێشته‌خانه‌ و پۆسته‌.....)
- * سه‌رحاوه‌ی مرۆیی (په‌یوه‌ندی

پیشه‌سازی).

* کاروباری یاسایی.

به‌ تێبینی کردنی ئه‌وه‌ی که ده‌سه‌لاتی ئه‌م یه‌که‌انه‌ ده‌که‌ویتته‌ نێوان ده‌سه‌لاتی راپۆژکاری و ده‌سه‌لاتی کاره‌کان.

ده‌سه‌لاتی راپۆژکاریش: ئه‌و ده‌سه‌لاتی راپۆژ و پێدانی رایه‌ که ده‌توانریت ره‌تیکرێته‌وه‌ یان قبوڵ بکړیت.

هه‌رچی ده‌سه‌لاتی کاره‌کانه‌: به‌ واتای توانای پێشکه‌شکردنی خزمه‌تی دیاریکراو

خواردهوش گرنگترین نهركو چالاكییه‌كانی
ریځځستن ددردهخات كه بهم شیوه‌یه‌یه:
لیستی گرنگترین نهركو چالاكییه‌كانی
ریځځستن:

۱- دیاری کردنی نهركو كاری
به‌رده‌سته‌كان.

۲- دیاری‌کردنی رڼو شوینی
جڼیه‌جی‌کردنی به‌رده‌سته‌كان بو
كاره‌كانیان.

۳- دسه‌لات پیدان به به‌رده‌سته‌كان.

۴- به‌شداری پیکردنی به‌رده‌سته‌كان له
برپاردان.

۵- کارگيري کوڅوونه‌وو لیژنه‌كان.

۶- بنبرکردنی مملانی له نیوان
به‌رده‌سته‌كان.

۷- دهرکردنی ههرمانو رڼنمایي تایبته
به كار.

۸- کارگيري فروفیله سیاسیه‌كان له كار.
۹- وه‌سفرکردنی پسپورییه‌كانی ریځځستن
(به واتای نهرکی یه‌كه‌كان).

۱۰- ناماده‌کردنی خسته‌ی سپاردنی
دسه‌لات (دسه‌لاتی یه‌كه‌كان).
۱۱- وه‌سفرکردنی كاره‌كان.
۱۲- ناماده‌کردنی رڼبه‌ری ریځځستن.
۱۳- په‌ره‌پیدانو گوږینی ریځځستن.
۱۴- ناماده‌کردنی به‌لگو و گرتنه‌به‌ری
رڼو شوی.

۱۵- وینه‌ کیشانی رڼشن‌بیری ریځځستن.
نهره‌ی كه سه‌یره لیردها نهره‌یه كه
به‌رڼو‌به‌ران له پیگه‌ی كاره‌كه‌یان نهم
نهركو چالاكییه‌كانی ریځځستن ههراموش
ده‌كه‌ن، نهمه‌ش به‌هوی كه واده‌زان كه
گرنگیان به هونه‌ری نهدای كارگردنیان له
بواره‌كانی به‌ره‌مه‌نیان و به بازارخستن و
فروشتن گرنگتره لهم نهركانی ریځځستن،
ههراموش کردنی نهم نهركو چالاكییه‌كان له
توانای كارمکان كه دده‌كاهه به ته‌واوی،
نهمه‌ش كه به كورتینی کارگيري دهناسریت
نابیته‌هوی به توانستی به‌رڼو‌به‌ران، به‌لگو
به پیچ‌وانه‌وه ده‌بیته‌هوی به هیلاك
بردنیان به تایبته‌ی تاوه‌كو به‌رزبینه‌وه
به‌ره‌و ناستی ریځځستن.

ههر بویه ریځځراوه پښه‌واو گه‌وره‌كان
گرنگی دده‌ن به مشق پیکردنی
به‌رڼو‌به‌رانی له سر نهم نهركو چالاكییه‌كانی
ریځځستن، ههر بره‌گه‌یه‌كه لهم لیسته‌دا
دهریری (خولیک یا چهند خولیکه) بو مشق
پیکردن كه ده‌بیت تیایدا به‌رڼو‌به‌ران
زوریک له زانین و کارزانییه‌كان وهریگر تا
یارمه‌تیا بادت له سر بنیاتانی دواړو
کارگيري له سر به‌رزگردنه‌وی توانستی
ریځځراوه‌كانیان.

شیوه‌ی سیستمی کارو پلانی دريژ‌خایه‌ن،
راسپاردنه‌كان، یاسو ریځساكان، سیاسه‌تی
کارگردن، رڼو شوینی دوورو دريژ‌ده‌بیت،
له دوایدا ههر نهمه‌ن كه وینه‌ی دواړو
ریځځراوه‌دگیشن، سیستمه‌كه‌ی دادنه‌نین و
چاودیری نهدای گشتی ده‌كه‌ن.

نهم یه‌كانه‌ی كه باسمن لیوه‌ كرد
خاوه‌ن سروشتی‌کی تایبته‌ن و له ژیر ناوی
تر دهرده‌كه‌ن وه‌ك:

* نووسینگه.

* یه‌كه.

* مه‌لپه‌ند.

ههر بو نمونه‌ ده‌بینن كه نهم ناو
لینانه له یه‌كه پالپشته هونه‌رییه‌كانی
وه‌كو نهمه‌ن ده‌بنه: مه‌لپه‌ندی زانیاری،
نووسینگه‌ی هونه‌ری، نووسینگه‌ی
نهن‌دازه‌یی، یه‌كه‌ی پالپشتی برپار،
یه‌كه‌ی دیزاینی نهن‌دازه‌یی، نووسینگه‌ی
پیدا‌چوونه‌وو وردبینی، نووسینگه‌ی پلانی
ستراتیژی، یه‌كه‌ی هه‌ل‌سه‌نگاندنی نهدای
دامه‌زراوه‌یی، نووسینگه‌ی لیک‌لپه‌ن‌هوی
کارو ریځځستن.

دسه‌لاتی تایبته بهم یه‌كه پالپشته
هونه‌ریانه‌ گوزارشت ده‌كات لهو دسه‌لاته
راویژ‌کارییه‌ی له شیوه‌ی ناموژ‌گاری و
راویژ‌مه‌ قبول‌ ده‌کړت له‌بری نه‌بوونی،
یان دسه‌لاتی کاره‌كه‌یه به واتای نهم
یه‌كه هونه‌رییه‌ دیت كه هه‌ل‌ده‌ستیت به
پښ‌كه‌ش کردنی کارو خزمه‌تگوزاری بو
به‌رڼو‌هوندی یه‌كه‌كانی تر (له زوربه‌ی
جاردا بو به‌رڼو‌هوندی کارگيري بالاپه‌).

چواره‌م/ سه‌ره‌لدانی کارو
چالاكییه‌كانی ریځځستن:

ههره‌كه كه پښتر روونمان كرده‌وه
كه ریځځستن له پال نهمه‌ی كه ههره‌م
په‌ی‌كه‌ر به‌نده له ههمان كاتیشدا ریځاو
چالاكی‌ی كاری تایبته‌ به ریځځستنی
كار Organizing و ههر نهمه‌ش كه
به‌رڼو‌به‌ر بیی هه‌ل‌ده‌ستیت كاتیک كه
دسه‌لاتی به سانای دیاری ده‌کړت به
واتای چالاكی‌ی كاره داوا‌كراوه‌كان، نهمه‌ش
بو گه‌یشتن به ههر نامانجیک، به ههر
ریځایه‌كو تاتیک، له ههر كاتیک، به ههر
شیوازیك بیت كه ههمه‌هنگی له نیوان
ههمو كاره‌كان ده‌كات، به چ شیوازیكیش
ده‌توانی مملانییه‌كان چاره‌سهر‌بكات.

له‌سهر ناستی ریځځراویش هه‌ندیک
له یه‌كه پالپشته هونه‌رییه‌كانو راویژ‌کاره
دهره‌کیه‌كان هه‌ل‌ده‌ستن به کیشانی سیاسه‌تی
ریځځستن كه ریځ‌کاری په‌یوه‌ندییه‌كانو
دسه‌لات ده‌كات له نیوان نهم یه‌كانه‌ی
كه ریځځراوی لی پیک دیت، نهم لیسته‌ی

كه جڼیه‌جی ده‌کړت له شوینی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌
سهر بهو یه‌كانه‌ نییه‌ كه پښ‌كه‌شی
ده‌كات، ههره‌كه په‌یوه‌ندی گشتی
له‌وانه‌یه‌ ناهه‌نگیک ریځ‌بخت بو یه‌كیک
له کارگيريیه‌كان، کارگيري سهر‌چاوه‌ی
مرویی‌
ریځ‌ده‌خات له ههمو کوچو كه له‌به‌ری‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌
ریځ‌خراوه، هه‌ل‌ده‌ستیت به نهدا‌کردنی
هه‌ندیک ژمیرم‌ری کارگيريیه‌كانی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌
ههمان مه‌نتیقیش سه‌بارت به کرین،
به کو‌گاکردن، چاکسازي، خزمه‌تگوزاری
گشتی، گواسته‌وه‌و گه‌یاندن و... هتد.
له یه‌كه پالپشته کارگيريیه‌كان (یان
راویژ‌کارییه‌كان).

۲- یه‌كه پالپشته هونه‌رییه‌كان: نهم
یه‌كانه‌ش ههر له دهره‌وی هیل‌ی دسه‌لاتی
جڼیه‌ جی‌کردن، خاوه‌ن سروشتی‌کی
راویژ‌کاری یان کارن، نهره‌كه‌شی بریتیه‌
له دیزاین کردنی سیاسات، داپشتنی
سیستمه‌و مامه‌ل‌ه‌کردن له‌گه‌ل زانیاری، نهم
کارگيريپانه یان یه‌كانه ههر وه‌ك ژیری
ریځ‌کاران (العقل المدبر) له ریځ‌خراوه
گه‌وره‌كان، لهم یه‌كانه گه‌وره‌ پسپوړان
کارده‌كه‌ن له هه‌ل‌گرانی پله زانستییه
بالا‌كان، ههر نهمه‌نیش‌ن دان پپانه‌رن و
پیشه‌وهرن له بوا‌ری کاره‌كه‌یان، هه‌ل‌ده‌ستن
به پلان دانان و چاودیری دامه‌زراوه‌یی و
ناماده‌کردنی بو فراوان بوونه هونه‌ری و
به‌ره‌مه‌دارییه‌كان، ده‌گه‌رڼ به دوا‌ی
گرفت‌ی بازارو رکا‌به‌ری کردن و وردترین
تویژ‌ینه‌وه‌ش بو ریځ‌خراوه ناماده ده‌كه‌ن.
له گرنگترین یه‌كه پالپشته
هونه‌رییه‌كان بریتین له:

* پلانی ستراتیژی.
* هه‌ل‌سه‌نگاندنی نهدای دامه‌زراوه‌یی.
* تویژ‌ینه‌وو په‌ره‌پیدان.
* سیستمی زانیاری و پالپشتی
برپاردان.
* وردبین و چاودیری و پیدا‌چوونه‌وه.
* دیزاینی نهن‌دازه‌یی.
* دیراساتی هونه‌ری.
* به‌خسته‌کردنی به‌ره‌م هینان.
* لیک‌لپه‌ن‌هوی کارگردن و ریځځستن.
* په‌ره‌پیدانی دواړو‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌ی‌
* جو‌ری کوالیتی پپوانه‌کردن.
* داهینان.

تیبینی نهمه‌و به‌كه‌ن كه نهم یه‌كانه
کار ده‌كه‌ن له ریځ‌ای پسپوره‌ لیژانه‌كان
له بوا‌ری کاره‌كه‌یان، زور لیژانی‌شن و
راه‌ی‌نراون له‌سهر تویژ‌ینه‌وو دیراسه‌و
وردبینی، نهمه‌ش به مه‌به‌ستی پښ‌كه‌ش
کردنی پالپشتی هونه‌ری، کاره‌كانیشیان له

چۈن دامەزراۋەكەت يېش دەخەيت

۱/ ناۋات جەمال

بەرزىكىرئەۋە باشتر كارەكانيان
بەجىيەنن، پاشان ناۋەزۇك ئامانجى
بەرنامەكەيان بۇ روون بىكەرەۋە.

۶- ھۆكارەكانى ۋازەينانى فەرمانبەرەن
دەستنىشان بىكە: ھەۋل بىدە لە ميانى
گفتوگۇ قەسەردن لەگەل ئەۋ فەرمانبەرەنە
داۋاى دەست لە كارگىشانەۋە دەكەن،
بزانە ھۆكارى ۋازەينان لە كارەكەيان
جىيە؟ ئايا بە ۋىستى خۇيانە يان لەبەر
كەمتەرەخمى ۋ خراپى كۆمپانىيەكەيە؟
كەۋاتە ھۆكارەكان شى بىكەرەۋە لە دانانى
بەرنامەى راھىناندا سووديان لئ ۋەربىگەر،
پاشان كىشەۋ گرتەكان ديارى بىكە تا لە
رېگەى ئەنجامدانى خولەكانى راھىنانەۋە
چارەسەريان بىكەيت.

۷- چاۋدىرى كارمەندو فەرمانبەرەانت
بىكە تا ئاگادارى گىروگرفتو تەنگزەكانيان
بىت: زۆربەى بەرنامەكانى كارى راھىنان
لە دامەزراۋەكاندا بە مەبەستى چارەسەر
كردنى گىروگرفتەكانى سەلامەتى
پىشەيى ۋ قورسى كارۋ خراپ بە كارەينانى
كەرەستەكان ۋ شىۋازى ئەنجامدانى
كارەكان ۋ ئالۋزى پەيۋەندىيە مرۇببەكان ۋ
تەنگزە تاكە كەسىيەكان ۋ... لە حالەتى
چارەسەر كردنى ئەم گىروگرفتەنە لە
رېگەى ئەنجامدانى پرۇسەى راھىنانەۋە

۲- ھەلسە بە پىداچوۋنەۋەى ئەۋ
سكالايانەى كە لە لايەن بىركارۋ كىرەكانتەۋە
بە دەست گەشتوۋە: ئەۋ ئەركو فەرمانانە
كامانەن كە فەرمانبەرەكانت بە كارامەيى ۋ
لېتاتوۋىيى ئەنجامى دەدەن، لە پىناۋ بە
دەستەينانى بىركارۋ كىرەى زياتردا، خۇدى
سكالايانەى ھاندەرۋ ھۆكارن بۇئەۋەى
راھىنان ئەنجام بىرئيت.

۴- بەۋ كارۋ چالاكانەدا بچۆرەۋە
كە خالى سەرەكى دامەزراۋەكەتەنۋ
فەرمانبەرەكانت ئامازە بە كەۋكورتى
دەكەن تىيادا، لەبەررۇشنىي ئەۋرپۇرتانەى
كە لە لايەن يەكە كارگىرپىيەكانەۋە ئامادە
دەكرىن، كەۋكورتى ۋ كەمتەرەخمىيەكان
ديارى بىكە ھەۋلەدە لە ميانى داپشتىنى
بەرنامەى كارى راھىنانەكەدا پىۋشۋىنى
چارەسەر كردنەى ديارى بىكەيت ۋ زالبىيت
بە سەرياندا.

۵- روونكرەنەۋە دەربارەى
بەرنامەى كارى راھىنانەكە پىشەكەش
بىكە: لەگەل سەرپەرشتىيارانى يەكە
كارگىرپىيەكان كۆببەرەۋەۋە بىاندۋىنەۋە لە
پىداۋىستىيەكانيان بۆلەرەۋە، بزانە ئەۋ
شئانە چىن كە پىۋىستە لە بەرنامەى
راھىنانەكەدا لەبەرچاۋ بگىرئىن تا ئاستى
ھۆشيارىيى لېتاتوۋىيى فەرمانبەرەران

مىكانىزمەكانى بەجىيەينانى پرۇسەى راھىنان

سەرگەۋتىنى ھەر پرۇسەيەكى راھىنان
بەندە بە جەند ھۆكارىكەۋە، يەككە لەۋ
ھۆكارانە مىكانىزمەكانى بەجىيەينانى ئەۋ
پرۇسەيەيە. لېرەدا جەند مىكانىزمەك
دەخەينە روۋ تاكو پرۇسەى راھىنان
بە شىۋازىكى گونجاۋو رىكوپىك بەرپۇە
بچىت:

۱- ھەستە بە پىداچوۋنەۋەى نەخشەى
ستراتىژى ۋ ئامانجە زانستىيەكانت:
پىۋىستە راھىنان ھەمىشە پەيۋەست بىت
بە پلان ۋ ستراتىژىيەكانى كۆمپانىيەكەت،
بۇيە دەبىت ئەۋ مەبەستو ئامانجە ديارى
بىكەيت كە دەتەۋىت پىي بىكەيت، بەر لەۋەى
راھىنان بە فەرمانبەرەكانت بىكەيت.

۲- مەرچە ئەۋ راھىنانەى ئەنجامى
دەدەيت پەيۋەندى بە ئامانجەكانى
كۆمپانىيەكەتەۋە ھەبىت: بە مەبەستى
دانانى بەرنامەى راھىنان ۋ بىرپارى بە
ئەنجام گەياندنى لەبەرئەۋە نەبىت
كە راھىنان بوۋە بە نەرىتېك لە
دامەزراۋەكاندا، يان لەبەرئەۋە شىتكت
لە كىتېك ياكود گۇفارىكدا خۋىندۋتەۋە،
ياخود بە بىانوۋى ئەۋەى ھەندى كۆمپانىيا
ئەۋ شىۋازە راھىنانەيان ئەنجام داۋە.

سەرکردايەتى بۇماوھىيە يا دەسكەوتە؟

ن: طارق سويدان
و: دلشاد محەمەد

لە روانگەى ئىسلامەو (ئاكار) ھەم بۇماوھىيە ھەم بەدەستەينراو، ئەوھتا پەيامبەرى خودا (دخ) كاتىك قسە لەگەل ئەشەجى عەبدولقەيس دەكات - كە بە نەرمونيانى ھىمنىو لەسەرخۇيەكەى سەرکردايەتى ھۆزى قەيسى دەکرد- پىي دەفەرمووت: ئتۆ دوو خەسلەتت تىدايە خودا پەيامبەرى خودا خۇشيان دەوتت "نەرمونيانىو لەسەرخۇيى"،

ئەشەجىش دەپرست داخۆ ئەو دوو رەقتارە دوو خەسلەتى بەدەستەينراو يان خودا خولقاندوويەتىو لەسەريان رايھىناوھە پەيامبەرىش دەفەرمووت: دوو خەسلەتن كە خودا توى لەسەرخولقاندوودا... كەواتە كەسانىك ھەن بە فىترەت تواناى سەرکردايەتتايان تىدايە.

لە فەرموودەيەكى تىرشدا دەفەرمووت "زانست بە فېربوونەو نەرمونيانىش بەخۇراھىيانو خۇفېرکردنە" ... ئەمەش ئەو دەگەيەنەت كە دەكرىت رەقتار بە دەستبەينرىت، ھەروەك چۆن زانستو زانبارى بەدەست دەھېنرىت.

بەگورتى كەسانىكى كەم ھەن - بەرئەزى ۲%- كە سىفەتى سەرکردايەتىو پېشەوايەتى تىياندا زگماكيە، ھەروەھا كەسانىكى تىرش ھەن - بەرئەزى ۲%- بەكەلگى سەرکردايەتى نايەن ناتوان بەدەستى بېھن... ئىدى زۆربەى خەلگى دەتوان خەسلەتى فەرماندەيىو سەرکردايەتى بەرئەزى جياواز بە دەستبەين، بەلام ھەرچۇنكىش بەدەستى بېھن، ناتوان وەك ئەو كەسانە بن كە خودا بە زگماكى ئەو خەسلەتەى تىدا خولقاندوون.

بەدرئەزى مېزوو مشتومرىكى چرو گەتوگۇيەكى قوول ھەبوو سەبارەت بەو پرسىيارە، ھەر كەسەو رايوچوونى خۇى ھەيە لەو بارەيەو، جياوازيەكەش لەمېزىنەيەو لە نيو زانايانى كۆن نويدا بوونى ھەيە... ئەوھتا دكتۇر (بېنيز) مامۇستاي شارەزاو پسپۇر لە بابەتى سەرکردايەتىو فەرماندەيى دەلتت: "سەرکردايەتى كەسايەتىو داناييە، ئەو دوو شتەش ناكرىت بەدەست بېھنرىت".

لە كاتىكدا (پېتەر دراگەر) مامۇستاي گەورەى زانايانى رۇژاوايى، دەلتت: "سەرکردايەتى فېربوونى مومكەنەو، فېربوونىشى پىويستە" ... لېردە دەبىت بېرسىن داخۆ ئىسلام ھىچ راو ھەلوستىكى ھەيە لەمەر ئەو باسەى كە گەورەترىن زانايانى كارگيرى ھاوچەرغ نەيانتوانيوە لەسەرى كۆك پەكەدەنگ بن؟

ئەگەر ئېمە لە جەمكى سەرکردايەتى وردبىنەو رەمىن، دەبىنەن لە (۲) شتدا كورتو پوخت دەكرىتەو (زانست، لېھاتوويى، رەقتار) ... زانستو لېھاتوويى، دوو شتى بە دەستەينراو، بەلام ناياناكارىش (سلوك) بەدەستەنووھ؟

رەنگە ئەم خالە ھۆكارى جياوازي زانايان بىت، چۈنكە ھەندىكيان پىيانوايە كە لايەنى مرقىو تواناداربوون بۇ كارتىكرەن لە مرقۇف ناكرىت بەدەست بېھنرىت، لەبەرئەوئەى ئەو بەھرەيەكى خودايەو ھەولۇ توانستى مرقىي ھىچ رۆلىكى لە گەشەپىدانو دەمەزەرد كردنو بەرەو پىشبردنىدا نىيە... بەلام ھەندىكى تريان سوورن لەسەر ئەوئەى بەھرە ھىچ پەيوەندىيەكى بە سەرکردايەتتەيەو نىيە...

زنجىرەى چوارەو و كۆتايى

فەرمانبەران نەك تەنھا ھەست بە لا لىكرەنەو گرنكى پىدانيان دەكەن، بەلگو كارامەترو لېھاتوو تر دەبنو زياتر ھەست بە ئاسوودەيى دەكەن.

۸- ھەلسەنگەنن بکە بۇ فەرمانبەرانت بە مەبەستى زانىنى ئارەزووگەكەيانو تېروانينو دىدو بۇچوونيان: لە ميانى ئەو گەتوگۇو پرسىيارانەى ئاراستەيان دەكەيت دەگەيتە ئەو دەرەنجامەى كە بزائىت چيان پىويستەو چ رېگەو شىوازيك لە ھەزوو ئارەزووى ئەوان دەگونجىت ئەمەش بە ئامانجى ئەنجامدانى پرۆسەيەكى راھىنانى سەرگەوتوو.

۹- بەكتر بېننوسازدانى چاوپىكەوتنو گەتوگۇى كراو لەگەل فەرمانبەرانو دەستە كارگيرىيەكان: وا باشترە لە چاوپىكەوتنو كۆبوونەوگەكاندا رېژمەيەكى ديارىكراو لە فەرمانبەران ئامادەو بەشدار بن واتە ژمارەيان زۆر نەبىت تا بوارىكى فراوانتر برەخسىت بۇ زياتر لە يەك تىگەيشتنو دەربرىنى رايوچوونەكان، ئەمەش يارمەتيدەرىكى باش دەبىت بۇ ديارىكرەنى پىداويستىيەكانى بەرنامەى كارى راھىنانەكە.

سەرچاو/ ئەم زنجىرە بابەتە لە كىتەبى (الخطوات الذكية) وەرگىراو، سام و لىل سوسمان، ص/ ۲۶۷-۲۷۷، ۲۸۴-۲۹۰.

چۇن كۆبۈنەۋە كورت ۋ بەرھەمدارەكان دەپەستىت؟

دا: محمد احمد عبدالجبار
ۋا: سىبىن مەخمۇد شەلەبىخەن

چۇن گەشە بە بۆجۈنەكان دەدەپتو
بېيار ۋەردەگىرەت لە كۆبۈنەۋەدا
لە يادت بېت بېيارى ئاسانو خېرا لە
كۆبۈنەۋەدا = ئاستەنگو نارەجەتى لە
كاتى راپەراندندا!

بابەتى بەكخستەن بابەتېكى گىرەگە،
بېۋىستە لە جوار لايەنەۋە بېروانىتە ئەم
كارە

ئەگەر تېمان رۋانى لە لايەنى:
* ھۆكارى ھېز: ئەۋە ئىمە لە
ئەنجامى ئەمەدا بۆجۈنەكان لە خۇمان
كۆدەكەينەۋە، ھەروەدا سود ۋەرگرتن لە
توانا لە رادەبەدەمەكانى گەسانى تىرىش،
ھەروەدا ئەوان ھەست دەكەن كە ئىمە
دەتوانىن كارىكەين لە چوارچىۋەدەكدا
كە كۆمان بىكەتەۋە لەگەل كەسانى تردا،
ھەروەدا يارمەتېمان دەدات لە كاروبارى
تىرىشدا.

ئەگەر تېمان رۋانى لە لايەنى:
* ھۆكارى لاۋازى: ئەۋە ئىمە لە
حالىتى شىكستەين لە مامەلەكەردەنمان
لەگەلىان بەم شىۋەيە، ئەۋە ھەموان
دەبنە نەيارمان ۋەدەبىنەن كە بۈۋنمان
ترسە بۆ ئەۋان.... ھەروەدا ئىمە بەۋ
شىۋەيە كارە بە سودەكان قۇرخ كەين
ئەۋانەي كە پىشكەش قوتابايانى دەكەين،
ئەمانەش تانىكىن خوازىارم كە لە خۇمانى
دوۋرەخەينەۋە.

ئەگەر تېمان رۋانى لە لايەنى:
* فرسەتى لە بارەۋە: ئەۋە ئەۋ
كەسانە ئىمەيان دەۋى، چۈنكە زۆرىنەي
بەكەيتەكەمان بېك ھېناۋە، ھەمۋو
تواناۋ بېۋىستىيەك لە دەستى ئىمەدەيە...
ھەروەدا ئەم كارە لەگەل ھەزى بەرپەرساندا
پاستەۋانەيە لە بەرپەۋەبىردىنى زانگۆ لە
بەشداربۈۋىنى زۆرتىن ژمارەي قوتابى لە
جالاكىيە خۈندەكارىيەكاندا.

ئەگەر تېمان رۋانى لە لايەنى:
* ھەپشە لىكردنەۋە: ئەۋە خۇمان
لە بەردەم چەندىن كېشەي كەلەكە
بۈۋا دەبىنەنەۋە بۆ خالى كىرنەۋەي
ھۆش لە راپەراندنى پلانى بەكەيتەكە
لەم سالد... ھەروەدا نارەزايى قوتابايان
بەرامبەر پلانىكەمان، ئەۋەش بە ھۆي
ناشاكىرايى ۋ گۇرەنكارى كىرن تىپايدا لە
كاتىكەۋە بۆ كاتىكى تر... ھەروەدا ناچار
دەبىن پەشيمان بىنەۋەۋە ۋەلامى ھەندى
بۆجۈنەيان بەدەنەۋە ئەۋانەي كە لەگەل
بەرزەۋەندى قوتاباياندا ناگۈنجىت.

سۈدى ئەم شىكردنەۋەيە:
* ۋامان لىدەكات ھۆكارەكانى ھېز
زىاد بىكەين.
* لە ھۆكارە لاۋازەكان بەدوۋرىن بە
پېتى توانا.
* سود لە فرسەتە لە بارەكان
ۋەربىگىرن.

* خۇمان لە زىانەكان بېارىزىن،
ھەروەدا ئەۋە تۈيۈنەۋەي كىردەبىمان
بۆ دەردەخسىتەيت بۆ ھەمۋو ئەگەرەكان ۋ
ئەنجامەكان بۆ ھەر ھەنگاۋىك لە
ھەنگاۋەكان.

بېكەۋە بۆ گەپشتەن بە بېيارىكى
دروست لە كۆبۈنەۋەكەتدا
* لە يادت بېت كە بىنچىنە لە
بابەتەكاندا كە دەخىتە بەر ۋوتۇز لە ناۋ
كۆبۈنەۋەكەدا، بېۋىستە لىزە ھەبىت يان
بەش كە پىشتەر ھەستابىت بە ۋوتۇز كىرن
لەسەرى لە ھەمۋو لايەنەكانىيەۋە.

* بېۋىستە رەھەندەكانى ئەۋەسەلەپە
دىارى بىكرىت كە ۋوتۇزى لەسەر دەكرىت،
بېۋىستە نامانچ لە ۋوتۇز كىرنەكە ناشىرا
بېت.

* بەشداربۈۋان لە ۋوتۇزەكاندا ناراستە
بىكە، رېڭا لە بەردەمىياندا رۆشن بىكەروە
بۆ ۋوتۇز لە سەر خالە كارىگەرەكان.

* ئەگەر يەككە لە ئامادەبۈۋان پاي خۇي
دەربىرى ۋۆش بە باشى تى نەدەگەپشتى...
بېۋىستە ھەۋل بەدەيت لە مەبەستەكەي تى
بىگەيت... دىشتەكەي دوۋبارە بىكەتەۋە بە
شىۋازى خۆت ئەگەر بېۋىستى كىرد.

* راپا مەبە لە رۈۋىكردنەۋەي
ئامانچى چاۋپىكەۋەتەكە يان ئامانچى
ۋوتۇزى يەككە لە خالەكان بۆ جارىكى تر،
ئەگەر بېۋىست بوۋ ۋابىكرىت.

پيشبىنى لە بەرپۈەبردندا

شاخەوان جەمال

مەبەست لە كارى بەرپۈەبردن
گەشتەنە بەو ئامانجانەى كە نەخشەيان
بۆ دانراودو لە جوارچىوئى خستەكاندان،
بەھۆى پيشبىنىيەومەيە كە دەتوانىن بگەينە
بارودۇخىك كە تيايدا دەتوانىن نەخشە
بۆ داھاتو بگىشىن و برپارى جۆنيەتى
كارگردن بدمىن، لەبەرئەمەيە كە
پيشبىنىگردن زۆر پىويستەو يەككە لە
مەرچەكانى بەرپۈەمەرى سەرگەوتوو.

پيشبىنىگردن واتە: خەملاندن
يان ديارىگردنى ناستى ئەو چالاكىو
گۆرانكارىانەى كە لە داھاتوودا روودەدەن،
ئەويش بە پشتبەستن بە چەند ھۆكارىك
وەك ئاماركانو شارمزاىو لىھاتووى ئەو
كەسەى كە ھەلدەستىت بە پيشبىنىگردن.
دەبىنىن دۇنيای ئەمرو جۆرە
نالۆزىيەكى پىوەديارە لەبەرئەمە
پيشبىنىگردن دەمىت بە بەردەوامى كارى
لەسەر بگىرت بە ھەر سى جۆرەكانى
پيشبىنى ماوە كورتو ماوە مامناوندو
ماوە درىژمەو.

ھەرەك چۆن پيشبىنىگردن لە
بوارەكانى كەشو ھەواو بارودۇخى سىياسى
باوود ھەولى بۆ دەدرىت بەو شىوئەيەش
پيشبىنى بارودۇخى ئابوورى ھەلبەزو
دابەزى نرخەكانو ھەلسوكەوتو ھەزو
ئارمەزووى بەكاربەرو كپارەكانىش بۆ
بەرپۈەبەران بە تايىبەت بەرپۈەبەرانى
پىكخراو ھرۆشيارەكان كارىكى گرىگەو
پىويستە بەردەوام كارى بۆ بگىرت.
ھەرەھا پيشبىنىگردنى ھەلسوكەوتى
كارمەندان لە ھەمانگەكاندا لە لاين
بەرپۈەبەرانەو جىي گرىگى پىدانە.

ئەگەر پيشبىنى بۆ شتەكان نەكەين
لەوانەيە بگەوينە ناو موحازەفەيەك كە
نەتوانىن بە ئاسانى خۆمانى لى دەرباز
بگەين.

* ھەنگاوى شەشەم: ھەستە بە
کردارى دەنگدانو برپار وەرگرتن لە ناو
كۆبونەوگەدا.

* ھەنگاوى ھەوتەم: ھەستە بە
دارشتنى برپارى كۆتايى، كە بە تەواوى راي
لە سەر وەرگىراو، دلىابە لە تىگەيشتنى
لە لايمنى ئامادەبووانەو.

* ھەنگاوى ھەشتەم: ناوى ئەو كەسە
يان ئەو لىژنەيە تۆمار بگە كە بەرپرسە
لە ھەستان بەو كارە، تاوەكو ئاشكراپىتو
ديارى كراو بىت.

* ھەنگاوى نۆيەم: ھەمووان دلىابە
بگە كە بەرمەكتو كار دروستى ھەمىشە
لە كارىكدايە كە راوژى لەسەر بگىرت
(وامرەم شورى بىنەم).
لە يادت بىت كە:

كاتى يەكى لە ئەندامانى كۆبونەوگە
بۆ گوزارش لە ھەندى لە راستىيەكان
دەدووت دەربارەى بابەتى باسكراو تۆ
لايەنىكى باسەكە دەگىرت... تۆش
بابەتەكەى پى دەمىرت.

گەشەگردنى بۆچوونەكان پىويستى
بە باسگردنى ھەموو راستىيەكان ھەيە
دەربارەى بابەتەكە، رەخساندىن بوار بۆ
ئامادەبووان بۆ گوزارش كردن لە سەر
راو بۆچوونىيان... بەلام دواى دلىابى لە
باسگردنى ھەموو راستىيەكان.

* لە كاتى وتوژى خالىكدا لە خستەى
كارەكاندا، پىويستە روونو ئاشكرا بىت بۆ
ئامادەبووان بزانن چەندە كات دەمات.
* ھەر خالىك لە خالەكانى خستەى
كارەكان بەش بگە كە دەخوازى لىيەو
برپار وەرگىرتىت، دابەشى بگە بە سەر
نۆ ھەنگاودا:

* ھەنگاوى يەكەم: بابەتەكە لە ھەموو
لايەنەكانەو پشكەش بگە، دلىابە لە
بوونى ھەموو زانىارىيەك بە تەواوى بۆ
ئامادەبووان.

* ھەنگاوى دووهم: كاتى ديارى كراو
بەدە بە ھەموو ئەندامىك تاوەكو بە
تەواوى راي خۆى دەربىرپىت بۆ ئەو بابەتە
پيشنار كراو.

* ھەنگاوى سىيەم: ھەموو بۆچوونەكان
لە بەردەمنا ياداشت بگە لەسەر تەختەى
رەش بە شىوئەيەك لە شوپىكدا بىت كە
ئامادەبووان ھەموويان بىيىن.

* ھەنگاوى چوارەم: ھەندى لە كات
بەدە بە بەشداربووان تاوەكو راي بەكتر
بگۆرنەو بە بى رەخنە گرتن لە راوبۆچوون
يان بە سوك زانىنى راي ئەوانى تر.

* ھەنگاوى پىنجەم: دلىابە لەوہى
كە ھىچ پيشنارىكى تر نەماوە... بابەتە
پيشنارىكاروگەكە، كە پىويستە برپارى لە
سەر دەربىرپىت، بە تەواى ئاشكرا بوو بۆ
ھەموو بەشداربووان.

چۈن جياكار دەپتە لەكۆبۈنەۋەكاندا؟

سەلمان ھەلەبجەي
زالكۇي صەلاھەدىن

۱- ئايا لەسەر برىارى سەرۋكەكەت
ئامادەى ئەم كۆبۈنەۋەمىيە دەپتە؟
دە برىارى بابەتى دروستن ئەۋە ديارى
دەكات كە پتۈيستە ئامادەى ئەم كۆبۈنەۋەمىيە
بىت پان نا؟ بۇيە ئەگەر ۋەلامەكەت لەسەر
برىارىمەكان لەنيۋە كەمتر بە بەلى بوو،
زۇر بە دلتاييەۋە پتۈيست بە ئامادەبۈونت
ناكات. ئەگەر ۋەلامەكەت بە بەلى بوو
لەسەر ھەۋت برىارى، ئەۋا پتۈيست
بە ئامادەبۈونت دەكات، بەلام لە ھەندى
بۇنەى ديارىكرادا، ئەگەر ۋەلامەكانت بە
بەلى لەسەر ھەۋت برىارى زياترېو ئەۋا
پتۈيستە ئامادەبىت.
ئەگەر ۋەلامەكەت بە بەلى بوو
لەسەر (۷-۵) برىارى ئەۋا پتۈيست بە
ھەلۋىستەيەك دەكات لەگەل خۇدى خۇت،
جارىكى تر ھاۋسەنگىيەك بكە لەنيۋان
نويۋى بابەتى، رەنگە ترسى سەرۋكەكەت
ھەبىتو ئامادە بىت، بۇ جارىكى تر برىارى
لە خۇت بكە ئايا پتۈيست بە ئامادەبۈونت
دەكات پان نا؟ ئەگەر ۋەلامەكانت لەسەر
برىارىمەكان بە ئامادەبۈونت بوو، ترسى
سەرۋكەت نەبىو دىكرىت پتۈ بىسەلمىنى
كە ئامادەبۈونت ھىج سوۋدىكى نابىت.
بەردەۋام ئەۋە لەيىر مەكە، كە
داۋاكرىدى سەرۋكەكەت بۇ ئامادەبۈونت
لە كۆبۈنەۋە، ئەۋە ناگەيەنىت كە پتۈيست
بە ئامادەبۈونت دەكات.
سەرچاۋە: (بەرىۋەبىردىنى كۆبۈنەۋەكان).

ھارىكارىت دەكەين لە ۋەلامەكانەۋەت بەم
دە برىارى:
۱- ئايا تۋاناۋ لىتھاتۋىت، بىرۋرۋت
كارىكى بىنچىنەيىيە بۇ سەرۋكەۋەتنى ئەم
كۆبۈنەۋەمىيە؟
۲- ئايا برىارىمەكانى ئەم كۆبۈنەۋەمىيە
راستەۋخۇ كاردەكاتە سەر تۇۋ ھاۋرىكانت،
ھەروەھا بەربرىارىت لەكارەكانت؟
۲- ئايا پتۈيستىت بە خۇئامادەكرىد
ھەيە بۇئەۋەى بىتە پتۈشەنگ بۇ
ھەۋالەكانت لە كۆبۈنەۋەمىيە؟
۴- ئايا ئامادەبۈونت ھەر لەبەر ئەۋەمىيە
كە تۇ راھاتۋى بە ئامادەبۈونى ئەم
كۆبۈنەۋەنە بەبىتى نازناۋو پتۈگە نەرىت؟
۵- ئايا لەو كۆبۈنەۋەمىيەدا بەربرىسە
گەۋرەكانو سەرۋكەكانت ئامادە دەبن، دىتەۋىت
بە ئامادەبۈونت پتۈگىرىان بكەپت؟
۶- ئايا لىرەدا بابەتىك ھەيە كە
بەۋىت گىتۈگۈى لەسەر بكەيت بە
تايەبەتى، پان نارازى بىت لىي، پان بەجىتى
بەلىت بۇ كۆبۈنەۋەمىيە؟
۷- ئايا لەكۆبۈنەۋەمىيەدا گىتۈگۈ لەسەر
بابەتە زۇر گىرەكان دىكرىت بەجۇرىك
ناكرىت جىگىرىك لەجىياتىت ئامادەبىت؟
۸- ئايا لىرەدا ئەۋە بابەتانە لە
كۆبۈنەۋەمىيەدا نەبىت برىارى لەسەر
ۋەرنىگىرىت؟
۹- ئايا ۋا دىۋانىتە ئەم كۆبۈنەۋەمىيە
كە شتى لىۋە ھىرىت؟

سەرەتا پىئاسەى كۆبۈنەۋە دەكەين،
پاشان دىتە سەرئەۋەى كەچۈن جياكار
دەبىت كاتىك دىتەۋىت بەشداربىت لە
جالاكىيەكانى كۆبۈنەۋەمىيە.
كۆبۈنەۋە برىتەيە لە بۇنەيەك
تيايدا كۆمەلە خەللىك لەيەك جىگادا
كۆدەبىنەۋە بۇ بەشدارىكرىدىان لەگەل
يەكتەر لە بىرۋرۋا ئەزەمەكان بۇ
گەيشتن بەئامانچىك، بىگومان ئەمەش
بەپىتى زمارەى ئامادەبۈۋان دىگۇرىت،
پىك ھاتەيان، رىكخستىيان.... مەبەستى
كۆبۈنەۋەمىيە، بەلام ھەۋو بەشدار
دەبن لەسەر ئەۋەى كە بۇ مەبەستىكى
ديارىكرۋا ھاتوون، پەيۋەندىيان بە
يەكتەرۋە دەبىت بە شىۋەيەك لەشۋەكان
ھەروەھا سەرچاۋمىيان يەك سەرۋكە
نەۋىش سەرۋكى كۆبۈنەۋەمىيە.
ئىستە ئەگەر تۇ بەرىۋەبىرىك پان
بەربرىلىك بىت لە نۇرگانىكى ھىزىي،
دامەزراۋە ئابورىيەكان، دامودىزگا
ھۆكۈمىيەكان.... كاتىك بانگىيشت دىكرىت
بۇ بەشدارى كرىد لە كۆبۈنەۋەمىيەك، بەۋىت
جياكاربىت برىارىكى ھەمىشەيى ھەيە كە
پتۈيست دەكات لە خۇتى بىرسىت، نەۋىش
ئەۋەمىيە بىرسىت كە ئايا ئەم كۆبۈنەۋەمىيە
پتۈيست بە ئامادەبۈونى مەن دەكات؟
ۋەلامى ئەۋە برىارى بەردەۋە
بەشۋەمىيەكى بابەتىانە، ھەلۋىستىكى
راستە دروستت لەگەل خۇت ھەيى، ئىمەش

بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى

بەريۆمبەرى رۇژئاوايى

ۋ: ئالانى

بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: لە جەزئەكاندا
بېرۇزبايىت ئاراستە دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: لە جەزئەكاندا
داۋاي كارگىرىنى لى دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: سلاۋت لى
دەكات و پىت دەلىت: بەيانىت باش.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: پىت دەلىت:
(ھاتىت بۇ سەر كار؟)
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: ھەول دەكات
بۇ پىشخستى كۇمپانىكەي.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: ھەول دەكات
بۇ پىشخستى خۇي.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: سەرمەي
قەسەكانى بەم شىۋىيە دەست پى دەكات:
(من لەو بېرۋايەدام...)
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: سەرمەي
قەسەكانى بەم شىۋىيە دەست پى دەكات:
(من بېرۋارم داۋە...)
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: بە پىي
دلىسۋىت لە كارگىرىنىدا پەلت بەرز
دەكاتەۋە.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: بەپىي ماستاۋ
گىرىنىت، پەلت بەرز دەكاتەۋە.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: نەخشەيەكت
بۇ دادەنىت كە لەگەل تواناكاندا
بگىونجىت.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: نەخشەيەكت بۇ
دادەنىت كە لەگەل خەيالى خۇيدا بگىونجى.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: متمانەت پى
دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: متمانە بە
خۇي دەكات.

بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: رىگەت پى
دەكات كە سكاللا بگەيت.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: رىگەت پى
دەكات كە ۋەسقى بگەيت.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: ئەگەر داۋاي
دەست لە كارگىشەنەۋەت كىرد، ھەول
دەكات پەشيمانەت بگاتەۋە، بۇ ئەۋ مەبەستە
گفتۋگۈت لەگەلدا دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: ھانت دەكات
بۇنەۋە دەست لە كارگىشەنەۋە.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: بە پىي
بارودۇخى دەروونىت مامەلەت لەگەلدا
دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: بەپىي
مىزاجى خۇي مامەلەت لەگەلدا دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: بە باشى
دەزانىت لە بەردەم ھاۋكارو كەسانى دىكە
ستايشت بگات.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: بە چاكى دەزانىت
كە تۇلاي كەسانى دى ستايشت بگەيت.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: رۇژىكى
شىرىن... رۇژىكى تال...
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: رۇژى تال...
رۇژىكى تالتر...
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: چاۋدېرىت دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: سىخوپىت بە
سەرمەۋە دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: پەرە بە
بېرۋكەكانت دەكات، بە ناۋى تۋۋە بەرزى
دەكاتەۋە بۇ سەرو خۇي.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: بېرۋكەكانت
دەمىزىكۇ بە ناۋى خۇيەۋە بۇ سەرو خۇي

بەرزى دەكاتەۋە.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: ئاينىدەي
گەشت بەريۆمبە.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: ئاينىدەي تۇ
لە دەستى خۇيدا دەپىنىت.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: ئەگەر
ناكۇكىيەكت لەگەلدا ھەبوو، دان بەخۇيدا
دەگىرىت.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: ئەگەر بېرىت
لە ناكۇكى كىردەۋە لە گەلدا، دەست لە
بىنەققات گىر دەكات.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: چاۋدېرىت دەكات
گۈپىسىتى بۇچوونەكانت بىت، سەبارەت
بە پىشخستى كار.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: چاۋدېرىت
دەكات گۈپىسىتى بۇچوونەكانت بىت،
سەبارەت بە خۇي.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: بېرۋكەكانت
دەروۋىنىت.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: ئەعصابت
دەروۋىنىت.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: بە دەنگ
لەگەل دەۋىت.
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: بە زەبىر
لەگەل دەۋىت.
بەريۆمبەرى رۇژئاوايى: دەپەۋىت كە
تۇ بلىنىت: (من پىشنىار دەكەم...)
بەريۆمبەرى رۇژھەلاتى: دەپەۋىت كە
تۇ بلىنىت: (من لايەنگىرى بۇچوونەكانت
دەكەم).
سەرجاۋە/ ئىنتەرنىت.

جوانى زانستو جوانى رەوشت

تەنھا پىشت بە جوانىيەكەى يان
جوانى جلوبەرگۈ روالەتى بېسەتت،
جوانى لەگەل تىپەرپوونى كات
نامىنىت، روالەتتەش دواى ماۋەيەك
رەۋنەقۈ رەنگەكانى لە دەست دەدات،
رۇشتنى بەفېزۈ لە خۇبايى زيان بە
خاۋەنەكەى دەگەيەنەتو ھاورپىيانى
لە دوۋرەدەخاتەۋە، رۆلەكەم چى لەۋە
جوانترە كە جوانى لەگەل زانستو
رەوشتو بىن فېزىيەۋە بېت. زانست
خاۋەنەكەى بەرزەمەكاتەۋەۋە ۋلات
بىيات دەنەت. بىن فېزىيەش ۋا دەكات
كە لە لاي خەلگى خۇشەۋىست
بېت. بە رەوشتىش رېز لە ئەۋانى
تر دەگرېتو ناچارىيان دەكەيت
رېزىت بىگرن. تاۋسە بىچكۆلەكە
زۆر بە باشى گۈيى لە قىسەۋ
ئامۇزگارپىيەكانى دايكى راگرتبۈۋ.
نەۋەبۈۋ لە رۆزى دواتردا، تاۋس لە
كۈرسى پىشەۋەى پۇلدا دانىشتبۈۋ و
ۋانەكانى دەخوئىند.

تاۋس رازى نەۋەبۈۋ بىچتە قوتابخانە
بىخوئىتو بە لەخۇبايىۋە بە دايكى
گوت: زانست سوۋدى چىيە؟
من دروستكراۋىكى زۆر
جوانم، پەرۋالبە رەنگاۋرەنگە بە
قەشەنگىرىنى رەنگەكان، كلكىكى
درېژم ھەيەۋ كلكى بالندەكانى تر
لە ھى من جوانتر نىيە. دايكە
تەماشاكە كاتىك پەرەكانم دەكەمەۋە
چەند دىمەنىكى سەرنجراگىشەم
دەبىت. كلكى ئەفسۈناۋىم ۋەك
چەترىكى رەنگاۋرەنگى بىن ۋىنەيە،
پەرۋالبە كىردەۋەۋە ئىنجا بەردەۋام
بۈۋ لە قەشەكردن لەگەل دايكىداۋ
گوتى: سەپرى رۇشتىنم بىكە،
ئايا ھىچ دروستكراۋىكى تر ئەم
تايەتمەندىيانەى منى ھەيە؟
من ئەمەم بەسە چ پىۋىستىم بە
زانست ھەيە!

دايكى پىي گوت: رۆلەى شىرىنم
بە ھەلەدا مەچۈ، زۆر ھەلەيە ئەۋەى

تۈپى

مىندالان ئەم يارىيە لە نىۋان دوۋ
تىپى پىنچ يارىزانى ئەنجام دەدەتت
كە ھەرپەكىيان كىبىرگى دەكات
لەسەر بەدەستەيىنانى زۆرتىن ژمارەى
خالەكان. تۆماركردنى گۈلى ئەم جۆرە
يارىيە بىرىيە لە تۈپ خستە ناۋ
تۈپىكى بىچكۆلەى شىۋە سەبەتە، كە
بە بەرزى سى مەتر لە ستوۋنىكەۋە
بەستراۋە. يارىزانەكە بەشۋەيەك
تۈپەكە بەردو سەبەتەكە دەبات كە
لەگەل رۇشتىن بەردو لاي سەبەتەى
تىپى بەرامبەر تۈپەكە دەكىشەت بە
زەۋىدا تاكو دوۋبارە بگەپتەۋە ناۋ
دەستى، پاشان بۇ يەككە لە ئەندامانى

مىندال ۋە بەكارھېتائى مۇبايل

بەرىزىمە ناۋى دەھىنەم، ئىنجا بە نەرمى ۋە ھېمىنى قىسەدەكەم دەنگەم بەرزىناكەمەۋە، بە ھەمان شىۋە لە كاتى ۋەلامدانەۋەدا بە رېزىمە ۋەلامى سالاۋى قىسەكەر دەدەمەۋە بە نارامى ۋە ھىۋاشى لەگەلدا دەدۇيەم.

* نەگەر لەگەل ھاۋرىيەكانەدا بىۋىم بۇ قىسەكەردىن ياخۇد ۋەلامدانەۋە مۇبايل، مۇلەتپان لى ۋەردەگرم.

* مەن لە كاتى نەگۈنچاۋدا بۇ نەۋىنە ۋەك كاتى نانخۋاردىن پان كاتەكانى پىشۋودان ۋەردىگى شەۋ مۇبايل بەكارناھىنەم.

* كاتىك يەكەك لە لامدا خەرىكى قىسەۋ پەيۋەندى كەردىن بىت بە مۇبايل مەن گۈل لە قىسەكانى رانەگرم.

مىندالان نەمىرۇ بەكارھېتائى مۇبايل بۇتە بەشىكى كاريگەر لە زىيانى رۇزانەماندا، لەبەرئەۋە لە بارەى چۈنىيەتى سۈۋد لىۋەردگرتىن بەكارھېتائى بە ئىۋە دەلەيم:

* مەن تەنھا لە كاتى زۇر پىۋىست نەبىت مۇبايل بە كارناھىنەم، چۈنكە زۇرىك لە شارەزىيان نامۇزگارى ئىمەى مىندالانى خۋار تەمەنى ۱۲ سالى دەكەن كە مۇبايل بەكارنەھىنەم، تەنھا لە كاتى پىۋىستدا نەبىت ۋەدەيت بۇ ماۋىيەكى كەم بىت، نەمەش لەبەر ئەۋ تىشكەى لە شەپۇلەكانىيەۋە دەردەچىستو كاريگەرى خراپى دەبىت بۇ سەر خانەكانى مېشكەم كە لە قۇناغى گەشەكەردەن.

* كاتىك تەلەفۇن بۇ يەكەك دەكەم سەرمەتا سالاۋى لىدەكەم

تىپەكەى دەپھاۋىزىت. نەگەر يارىزان تۋانى لە لىدانىكى سەربەستدا گۈل بىكات ۋاتە تۇپەكە بىخاتە ناۋ سەبەتەى تىپى بەرامبەر ئەۋا تەنھا خالىك بۇ تىپەكە دەۋۋوسىرەت، بەلام گۈل كەردىن لەناۋ ناۋچەى سەبەتەكە دۋو خالەۋ ھەروەھا گۈل كەردىن لە دەردەۋى ناۋچەكە سى خالەۋ. دىۋىزى يارىگەى تۇپى سەبەتە ۲۴-۲۸ مەترەۋ پانىيەكەشى ۱۲-۱۵ مەترەۋ. تۇپى ئەم يارىيە لە پىست پان ماددەيەكى جىپى دىۋىست دەكرىت، ئىنجا تاقى دەكرىتەۋەۋ كىشەكەى ۶۰-۶۵ گرام دەبىت.

له لایه‌نی دموونی و زمینی.
* له کاتی گه‌شه‌سەندن و بێگە‌یشتنی
بازار و جیگ‌یربوونی له ناستی یەگەم
دووم له زمینی خە‌لکدا، ئەم خە‌لکانە
رێگا نادن بە ئالوگۆری مە‌لە‌بە‌ندەکان،
یەگەم هەر یەگەم دوومیش دووم.

ئەگەر هاتوو ئەم یاسایەت نە‌دۆ‌زییەوه
جێبە‌جێ بک‌ری‌ت، بە بێگومان نا‌ه‌اوسە‌نگی
مە‌رجە‌کانی ر‌ک‌ابە‌ری کردنی سە‌ری‌سە‌ت
بە‌دی دەرک‌ری‌ت لە‌گە‌ڵ بوونی دا‌ه‌یتان،
یا بێ نە‌گە‌یشتنی بازار و کە‌می ناستی
هۆشیاری له لای بە‌کارهێ‌نەرەکان.

۹- یاسای د‌زی‌ه‌ک/ سە‌ر‌پ‌ێ‌چی کردن:
(ئەگەر هاتوو بە‌ دوای پ‌لە‌ی دوومدا
دە‌گەر‌پ‌ێ‌ت، لێ‌ردا س‌تراتی‌ژی‌یه‌تی تۆ
پ‌ێ‌چە‌وانە‌ی ئە‌وه‌یه‌ که پ‌ێ‌شە‌نگی بازار
دە‌یک‌ات):

* تا‌وه‌کو پ‌ێ‌شە‌نگی یەگەم بازار بە‌هێ‌ز
ب‌ێ‌ت، نا‌ما‌زە‌یه‌که بە‌ بوونی دەر‌فە‌ت‌یک بۆ
ئە‌و کە‌سە‌ی له پ‌لە‌ی دوومدا د‌پ‌ێ‌ت، چون‌که
له هێ‌زدا خ‌الە لا‌وا‌زە‌کان د‌م‌ر‌دە‌کە‌ون.

* نا‌وجەر‌گە‌ی سە‌ر‌گە‌وت‌نی سە‌ر‌گ‌ردایە‌تی
بە‌ دیار‌خە‌، س‌تراتی‌ژی‌مە‌تە‌ک‌م د‌یزاین ب‌که
بۆ ئە‌وه‌ی له د‌زی خ‌الە بە‌هێ‌زە‌کانیان
بو‌وس‌ت‌یت، جیا‌وا‌ز بە‌و باش‌تر مە‌به‌.

* بە‌ر‌هە‌مە‌کان‌ت ب‌ن‌ێ‌ره بازار و‌کو
ئە‌وه‌ی که بە‌ر‌هە‌می ئە‌ل‌تە‌رنات‌یف ب‌ن بۆ

هە‌روه‌ک له ژمارە‌ی پ‌ێ‌ش‌وو نا‌ما‌زە‌مان
بە‌ حە‌وت یاسای جیگ‌یر کرد له
بازار‌ساز‌یدا که ئە‌وان‌یش بر‌یتی بوون له:
یاساکانی (پ‌ێ‌شە‌نگی و پ‌ێ‌شە‌وا‌یه‌تی، پ‌ۆ‌ل‌ین
کردن، زە‌ین، پ‌ێ‌ش‌ب‌ینی‌یه‌کان، ت‌یش‌ک خ‌ست‌نە
سەر، تاک‌ر‌ه‌وی، یاسای پایە‌کانی پ‌لی‌کانە)،
له ژمارە‌ی ئە‌م‌ج‌ارە‌ی بر‌یارو له زنجیره‌ی
دوومدا لە‌گە‌ڵ‌مان ب‌ن بۆ حە‌وت یاسای
د‌یکە ئە‌وان‌یش (یاسای دو‌وانە‌یی، د‌ز یە‌ک
یا سە‌ر‌پ‌ێ‌چی کردن، دا‌به‌ش‌کردن، ما‌وه‌ی
در‌ێ‌ژ‌خ‌ایە‌ن، در‌ێ‌ژه پ‌ێ‌دان و ه‌ور‌بان‌یدان،
یاسای س‌یفە‌تە‌کان)‌ن، ب‌ه‌ر‌م‌و‌ون:

۸- یاسای دو‌وانە‌یی: (بۆ ما‌وه‌یه‌کی
در‌ێ‌ژ‌خ‌ایە‌ن، بازار د‌م‌ب‌ێ‌تە پ‌ێ‌ش‌ب‌ر‌ک‌تی‌ه‌ک له
ن‌ی‌وان تە‌نها دوو (ن‌ی‌شانە) یا (د‌رو‌ش‌م):
* بۆ ن‌مو‌ونه (ب‌ی‌ب‌سی و ک‌ۆ‌ک‌ا‌ک‌ۆ‌لا،
ت‌ای‌دو ئ‌اری‌ال، ک‌ان‌و‌ن و ن‌ی‌ک‌و‌ن، س‌و‌نی و
ن‌ی‌ن‌ت‌ی‌ندو، ه‌ت‌د).

* هە‌م‌وو یە‌ک لا‌یک‌ر‌د‌نە‌وه‌یه‌ک له
ن‌ی‌وان دوو ی‌اری‌زان د‌م‌ب‌ێ‌ت، یە‌گە‌م له
پ‌ێ‌ش‌تر هات‌وو‌ی ن‌و‌.

* له پ‌ێ‌شە‌ساز‌ی ت‌یر‌بو‌و و تە‌وا‌و
و جیگ‌یر بو‌و، پ‌لە‌ی س‌ت‌یه‌م ن‌اس‌ت‌یکی
نا‌ستە‌مه‌.

* ک‌ر‌پ‌ار‌م‌کان حە‌ز بە‌ بە‌را‌و‌ر‌د‌کرد‌نی
ن‌ی‌وان دوو هە‌ل‌ب‌ژ‌اردە‌دە‌کە‌ن، که هە‌ل‌ب‌ژ‌ارد‌نی
زۆ‌ر‌تر گ‌وزار‌ش‌ت دە‌ک‌ات له گ‌ۆ‌ش‌ش‌یکی زۆ‌ر

22

یاسای
جیگ‌یر
له

بازار‌ساز‌یدا

ه‌ازە ش‌یر‌وان‌ی

بە‌شی دووم

یەكەم جار.

* ئەو (ماركە)یەى كە یەكەمە لە دەستە بەركردنى ئەم بنەمایانە، ھەمیشە دەتوانیت كە پكابهەرانى بەو بچوینیت كە لاسایى كەرەمەن ئەك زیاتر.

بە كورتى : لاسایى پێشەوای بازار مەكەرەو، بەلكو بەرھەمەكانت بخەرە بازار وەك ئەووى كە ئەلەرناتىفێكى باشتى لێو، لە سالى (١٩٩٤)دا كۆمپانىی نینتندو بەرھەمەكانى ئاراستەى ھەرزەكاران كرد لە ئامێرو یارییەكانى ناوئالدا، كاتێك كە (سۆنى) ھاتە ناو پێشپركیەكەو پەيامەكەى ئاراستەى گەنجان و لاوان كرد، ئەم چینی كەرتى بازارى بە تەواوى داگیركرد.

١٠- یاسای دابەشكردن: (بە تێپەرینی كات، ھەر پۆلێنێك دابەش دەبێتە سەر دوو پۆلێنى تر یا زیاتر):

* لە كاتى داھێنانى ئۆتۆمبیل تەنھا لە یەك پۆلێن پێك ھاتبوو، كەچى ئەمڕۆ ئۆتۆمبیلی خێزان، وەرزشى، چوار كەسى، زۆربەرز (ئەلفان و فۆرمیلا)و لە ھەر پۆلێنێك دەبینن پێشەوایەك یا سەرکردەيەك ھەبە.

* كاتێك كە بېبىسو كۆكا كۆلا تاكە خواردنەووى گازى بوون، كەچى ئیستا خواردنەووى وەك (دايت)، خواردنەووى وزە بەخشەكان، ناوى كانزایو شیرمەنى بە چەورى تەواو و نیو چەورى بە بى چەورى.... ھتد، بەر چاودەكەون.

* چۆن كۆمپوتەر لە سەرھاتادا (Main Frame) بوو لە دوایدا بوو بە وێستگەى كارو خزمەت، كەسى، ئیستاش لاپتۆپ.

* گەرۆتەرین ھەلە كە كۆمپانىیاكان تێى دەكەون ئەوێە كە ناویكى بازارگانى سەرکەوتوو بۆ بەرھەمەكانیان دادەنێن، لە دوایدا تێكەش بە پۆلێنێكى تری نوێ دەكەن وەك كاتێك كە (فۆلكس ھاگن) پێشەوای كەرتى ئۆتۆمبیلە بچووكەكان بوو لە سالانى شەستەكان و ھەفتاكان و كاتێك كە وىستى ئۆتۆمبیلی گەورەو بەرزتر بداتە ھەمان بازارو لە ژێر ھەمان ناودا، لە ھەموو ئاراستەكان ھەردى ھێنا، ھەر بۆیە كریارى ئۆتۆمبیلە بچووكەكان ھەلسان بە گەرەن بە دواى ئەلەرناتىفێكى تر، لە زەمىنى كەسانى تریشا وایەو كە فۆلكس ھاگن ھاو واتاى ئۆتۆمبیلە سادەو بچووكەكانە.

* خەلك وایان پى باشتەر كە بەرھەمەو خزمەتەكانیان لە كۆمپانىیا جیوازمەكان بكړن، بە مەزەندەى ئەووى كە پێشەوایەتى بازارى ئەم پۆلێنە چۆنە كە ئەم كۆمپانىیاپە كارى تیا دا دەكات.

١١- یاسای ماووى درێژخایەن: (شوێنەواری كۆشە بازارپاسازییەكان كەلەكە دەبن لەگەڵ كاتدا، پێویستى بە ماوویەكى زەمەنى درێژ دەبێت تا شوێنەوارە راستیەكەى دەربخات):

* ھەمیشە وا دەبێت كە دەرەنجامە درێژخایەنەكان بە تەواوى پێچەوانەى دەرەنجامە كورت خایەنەكان.

* لێكۆلینەوێكەكان دووپاتى ئەو دەكەنەو كە داشكانى نرخەكان (وێكو لە كۆتایی وەرژەكان دەبینن) كریارەكانى بە ناگا ھێنا كە بە نرخى ئاسایى نەكړن (كە ھازانچ زۆر) بەلكو پەچاوى وەرژى داشكان بکەن (كە تیايدا ھازانچەكان زۆر زۆرن).

* پێشكەش كړنى بانگەشەكان، لە ماوویەكى كورت خایەندا، دەبێتە ھۆى تێك شكاندن لە ماوویەكى درێژ خایەندا، چونكە پێویستە كە بەرەوام ئەم بانگەشە پێشكەش بكړیت تاوەكو فرۆشتن بە یەك ئاستدا بپروات.

* ئەم یاسایە راستیەك دەخاتە ڕوو كە زۆریك لە شتە شاراوێكان دەخاتە ڕوو ئەویش ئەوێە كە دەرەنجامى درێژخایەن بۆ كۆششى بازارپاسازی (كە پێویستى بە ماوویەكى زۆر ھەبە تا دەرەكەوێت) لە وانەپە نێگەتیش بێت، لە ھەمان كاتدا دەرەنجامى كورت خایەنیش لە وانەپە پۆزەتیی بێت.

١٢- یاسای درێژە بێدان: (پالەنەریكى زۆر ھەبە بەرەو دروست كړنى بەرھەمى نوێ كە سوودمەند دەبێت لە سەرکەوتنى ئەم بەرھەمەى ئیستا):

* ناوى بەرھەمەى سەرکەوتوووت مەبەو بێخەیتە سەر بەرھەمەى تەرت كە ناديار بێت.

* بە ھیزووە تیشك بخە سەر یەك بەرھەم كە ھازانچىكى زۆر دەستەبەر دەكات. * ھازانچەكەت زىاد مەكە لە رێگای سەرباركړنى تر بە بەرھەمەك كە زەرەر مەندیت تیايدا.

* كاتێك كە ھەول دەدەیت ھەموو شتێك بۆ خەلك دابین بكەیت، كۆتایپەكەت لە دەریاپەك دیت كە پى بێت لە گرت، چونكە دابین كړنى ھەموو شتێك یەكسانە بە دابین نەكړنى ھىچ شتێك.

ھەر بۆ نموونە دەبینن كە كۆمپانىیاى ماكرۆسۆفٹ لە مێژووى ڤلاوكرەندەووى پەرتوووكەكەى سالى (١٩٩٢) بەرھەم گەلیكى پێشكەش كړد وەك (ماكرۆسۆفٹ ویندۆز، ماكرۆسۆفٹ ۆرد، ئىكسل.... ھتد)، كە ئەو كات پێشینی سەرکەوتنو سەرئەكەوتنیاں بۆ دەكرد، پەلئ ماكرۆسۆفٹ تا ئیستاش

بەردەوامە، بەلام دەبى تیبینی ئەو بەكەین كە لە بانگەشە كړدن ووستا بۆ ناوێكەى تیشكى خستە سەر بانگەشەكړدن بۆ (سیستەمى ویندۆییەكەى)و فێرژنى ئۆفیسەكانى كەمكړندەووى لە ناوى ئەو بەرھەمەنەى كە بانگەشەى بۆ دەكات ھەر بۆیە دەبینن كە ماكرۆسۆفٹ توانى چوار دەورى ئەو یاسایە بدات وەك خۆى بۆ ھەمیشە.

١٣- یاسای ھۆربانیدان: (پێویستە ھۆربانى بە شتێك بدەیت تا شتێك بێت دەست):

لێرەدا سى شت ھەبە كە ھۆربانى پى دەدەیت:

١- ژمارى بەرھەمەكانت: بۆ ئەووى سەرەكەویت، پێویستە لە سەرت كە ژمارى ئەو بەرھەمەنە كەم بكەیتەو كە زەرەرمەندنو ھىچ پێوێرىكى پۆزەتییفت پى نادەن لە سەر توانای زىادكړنى ھازانچ لە داھاتوودا.

٢- بازارى بە ئامانجى كراو. ٢- ھەلبژاردنێكى جێگىر: باشتەرىن رێگا بۆ پاراستنى پێگەيەكى جێگىر لە بازاردا بریتىيە لە گۆرپنى ئەو پێگەيە، تاوەكو دەكەین بە باشتەرىن دەرەنجام.

ھەول مەدە پەپەرەى ھەموو لادانەكانى بازارى بكەیت، چونكە كۆتایپەكەت بە لادان لە رێگای راست دیت، ھەندێك جار وا پێویست دەكات كە زۆر پەیماننامەى ھازانچدار پەت بكەیتەو لە پێناو تیشك خستە سەر بەرھەمەىكتو پەرەپێدانو باشتەر كړنى، قیوولكړنى ھەبوو، ئەو داواكارىیانەى كە پێشكەش كراون كارىگەرى نێگەتیی دەبێت لە سەر كوالىتى ئەووى كە دەپەرۆشین، وەكو سەرھال بوونت بە فرۆشتنى پڕوگرامىكى ديارىكراو، وادەكات كە لە پەرەپێدانى بووستى پان فەرماووشى بكەیتو چارەسەرى گرتەكان نەكەیت.

١٤- یاسای سیفەتەكان: (بۆ ھەر سیفەتێك، سیفەتێكى دژو كارىگەر ھەبە بۆ):

* پێویستە كە بىرۆكەيەك یا سیفەتێكى تايبەت بە خۆت ھەبێت، تا كۆشت بۆى بخەیتە گەپ.

* دەستەبەر سیفەتێكدا بگەرە بە ھیزووە بانگەشە بۆ بەھاكەى بكە، بەمەش فرۆشتنت زىاد دەبێت.

* ئەگەر كۆمپانىیا دەستى بەسەر درووشمێكدا گرت، ئەم درووشمەش سیفەتێك بوو بۆ بەرھەمەكانى، لێرەدا سیفەتێكى تر دەدۆزێتەو كە ھاوتای ھىزى پكابهەرمانەو كۆششى بازارپاسازییەكەت بۆ ئەوێە تاوەكو لە كارىگەرى یەكەمەكەیان كەم بكەیتەو.

ئاكيو موريتا

«۱۹۲۱ - ۱۹۹۹»

دامەزرىنەرى

كۆمپانىيائى سۆنى

ن: بېنش مسعود

و: شەھاب مصلېح عەبدوللا

ئاكيو موريتا (AKIO MORITA)

لە سالى ۱۹۲۱ لە شارى ناگوياي ژاپون لە بنەمالەپەكى ناسراو و دەولەتمەند لە دايك بوو، لەگەڵ ئەوێ باوكى چاوەروان بوو كورەكەى پىگاي ئەو بگرتەبەر و ناوەندى پيشەسازى ساردەمەنى ئەو بەرپۆمبەرئەت، ئاكيو ھەر لە منداڵىيەو خولپاي كەرەستەى كارەبايى بوو، دەيوست بزانى چۆن كار دەكات، خەونى ئاكيو سازکردنى گرامافونى كارەبايى بوو، ھەر بەم ھۆيە بەشى فيزيائى زانكۆى ئوزاكا ھەلبژارد، دواى تەواو کردنى زانكۆى لە جەنگى دووھەمى جياھانى ھەك پلەدارى ھىزى دەريايى لە ناوەندى تەكنەلۆژياي ھىزى دەريايى دەستى بەكار کردو بەشدار بوو لە تەواو کردنى نامىرى دۆزىنەوھى گەرمادو

كەرەستەى نيشانەگىرى لە شەودا. لەوئ لەگەڵ ئەندازىيارىكى زىرەك بە ناوى ماسارو ئىبوکا (masaru ibuka) ناشنا بوو. ئىبوکا لە داھىناندا دەگەمەن بوو، لەو كاتەدا كۆمپانىيەكى بە ناوى "كەرەستەى وردبىنى ژاپون" دامەزراندو ئەمپرى فاپەرئىكى بەھىزى دروست کردبوو كە دەيتوانى ئالۆزى موگناتىسى لە ھوولايى ئاوا بۆ ژېر دەريايەپەكەى ژاپون ھەزار بىكات. دواى بۆمبارانى ناوھكى ژاپون لە سالى ۱۹۴۵ و تەواو بوون لە شەھەر، موريتا گەراپەوھ شارى خۇي. موريتا لەگەڵ (۷) فەرمانبەر لە بىناپەكەى چۆل و نيوھ ويران لە تۆكيو كۆمپانىيەكى نوڤى دامەزراند. موريتا دواى ماومىيەكى كورت بۆ وانەوتنەوھ رۆيشتە تۆكيو و لەوئ ئاگادار بووھو كە دۆستو ھاوكارى ئىبوکا زنجيرە وتارىكى لە بابەت كەرەستەى كارەبايى لە رۆژنامەى بە ناويانگى ژاپونى «ئاساھى» دەنووسىتو كۆمپانىيەكى دامەزراندوھ. موريتا سەردانى دۆستەكەى كردو بپرايدا بە شىوھى نيوھ كاتو دواى ماومىيەكى كورت تەواو كاتو لەگەلى كار بىكات، بە ھاوبىرى يەكتەر كۆمپانىيەكى نوڤيان دامەزراند. ئىبوكاى ۲۸ سالىھو موريتاى ۲۵ سالىھ لە سالى ۱۹۴۶ بە سەرمایەى ۵۰۰ دۆلار (۱۹۰۰۰۰ يېن) «كۆمپانىيائى ئەندازىياري گەياندى تۆكيو»يان دامەزراند. شۆينى كارى كۆمپانىيەكە نەوھى سىيەمى بىناپەكەى نيوھ ويران لە گەرمەكەى ويران بوو، بەم شىوھى بەردى بناغەى كۆمپانىيائى مەزنى سۆنى بە ھەولى دوو مەوھى ماندوونەناس بە چاكردنەوھى رادىۆ دانرا ۱۲ سال دواتر دواى بەدەست ھىنانى سەركەوتن لە دواى سەركەوتن لە كار کردنى لەسەر كەرەستەى كارەبايى خستەرووى كالائى دەنگى و رەنگى ھەك پلاولنەرى كارەبايى، فۆلت مېتر، سەرىنى كارەبايى و تۆماركەرو رادىۆو تەلەفونى فېدېو و لە دوايدا ناوى كۆمپانىيەكەيان بۆ سۆنى گۆرى. موريتا لە سالى ۱۹۵۲ يەكەم گەشتى بۆ ئەمريكا و ئەوروپا كردو كەمەيك دواتر بە بېرۆكەى ھەناردنى بەرھەمەكانى سۆنى بۆ دەروھى سنورى ژاپون بە تايبەت ئەمريكا لەگەڵ بنەمالەكەى گەشتى ئەمريكاي كردو لە سالى ۱۹۶۰ كۆمپانىيائى سۆنى ئەمريكاي دامەزراند. پەكەم رادىۆى ترانزىستۆرى جياھان (TR-۵۵) لە سالى ۱۹۵۶ لە لاين سۆنىيەوھ دروست كراو سالى دواتر بچوكترين رادىۆى ترانزىستۆرى گيرفانى جياھان بە قەبارەى ۱۱۲ × ۷۱ × ۲۲ mm و نرخی ۱۲۸۰۰ يېن خراپە روو. يەكەم تىفى

ترانزىستۆرى مۆدېل ۸ ئىنجى (۲۸-۲۰) لە سالى ۱۹۵۶ و بچوكترين سووكترين تىفى (TV-۲۰) لە سالى ۱۹۶۲ و لە ئەنجامدا تىفى رەنگاورەنگى "كروماترون" لە سالى ۱۹۶۴ و "ترىنيترون" لە سالى ۱۹۶۸ ساز كراو خراپە بەردەست بەكاربەران. ھەژماردى بەرھەمەكانى سۆنى كە لە سەرھاتوھ تا ئىستا خستوويەتە بەردەم مەوھابەتى زۆر زەحمەتە بزانرەتو تەنيا دەتوانين بىجگە لەوانەى باسمان كرد فېدېو، ديسك، فۆلپى ديسك، شىرىتى فېدېو بىتاماكس، تىفى دەستى بچووك، واكەم، كامېراى فېدېو ۸ مەو كامېراى وىنە گرتو دەيان شتى ديكە باس بگەين. لە ماوھى ھاوكارى ئەو دوو دۆستە بە ھەفایە، ئىبوکا تواناى خۇي بۆ تۆيژىنەوھ لەسەر تەكنەلۆژياو بەرھەمەكانى بەرھەمەكان خستەگەرەو موريتا تواناى خۇي لە بەرھەمەكانى سۆنى لە شوڤنە چۆراوچۆرەكانى جياھان بە جياھانى کردنى سۆنى و گرنگيدان بە بابەتى دارايى و بەرھەمەكانى ھىزى مەوھى چوونە ناو دونياى سۆفەت و پەردە بەكارھىنا. موريتا پىشەرەو بېرۆكەى بە جياھانى کردنى كۆمپانىيەكانەو بۆ بەرھەمەكانى سۆنى بۆ زۆرەي و لاتەكان گەشتى كرد. موريتا ناسراوترين ژاپونى لە ئەمريكايە كە زۆر خەلاتى بردۆتەوھ. توانايى موريتا لە خويندنەوھ ناسينى دوو كەلتوورى رۆژئاواو رۆژھەلاتو ئاويەتە گردنيان سەرسورھىنەر بوو. موريتا لە سالى ۱۹۵۹ جىگري سەرووكى سۆنى بوو، لە سالى ۱۹۷۱ بە سەرووكايەتى سۆنى گەيشتو تا سالى ۱۹۹۴ كە ھەك سەرووكى شانازى سۆنى خانەنشين كرا لە پۆستەكانى سەرووكايەتى، بەرپۆمبەرى جىيەجى کردنو سەرووكى لىژنەى بەرپۆمبەرى خزمەتى كرد. ئىبوکا لە سالى ۱۹۹۷ كۆجى دوايى كردو چوار سال پىشتىريش موريتا لە كاتى يارى تىنيس تووشى جەلتە بوو، تا سالى ۱۹۹۹ كە كۆجى دوايى كرد لە سەر كورسى سەكە بوو. موريتا ژيانو تىروانىنى خۇي لە بابەت كارو پيشەسازى كارەباو تەكنەلۆژياى ناپاپ لە كىتەبىك بە ناوى "دروست كراوى ژاپون" خستۆتەرەو. ماندوونەناسى ئەو دوو دۆستو ھاوكارە لە ويرانەكانى شەرى دووھەمى جياھانى كۆمپانىيەكى دروست كرد كە پيشەواپەكە بى رەكەبرى بىت لە داھىنان لە پىگاي يەك بە دواى يەكەو خستەرووى بەرھەمەكى كارەبايى دەنگى و رەنگى IT بۆ خۇي دەستەبەر كرد. سۆنى لە سالى ۲۰۰۲ بە ۱۶۱۱۰۰ كارمەند فرۆشى ۶۲ ميليارد دۆلارى بەدەست ھىنا.

چۈن ھەلچوونى كىرپارەكانمان كەم بىكەينەو؟!

بۇ خاھىشقا ھەمراھ بولۇڭىز

ئەگەر خۇتان خاۋەن كارن يان لە كۆمپانىيەكدا كار دەكەن، ھەمىشە كىرپارە ناپازىيەكان بوونيان ھەيە، ئەم ھۇناغە ساكارانە يارمەتيدەر دەيىت بۇ رازىكردن دىخۇشكردىنى كىرپارەكان:

* خۇراگرېن، كىرپارىكى بىزار بە ھىچ شىك رازى ناپىت، جگە لە بىرپارىكى ئومىدبەخش كە پەيۋەندىدار بىت بە كىشەكەيەو، ھەلچوون لە بەرامبەرىدا ھىچ سودىك بە چارسەركردىنى كىشەكە ناگەيەنيت.

* نىكېوونەو لە كىرپارە تورمەكو پىرسىاركردى لى بۇ دەرختىنى ھۆكارى ناپازىبوونى، ئاسايە دووبارە باسكرىدەو كىشەكە يارمەتيدەر دەيىت بۇ ھەلچوون بىلەن من بە ھەلچوون كىشەكەتان دەگەم.

ئەگەر كىرپارەكە داۋاي بىنىنى كەسى چاۋدىرى كەرتى فرۇشتىنى كرد پىۋىستە خىرا پىنمايى بىكەن ھەموو ھەۋلىك بىخەنە گەر بۇ چارسەر كىردىنى كىشەكەي.

* لە داۋاي ئەۋەي كىرپارەكە كىشەكەي خۇي باس كرد داۋاي لىبوردىنى لى بىكەن، لەبەرئەۋەي كە كاتتان بە فىرۇ داۋە، ئەۋەي پى بىلەن ھەر كارىك كە لە تواناتاندا ھەيە بۇي ئەنجام دەدەن.

* لە داۋاي گىفتوگۇكردىن باسى لايەنى باشەي كىرپارەكەتان بىكەن شىك بىلەن كە ئەم كارىگەرەي ھەبىت (كەسانىكى ۋەكو ئىۋە ھەن كە يارمەتى دەرۋ ئاسانكەرى كاروبارەكانمان).

* چارىكى تر ئەگەر كە ئەو كىرپارە پەيۋەندى پىۋە كىردەو ھەتا دەتوانن بەرپىز بىن لەگەلىداۋ پىرسىارى لى بىكەن كە چۈنە.

* بەردەۋامى بە كىشەكە مەدەن، ئەگەر كىرپارەكە بەپاستى تورپە داۋاي لى بىكەن كە شۈپنەكە بە جىي بىلەيت يان سەردانى پەيەكى سەروو لە ئىۋە بىكات.

* سىكالا كىردىنى كىرپارەكە مەگرە دىل، تەنەت ئەگەر پەيۋەندى بە ھەلچوون خۇتانەو ھەبوو، ئەگەر لە روۋى سۆزدارىيەۋە تىكەلى بابەتەكە

بوون پاشەكشى بىكەن يان پىگە بىدەن كارمەندىكى تر دىرژە بە بابەتەكە بىدات. * بىر لەۋە بىكەنەۋە ئەگەر خۇتان ناپازى بوونايە ھەزتان دەكرىد چۈن كىشەكەتان چارسەرىپىت؟ ئەو كاتە بە ھەمان شىۋە ھەلچوونەۋە ئەگەر كىرپارەكەتاندا بىكەن كە خۇتان ھەزتان دەكرىد ھەلچوونەۋە ئەگەر لىدە بىكرىت.

* ئەگەر ناتوانن ئەو شىتەي كە كىرپارەكە دەيەۋىت بىدەن شىك ۋەكو دىبارى بىبەخش، (لەۋانەيە لەم ھالەتەدا پىۋىست بە پىشكىرى بەپىۋەمەر بىكات تا قەرىۋو بىكرىتەۋە.

* كارىك بىكەن كىرپارە تورپەۋەكە دىسانەۋە سەرداننان بىكاتەۋە، ناپازىي كىرپارىك لەۋانەيە ھۆكارىك بىت بۇ رازىكەشنى كىرپارەكە، ئەگەر ھەلچوونەۋە پىشە باشو گونجاۋت لەگەلىدا ھەيەتو بەشىۋەيەكى كارىگەر داۋاي لىبوردىنى لىبىكەيت بىركرىدەۋە نىگەتەيەكەي دەگۇر بۇ بىركرىدەۋەمىيەكى پۆزەتەي.

* ھىچ كات كىنە لە دىل مەبەن لەگەل كىرپارەكاندا، لە بىرتان بىت كە ئىۋە خوازىارى دووبارە گەرانەۋەي كىرپارەكە ئەگەر سوكايەتى پى بىكەن كىرپارەكە دىلنا دەيىت كە لە مەۋدوا دەيىت كارەكەي لە شۈپنىكى تر ئەنجام بىداتو ئەمەش بە ھەموو ھاورپىكانى رادەكەيەنيت.

* ھەندىك لە كىرپارەكان بە ناپازى بوونيان لە ھەموو شىكەدا بە ناۋبانگن، ئەگەر لەگەل ئەم جۆرە كىرپارەكاندا ھەلچوونەۋەتەن كرد ھەۋل بىدەن قەسە لەگەل سەروۋى خۇتاندا بىكەن كە ئايا ئەم كىرپارە سودى بۇ كۆمپانىيەكان ھەيە؟ يان ئەۋەندە دەھىنيت كە لە دەستى بىدەن؟ چۈنكە شىكىكى ۋا كۆمپانىيەكان ناكات بە دەرپىنى ناپازىيەتەيە بەردەۋامەكانى كاتى كۆمپانىيە بە فىرۇ دەدات ئەۋەكەي كە بۇ ئەم جۆرە كىرپارەكە بە فىرۇ دەدەن دەتوانىت بۇ ئەۋەكەسانە تەرخان بىكرىت كە كىرپارى راستەقىنەن.

* تىكايە لە بىرتان بىت كە پاراستىنى ئىۋە ھۆكارەكانتەن كىرپارەكانى تر لە پىشترە. ئەگەر كىرپارىك بە سود ۋەرگىرن لە ھەپشەكرىد لە سۈرى خۇي تىپەرى خىرا سەروۋى خۇتان ئاگادار بىكەنەۋە، كۆمپانىيەكان ۋاي بە باش دەزانن كە كىرپارىكى زۇر بىلى ئەست بىدەن تا كارمەندەن، ھۆشياران يان كىرپارەكانى تر بىزار بىن خىراپ تر لەۋەش كاروبارىان بىكەۋىتە مەترسىيەۋە.

سەرچاۋە : گۇڭفارى "مۇھىت".

ده ههنگاو

يو

پیرکردن و وهی

ستراتیژیانه

ژیلہ دابان

۱- شیکردنه‌و‌دی ژینگه‌ی ناوخۆیرو
دمره‌گی به گاره‌یتانی شیکردنه‌و‌دی
(SWOT) که له ریگایه‌وه دمتوانین
هه‌موو ئهو گۆڤانکاریانه‌ی که له جیهان‌و
دمروه روودمدهن شیان بکه‌ینه‌وه بۆ
دۆزینه‌و‌دی ئه‌و‌دی که ژینگه‌ی دمره‌گی
بهرده‌ستی ده‌خات له دهره‌فت یا
ئه‌و‌دی که له دهره‌نجامیدا روودمات له
ترسناکیو به‌ربه‌سته‌کان، له‌گه‌ڵ دووباره
چاو خشانده‌وه به‌م شیکردنه‌وانه به
شۆبهه‌کی رۆکو پۆکو وردبین‌و بۆ
ماوه‌یه‌ک که زیاتر نییه له شه‌ش مانگ
تاوه‌کو زانیاری کۆبکاته‌وه‌و ئاگاداری
ئهو گۆڤانکاریانه به‌یت که له دوایدا
روودمده‌ن‌و ئاماده‌باشی بکات بۆ رووداوی
له ناکاو، ئه‌مه‌وه سه‌رمه‌رای به‌کاره‌یتانی له
ریگای (PPEST) ئه‌مه‌ش وشه‌به‌که له

شەش ھاكتەر ھاتووہ بۆ ھەم رەگايە بە
مەبەستى ناساندنى ئەو گۆزانكارپيانەى
كە لە ژینگە روودەدەن ھەك رامبارى
Political، سروشتى Physical،
ئابوورى Economic، كۆمەلەپەتى
Social، تەكنەلۆژى Technological
بازرگانى Trade.

۲- شیکردنمودی بهای خسته سهر:
نمەش کارگریهکی شیکردنمودیه که
(میشیل پورتر) دایهنا تاوهکو باله فره
به بیرمکان بدات تا دوورترین خال به
واتای روانین بو بهرزی ههروه که
له ناو فرۆکه بیتو بتهویت وینهیهکی
گشتی بکیشیت، لێرهدا تیشک دهخړیته
سهر جیاکهروهی رگابهری کردن که له
دهرنجامی بهای خسته سهری دیاریکراو
دروست بووو ریکخراو به دستي هیناو
بو بهراووردکردنی به ههمان بهای که
ریکخراوگانی تر دستیان گهوتوو، ناساییه
که خالیک یا ناوچهیهک بدۆزیتوه که له
ریگایهوه به هایهکی خستراوه سهرمان
به دست بکهویت که بتوانین پشتهی پێ
بیهستین له کاتی بهراوورد کردن له گهل
ریکخراوگانی تری هاوشتوو رگابه.

۲- شیکردنه‌وی باری رگابه‌ران:
نهمه‌ش به روانین و به هی‌زی دهره‌کی
بۆ هه‌ره‌شه‌کردن که بریتیه له باری
ریک‌خراوه بازراگانییه‌کان له سه‌ره‌هلانی
به‌ره‌مه‌کی نوێ که بۆ په‌که‌م چار
ده‌که‌وێته بازار یا نه‌ سه‌ره‌هلانی به‌ره‌م
هه‌لێکی نوێ..... هه‌تد، هه‌ر بۆیه که ده‌بێت
له‌م باره‌دا تواناداری ئابووری ریک‌خراو له
به‌رجاو بگرین له به‌رامبه‌ر ریک‌خراوه‌کانی
ئێری رگابه‌رو باری بازارو توانای ئابووری
کڕپارانو گۆرانکاری له باری رگابه‌رو
کارلێک‌کردن له نێوانیانو باشت‌ریشه که
شیومه‌کی له په‌که‌ردنه‌وو بیر‌کردنه‌وی
ده‌بێت.

۴- سمرکه‌و تن له نیوان څاکټره
سمره‌کیه‌کانی ژینگه: ټمه‌ش هم‌ولیکه
بؤ پېش‌بینی کردن به‌ودی که څاکټره
سمره‌کیه‌کان دمیان بیت که له‌وانه‌یه
کاریگری هم‌بیت له سمر داهاتووی
ریک‌خراو و بدواداچوونی به شیومیه‌کی
ریک‌وېنک، ټمه‌ش به دانانی شیومیه‌کی
لیک‌دان‌ه‌ودی بؤ رووبه‌روبو‌نه‌ودو تگه‌یشتن
له‌گوزان‌کاریه‌ نا به‌کسانو دنیانه‌یو‌وه‌کانی
که رووبه‌رووی ریک‌خراو دمیته‌وه.

واباشه که لهم ریگایدها شتوازی
ببرگردنه وی پایه ندبوون و هتد، له
هۆپه کانی گه ران به دواى مهر هیمایه
ههتا نه گهر هاتوو سادهش بوو بو پیشینی
کردن بهو گۆرانکارییه گه وانه ی که له
سهرمتادا روو دهمن:

۵- نامادمگردنی گۆمه‌لیک سیناریوی
ئەلمەنراتیڤ بۆ داھاتوو: ئەمەش لە
رینگای ھەولئان بۆ ھەستکردن بە ژینگە
دەرمەکیو تەبیینی کردنی ھەر ھێماپەکی
لاواز گە زۆرجار ناگاداردکەرموھە بۆ
روودانی گۆزەنگاری سەرمەو گەورە.

۶- تاوتو یکردنو شیگردنه‌وی
سیناریوکانی داهاتوو: له دواى دانانو
شیگردنه‌وی سهره‌رای شیگردنه‌وی
شوینه‌واره جیاوازمکانی که له هه‌موو
سیناریوکان روودهدن له سهر ریکخاوه.

۷- برپاردان سه‌بارمت به سیاستو
ستراتیژی‌هتی تاییه‌تی ره‌کجراو.

۸- برپاردانی تایبمت به دابه شکردنی
ستراتیژی سه رچاودگان به زامنی
دهستخستنی نه م ستراتیژی توانستانه.

۹- دست پیکردنی پرؤسهی پلاندانانی
ستراتژی.

۱۰- دووباره پېڅېښانی پروسه گانی
(تغذیه عکسیه) تاوگو ټو گوډارنکاریبانه ی
ژینگه بېهستینه وه به پلانه کانو
ستر اثریبه حیاوازمکان.

بۇنى تۇ ئەمرو

لە بۇنى دايكم دەمەتتا

بەرپومبەرى قۇتابخانە داۋاي لە خاتوو (تومسون) كرد، كە پېداچوونەومبەك بىكات بەسەر تۇمارى سالى رابردوۋى ھەر يەك لە قۇتابيان، لە كۇتايىدا تۇمارى تايبەتى تىدى چاۋپېكەوت، لە كاتى پېداچوونەومبە ئەو تۇماردا شتىكى سەپرى بەدىكرد، كە بوۋە مايە سەرسوپمانى!

* مامۇستاي پۇلى يەكەمى تىدى سەبارەت بە تىدى نووسىبوۋى، (تىدى قۇتابىيەكى زېرەك پاكخاۋپىن خاۋەنى رۇخىكى ھارىكارىيە، بە رېكۇپىكى زۆر بە وردى گىنگى بە وانەكانى دەمات، ھەروھە خاۋەن رەۋشتىكى بەرزو جوانە).

* مامۇستاي پۇلى دوۋەمىشى سەبارەت بە تىدى بەم شىۋە نووسىبوۋى: (تىدى

دەۋىت، ھەروھە ھەموو مامۇستاكانىش وەكو من ئىۋەيان خۇشەۋىت، بەلام يەكەك لە قۇتابىيەكان كە لە بەردەم پۇلەكەى من دانىشتىبوۋ لە دلى خۇمدا جىام كىردىۋە چونكە زۆر لاۋاز بوۋ لە وانەكانىدا، بانگيان دەكرد (تىدى ستودارد).

ئەمە لە كاتىكىدا بوۋ كە لە سالى رابردودا خاتوو (تومسون) چاۋپىرىيەكى وردى تىدى كىردىبوۋ، تېپىنى كىردىبوۋ كە تىدى لەگەل ھاورپىكانى يارى ناكات، ھەمىشە جلوبەرگەكانى چىكەنە، وا دەردەكەۋىت كە ھەمىشە پىۋىستى بە خۇشۇرىن ھەپە، سەرمپاي ھەموو ئەوانە ھەموو كات وەكو كەسكى خەمبار دەردەكەۋت.

يەكەم رۇزى دەستېپىكردنەۋى خۇپىندىن بوۋ، لەو كاتە قۇتابيان بەۋپەرى خۇشخالىيەۋەبەرە پۇلەكانىان دەۋپىشتىۋ بە وتە ھەست ناسىكو ۋەسقى جوان باسى كىردنەۋى دەرگاي قۇتابخانەكانو دىسۆزى مامۇستا بەرپىزەكانىان دەكرد، ھەر يەك لە مامۇستا بەرپىزەكانىش لە بەردەمى يەكەك لە پۇلەكاندا راۋەستابوۋن بۇ پىشۋازى كىردن لە قۇتابىيەكانىان، مامۇستايەكىش كە لە بەردەمى پۇلى پىنچەمدا راۋەستابوۋ، گۆپىستى ئەو وتە ناسكانە بوۋ كە لە زارى قۇتابىيەكانەۋە دەردەچوۋ، بە پەرۋشەۋە بۇ قۇتابىيەكانى رۋانىۋ باش بە خىرەتەنەۋە پىرۇزبايى كىردن، پىي وتىن: ھەموواتەم زۆر خۇش

قوتابىيەكى رېكۆپىيەكە، لای ھەموو ھاوبۆلەكانى خۆشەويستە، بەلام ھەميشە خەمبارو نىگەرەنە، بە ھۆى ئەوھى كە داىكى تووشى نەخۆشەيەكى كوشندە بوو، ژيانىان لە نىو مالد پېر بوو لە ناپەحەتى نا نارامى و پشوى تەنگوچەلەمە).

* مامۇستاي پۇلى سىيەمى سەبارت بە تىدى نووسىبووى: (بە ھۆى مردنى داىكىيەو تىدى تووشى بارگرانى ھاتوو، ھەرچەندە ئەو پەرى ھەولى داو زۆر خۆى ماندوو كرد، بەلام نەيتوانى بەسەر گرھتەكەيدا زال بىت، چونكە سەرەپى مردنى داىكى، باوكى گرنگىيەكى ئەوتۆى بى نەدەدا، ئەم جۆرى ژيانى لە نىو مالد زۆر كارىگەى خراپى لەسەر دەروونى تىدى دروست كردوو).

* لەو نىوئەندەدا مامۇستاي پۇلى جوارەمى سەبارت بە تىدى نووسىبووى: (تىدى كەسىكى داخراودو زۆر حەز بە خۆئىندى ناكات، ھەروەھا بە ھۆى گۆشەگىريەكەيەو خاومنى ھاوئىيەكى ئەو تۆش نىيە، زۆر جاريش لە كاتى وانە وتەوئەدا لە نىو پۆلەكەيدا خەوى لى دىكەوتى).

لېرەدا خاتوو (تومسون) ھەستى كرد كە تىدى گرفتىكى ھەيە، بەلام ھەستى بە شەرمەزراى كرد بۆ ئەو تىروانىيەى لەوودو بىش ھەيەووە لەسەر تىدى، ئەم ھەلۆستەش ئەوئەندەى تر كارەكەى خراپ كرد لە كاتىكدا قوتابىيەكانى تومسون بە بۆنەى يادى لە داىك بوونىيەو ديارىيان پىشكەش كرد، ھەر يەك لە قوتابىيەكان بە شۆوئەيەكى جوان لە زەرڤىكى تايبەتدا ديارىيەكانىيان پىشكەشى مامۇستاكەيان كرد، جگە لە تىدى كە ديارىيەكەى زۆر بە ناپۆكۆپىكى لە عەلاگەيەكى رەنگ تارىكدا پىشكەشى خاتوو (تومسون) كرد، لە ناكاو ھەموو قوتابىيەكان دەستيان كرد بە پىكەنىن، كاتىك بىنيان ديارىيەكەى تىدى برىتيەى لە ملوانكەيەكى ئەلماس بەلام تەزويەر، لەگەل شوشەيەك عەتر كە تەنھا چارەككى تىدا ماو! ئەوھى جىگەى تىرپان بوو ئەوودو بە خىراپى قوتابىيەكان بىدەنگ بوون پىكەنىيەكەيان نەما، چونكە بىنيان خاتوو (تومسون) زۆر بە گرنگىيەو روائىيە ديارىيەكانى تىدى سەرسامى خۆى لەو ملوانكە جوانە

دەربىرى دەستبەجى كرىيە گەردنىو كەمىك لە عەترەكەشى پىزانە بە مەجەكەدا، ئەو رۆژە تىدى نەپۆشستەو بۆ مالمەو چاومپى كرد تا كەيشت بە خاتوو (تومسون) و پىي گوت: بۆنى تۆ ئەمپۆ لە بۆنى داىك دەجىت!!

قوتابىيەكان رۆيشتەو بە بۆ مالمەو قوتابخانەيان جىيەشت، خاتوو (تومسون) كە قەسەكانى تىدى زۆر كارى تىكردبوو، نىزىكەى يەك كاتزىمىر دەستى كردە گريان و چاودەكانى ھۆن ھۆن ھرمىسكىان ھەلەدەوئەند، لەبەرئەوھى تىدى ئەو شوشە عەترەى پىشكەش كردوو، كە پىشتر داىكى بەكارى ھىناو، ھەر بۆيە تىدى بۆنى داىكى كۆچ كرديو لە خاتوو تومسوندا دەيىت!

ھەر لەو رۆژەو تومسون دەستى ھەلگرت لە وتەوھى وانەيەك كە تەنھا خۆئىندەو نووسىنو بىركارى بىت... بەلكو دەستى كرد بە وتەوھى ھەموو وانەكانى مىندال، (مامۇستاي وەرزا)، ھەروەھا لە پىشەنى كارەكانىدا گرنگى دانى تايبەت بوو بە تىدى، كاتىك گرنگى تايبەتى دا بە تىدى، بىنى رۆژ لە دواى رۆژ تىدى باشتر و چالاكتر دەبىت، ھەر كات ھانى ئەدا زۆر بەخىراپى كارى تى دىكرد، بە كۆتايى ھاتنى سالى خۆئىندى، تىدى بوو يەككە لە قوتابىيە باشەكانى ئەو سالى، زىرەكى زياتر و دەردەكەوت! پاش تىيەپوونى ئەو سالى خاتوو تومسون رۆژىكىان نووسراوئىكى بىنى لە بەردەرگاگەيدا، كە تىيدا نووسراپو (بە راستى باشترىن مامۇستام كە لە ژيانەدا چاوم پىكەوتىب خاتوو تومسون)!

شەش سالى تىيەپى بى ئەوھى ھىچ نووسراوئىك يان ھەوئىيەكى لە تىدى يەو پى بگات، پاش ئەو شەش سالى نامەيەكى لە تىدى يەو پىگەيشت، دواى ھەوال پىرسىنو سوپاسو رىزو پىزانىنو دەربىرىنى وھفادارى، تىيدا نووسىبووى كە بە سەرگەوتووى قۇناغى نامادىيەم تەواو كرديوو پەلى سىيەم بە دەستەپناو، بەلام ھەتا ئىستا تۆ چاكترىن مامۇستامى كە لە ژيانەدا پىي گەيشتم!

دواى تىيەپوونى چوار سالى دىكە، پەيامىكى دىكەى لە تىدى يەو پىگەيشت كە تىيدا ھاتبوو: (بەم نىزىكانە بە پەلى يەكەم كۆلۆز تەواو دىكەم، بەلام ھەتا ئىستا لە لای من باشترىن و دىسۆزترىن مامۇستامى).

پاش تەواپوونى چوار سالى دىكە،

تومسون پەيامىكى تىرى لە تىدى يەو پىگەيشت، ئەمجارەيان نووسىبووى دواى ئەوھى توانىم پىروانامەى بەكالۆريۆس بە دەست بىيەنم، پىيارەدا زياتر بخۆيەنم، لە پەيامەكەيدا جارىكى تر جەختى لەو كرديوو كە خاتوو تومسون باشترىنو خۆشەويستىن مامۇستايەتى كە لە ژيانەدا پىي گەيشتوو، بەلام لە كۆتايى پەيامەكەى ئەمجارەدا ناوئەكى دىزۆتر بوو لە جازان، ئەو نووسىبووى (دىكتور) ئىودور اف ستودارد!!

لېرەدا چىرۆكەكە كۆتايى نەھاتوو، لە بەھارى ئەو سالىدا پەيامىكى دىكەى نارد بۆ خاتوو تومسون، تىيدا نووسىبووى: (ئىستا كچىكەم ناسىووو دەمەوت بىخاومو بىكەمە ھاوسەر و ھاودەمى ژيانم، ھەروەكو لە پىشدا ھەوالم پى دابووى كە باوكىشەم پىش دوو سالى لە مەوبەر كۆچى دواى كرديوو، ھەر بۆيە داو لە بەپىزت دىكەم كە تەشرىف بىيەنى بۆ ناھەنگى گواستەوئەمان لە شوئىنى داىكى نازىزم دابىنىشى، خاتوو تومسونىش بە خۆشحالىيەو دواكەى قىول كرد، ئەوھى جىگەى سەرسوڤمانە ئەوودو كە خاتوو تومسون ئەو ملوانكەى كرديوو مى كە چەند سالى لەوودەر تىدى پىشكەشى كرديوو، لەو جۆرە بۆنەشى بەكارەپناو كە تىدى پىشكەشى كرديوو)!!

دواى بەخىرھاتنىكى گەرمى مامۇستا بە وھفاو دىسۆزەكەى، (دىكتور ستودارد) بە ئەسپايى بە گوئى مامۇستاكەيدا چىاندو پىي وت: زۆر سوپاس بۆ ئەو مەمانەيەى بە منت ھەبوو، ھەروەھا سوپاسى بىپايانم بۆ ئەو ھەولە زۆرى كە لەگەل منت داو وات لىكردم ھەست بە گرنگى خۆم بكەم، پىي راگەيانە كە تۆ ھۆكارى دەرگەوتنو پىگەيشتنى من بوويت.

خاتوو تومسونىش كە چاودەكانى پى ئەسرىن بوون، وەلامى دايەوودو وتى: تۆ لە ھەلە دايە، چونكە تۆ فىرت كردم كە من چۆن بىمە مامۇستايەكى لىياتوو بە توانا، من ئەم دەزانى چۆن وانە بلىمەو ھەتا گەيشتم بە تۆ.

(تىدى ستودارد) ئەو پىزىشكە بە ناوبانگەيە كە نەخۆشخانەيەكى تايبەتى ھەيە بە ناوى مەلەبەندى (ستودارد)، بۆ چارەسەركردى شىرپەنجە لە وىلايەتە يەكگرتوومەكانى ئەمەريكا، ئىستا گەورەترىن و باشترىن مەلەبەندى چارەسەرى شىرپەنجەيە نەك تەنھا لە ئاستى شارەكەيدا، بەلكو لەسەر ئاستى ھەموو ولاتە يەكگرتوومەكانى ئەمەريكا.

زاھىر زانا

۲- خۇشەويستى بۇ ھەموو مرۇفئىك:
كەسانى تىرت بى بەرامبەر خۇشەويستى
پىزى كەساپەتياڭ بىگرو ھەموو مرۇفئىك
خۇشەويستى دۇنيابە ھەمووئاڭنىش تۇيان
خۇشەويستى.

۳- خۇت خۇشەويستى پىزى كەساپەتياڭ
خۇت بىگرو بەو بارودۇخە ئىستا
تىداپىت رازىبە ھەمىشە ھىوات بە
ئاڭدەپەگى گەشەتربىتو لە خۇاى گەورە
بخوازە كە پارمەتت بىتات سەپەننىت
لەمرۇ باشتىر بىت، بۇ ئەمەش ھەمىشە لە
ھەولى بەردەوامدا بە.

۴- خۇشەويستى پىشەو كارەكەت
وات لىدەكات كارگردن بە ئەركو
ماندوبون نەزانىتو چىز لە ھەموو
ساتەكانى كارگردن وەربىگىت، بە ھۇ
خۇشەويستى پىشەكەت بەرەمى زىاترو
بەرەو پىشچونى باشترو داھىنان لە كارو
پىشەكەتدا بەننە دى، دەبا كاتەكانى
كارگردنمان بە خۇشەويستىيەو بەرئ
بەكەينو بۇ زىان پىكەنن تا زىان بۇمان
پىكەننىت.

۵- خۇشەويستى خىزانى ھۇكارىكى
گىرگە بۇ بەختەومى كامەرانى ھىزىكى
گەورە دەرۋىنمان بى دەپەخشىت،
مرۇف كاتىك لە خىزانىكىدا دەزى
كە خۇشەويستىيەكى پتەو لە نىوان
ئەندامەكانى ئەو خىزانەدا ھەبىت، ھىچ
ھۇكارىكى دەرەكى ناتوانىت بەختەومى
ئاسودەپى راستەفەنە لى بىسەننەو
پىگى زىنى ھەرچەندە سەختو دۇوار
بىت بە ئاسانى پىيدا گوزەر دەكاتو
تەنگو چەلەمەكان لە بەرچاويدا بچوكو
لاواز دەين.

۶- خۇشەويستى نىشتىمان كۆمەلگا
وا لە مرۇف دەكات ھەستىكى كۆمەلەپەت
رۇخى گەورە بۇ دروست بىتو خۇى بە
ئەندامى كۆمەلگەو كۆمەلگە بە پىشتىوانى
خۇى بىزانىتو ئەمەش ھەستىكى زىاترى
خۇشەويستى ئاسودەپى بى بىەخشىت.

۷- خۇشەويستى چاكەكارى، چاكەگردن
دلو دەرۋىننى مرۇف ئاسودەو كامەران
دەكاتو خۇشەويستىيەكى سىروشتى
ھەپە لە بونىادى مرۇفدا بۇ چاكەگردن
بەخشىن ھاوكارى پارمەت كەسانى تر.
بەو ھىواپە بە خۇشەويستىيەو
بۇزىن ھەلەدەين بەردەوام بىن، بە
خۇشەويستى تالىپەكان بگۇرپىن بۇ شىرىن
تارىكىپەكان بۇ رووناكىو سەختىپەكان بۇ
تەختىو خراپەكان بۇ چاكەو ناخۇشپەكان
بە خۇشى، با ھەمىشە بە خۇشەويستىيەو
بۇزىن خۇشەويستىمان خۇشەويستى.

سەرىكەويتو نىگارو نەخشىان لەسەر
بەخشىننىت،

ھاكتەرىكى سەرىكى بەختەومى
خۇشەويستىيە، خۇشەويستى شەكرى
شىرىنگردى جاي زىانەو ئاودە بۇ گەشەو
نەشونماى درەختى كامەرانى ئاسودەپى
رۇخىو چىگىرى دەرۋىننى، دەبا ھەمىشە
خۇشەويستى كاللى بەرى بالالى زىانمان
بىتو بۇ ئەمەش ئەم چەند خالە
دەخەنە روو:

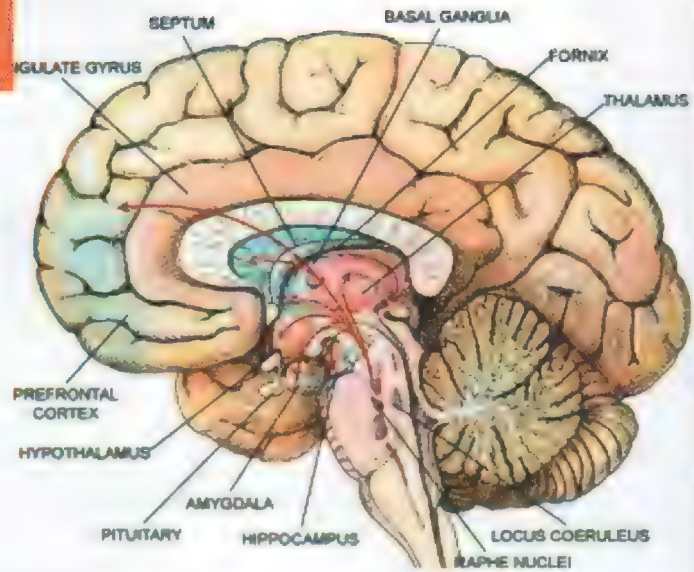
۱- خۇشەويستى خۇاى گەورە پاشان
پىغەمبەر (درودى خۇاى لەسەر بىت) با
ھەمىشە لەدلتا، چونكە رۇخت شادو
گەشەو دەرۋىن ئارام دەكات، پەيۋەندىت
لەگەل ئاسماندا لەگەل سىروشتى خۇتدا
تەباپەو بەختىارت پىدەپەخشىتو وات
لىدەكات خۇشپەكانى زىان بە بەخشى ئەو
بىزانىتو ناخۇشپەكانىش بە تەقىردنەو
بىزانىتو ئاراميان لەسەر بىگىت.

خۇشەويستى سىجرى بەردەوامىۋىنى
زىان ۋۇراكى دەرۋىننى مرۇف
پالئەرى پەيۋەندىپە رۇخىو دەرۋىننى
كۆمەلەپەتتەكانە، ھەۋىنى دەرۋىننىكى
ئاسودەو زىاننىكى بەختەومە.

خۇشەويستى خاۋەننى ھىزىكى گەورەپەو
ھەر خۇشەويستىيە كە ھىزى بەخشىۋەتە
داپكەكان تا مىندالەكانىان بەخىو بىكەن
بە درەنگانى شەو درىزى پۇز بۇ
خىزەتو پەرۋەردەگردى ئەوان بىخەنە
سەرىكەو بۇ ئەو ھەموو ناپەختەپەش
بە ئاسانى بىزانىو چىزى لى وەربىگرو
بە خەندەپەكى خۇشەويستى ھەموو
ھىلاكىو ماندوپەتتەپەكىان بىرەپتەو،
خۇشەويستىيە وا لە مرۇف دەكات نان
ئاو نەخواتو لەبەرختارى خۇشەويستى
خودا بەرۋۇزو بىت.

ھەر خۇشەويستىيە مرۇف والىدەكات
گىانى بەخت بىكاتو بەسەر شاخەكاندا

ھىزى خۇشەويستى!

گرنگی عقل له ژيانی مروځدا

کارزان سلیم

دەلین: ۹۹٪ میښکی مروځ به بهتالی دەمینتیهوه ته‌ن‌ها ۱٪ زانیاری ومردمگریټ. زانیای به‌ناوبانگ نیسحاق نه‌زیموف چەند پرسیاړیکی گرنگ دەوروزښتیت دەرباری راستیه زانستییه‌گان که په‌یوستن به عقله‌وه:

۱- نایا بۆچی به‌شیویه‌کی باشترو چاکتر ه‌ولئاده‌ین؟ له کاتیکدا ده‌ماخی مروځ له ۵۰۰ ملیون خانه پښکاته‌وه!

۲- نایا بۆچی به‌شیویه‌کی باشترو بیره‌ینانه‌وه‌مان ناپاړیزین؟ له کاتیکدا عقله‌مان دمتوانیت (۱۰۰) ملیون زانیاری ه‌لگریټو بیپاړیت!

۳- نایا بۆچی به‌شیویه‌کی باشترو بیر ناکه‌ینه‌وه؟ له کاتیکدا عقله‌مان زیاتر له (۱۰۰) ترلیون دهماری تیا‌ه!

۴- نایا بۆچی توانای داهینانمان به‌کار ناهینین؟ له کاتیکدا دمتوانین (۴۰۰۰) بیروکه وم‌ریگرین له ه‌موو ۲۴ کاتزمیریټکدا! س‌رجاوه: رولی عقل له گ‌شەپېدانی لا‌واندا.

دەرك پيكردنی ه‌مر په‌كيك له‌م كارانه‌ی كه دمیكەن ناپزانو یان دەیت به‌ هو‌ی ه‌ریه‌كيك له‌م روودا‌وانه‌ چی ب‌كەن نه‌مه‌ش نازان، به‌لام مروځ به‌ هاو‌یه‌شی له‌گ‌ه‌ل نه‌مانه‌و به‌ جیا‌و‌زی له‌وه‌دا كه مروځ خا‌وه‌نی عقله‌و به‌ هو‌ی نه‌م هیزه مه‌عنه‌وییه‌وه دمتوانیت درك یان پښبینی بۆ روودا‌وه‌كان ب‌كات.

دین سیمون‌تون مام‌وستای زانستی د‌روونی له‌ زان‌گو‌ی سیم‌تون چ‌ندان لی‌ک‌ول‌ینه‌وه‌ی نه‌نجامدا‌وه له‌س‌ر داهینانو زیره‌کی له‌ ک‌وتایدا گ‌ه‌یش‌ت‌وت‌ه نه‌نجام‌یک له‌س‌ر زیره‌کی داهینان ده‌ل‌یت: که‌سانی وه‌کو (نه‌نیش‌تاینو نه‌دیس‌ون) به‌شیویه‌کی زور زیره‌ک نه‌بوون نه‌وه‌ی نه‌وان زور پ‌شتیان پی‌ه‌ست‌وه‌ه توانا‌کانی عقلی نا‌وه‌کی بو‌وه. توانا‌کانی عقل زور به‌ه‌یزن ه‌مدی‌ک له‌ لی‌ک‌ول‌ینه‌وه‌ زانستییه‌گان ده‌ل‌ین: میښکی زیره‌ک‌ترین ک‌س ۱٪ خانه‌کانی میښک د‌گریټو نه‌وه‌ی تری به‌ به‌تالی ده‌مینتیه‌وه، به‌لام ه‌مدی‌ک لی‌ک‌ول‌ینه‌وه‌ی نو‌یتر ه‌ن

په‌كيك له‌گ‌رن‌گ‌ترینو س‌ره‌ک‌ی‌ترین جیا‌کاره‌کانی مروځ له‌ بو‌ونه‌وم‌ره بایه‌ل‌وزیه‌کانی تر بریتیه له‌وه‌ی كه خا‌وه‌نی عقله‌و ئیرادیه‌، ه‌م‌وو ئیرادیه‌ک‌یش له‌ عقله‌وه س‌رجا‌وه‌د‌گریټ، به‌مه‌ش ئیراد‌وه‌و جم‌وج‌ولی نا‌زه‌له‌مان له‌گ‌ه‌ل مروځه‌کاندا جیا‌و‌زی ه‌یه، وات‌ه مروځ له‌ ری‌گ‌ه‌ی عقله‌وه دمتوانیت غ‌ریزه‌کانی نا‌راسته‌ ب‌كات، نمو‌ونه‌یه‌ک له‌ نا‌کاری مروځ بو‌ون بو‌ونیات بنیت، چون‌که مروځ نه‌گ‌مر به‌د‌ر له‌ عقله‌و ته‌ن‌ها له‌ جوا‌رج‌یه‌ی غ‌ریزه‌کانیدا کارب‌کات نه‌وا ته‌ن‌ها ه‌ل‌سو‌که‌وتی نا‌زه‌له‌مان به‌ره‌م ده‌ه‌ینت، به‌مه‌ش په‌یوم‌ندییه‌کانی ک‌ومه‌ل‌گ‌ه‌ی مرو‌یی به‌ره‌و ه‌ره‌س ده‌ج‌یت.

نه‌گ‌ر به‌را‌ورد‌یک ب‌ک‌ه‌ین له‌ نی‌وان مروځو گیانه‌وم‌رانی تر له‌ رو‌وی نه‌م جوا‌ر ه‌سته‌وم‌ره، (ب‌ینینو بیسترو ب‌ون‌کرد‌و تا‌م‌کرد‌ن) نه‌مانه له‌ رو‌وی پښکاته‌وه به‌ش‌یکن له‌ ه‌رد‌وو بو‌نه‌وم‌ر، به‌لام نه‌وه‌ی كه جیا‌وا‌زه تیا‌پاندا، نا‌زه‌لان د‌م‌بینو د‌م‌بیست‌رو ب‌وند‌ه‌ک‌نو تا‌م ده‌ک‌ن، به‌لام

وانه‌یه‌ک بو ژيان

مندال به بچوکی گالته به ژيان ده‌کات، په‌لام

نازانیټ که گ‌وره‌بوو ژيان گالته‌ی پی ده‌کات!!

گەر رېگايىل ديارى تەخمىنەن لە كۈتايى ريدا پەشيمان دەيتەوۋە!!!

كولان محەمەد ئەمىن

پۇۋ لە دواي پۇۋ رەشتو ئاكارى
كچەكەم دەگۇرا، سەرسام بووم بە
رەشتەجوانەكانى، ھەمىشە ناوى
مامۇستاكەي لەسەر زارى لانەدەچوو
باسى دلسۇزىو رەشتو زانستو سىفەتە
بەرزەكانى مامۇستاكەي دەگرد، ھەر كات
ئەوسىفەتە بەرزو ناوازەو زىرەكەيەي
مامۇستاكەي باس دەگرد مەن دەگريامو تەنھا
خۇشەم لە واتاي گريانەكەم تىدەگەپشتم!
دەمگوت مەۋف وئەنە پارچە تەختەپەكە
گەر بە تەنھا خراپە دەرياپەكەو ھىچ
بەھاو ھۆرسايەكەي نىيەو شەپۇلى دەريا
بۇ ھەركۈتەكەي بوۋت دەببات، بەلام
ھەر ئەوپارچە تەختانە گەر ئەندازيارىك
بىبەستىت دەتوانىت باشتىرەن نايابترين
پاپۇرى لى پىك بەيتىتو كۆنترۇلى
رۇشتىشى لە ژىر دەستى كاپتەنە
كەيدايەو بە سەدان مەۋف لى سوودمەند
دەبىنو لە دەريا سامناكو مەزەكان پىي
دەمەرنەو ھەم سەر شەپۇلە بەھىزەكاندا
زال دەبىت!! ھەر بۇيە رۇۋىك پەرسىم
ئەم مامۇستا كارامو ناوازەيەي تۇ باسى
دەكەيت كىيەو ناوى جىيە؟ زۆر بە ھىمنى
باسى ناوو ھەموو ناوئىشانو وسفەكانى
بۇ كرد، بەلام نازىزان ئەم جىرۇكە بۇ
مەن زۆر دۇرار بوو، چونكە ھەموو پۇۋە
بە ھەمەرجوۋەكانى ژيانى ھىنايەو
يادم، ھۆكارى سەر نەكەوتنى ژيانەم
تىداخوئىندەو ھەرچىم ھەبوو دەمەخسى
بەھەي بگەپمەو بۇ ئەو كاتەي تەمەنەم،
جىرۇكى ئەو مامۇستايەي كە لە تەمەنى
لاويدا پىكەو خوئىندكار بوۋىن!!!

مەن بە گالتەو پىكەنىنو كات بە
فەرۇدان ژيانەم دۇراندو بە نىرخترين شت
كە تەمەنى لاۋىم بوو بە بامدا!!
ئەويش ۋەك ئەندازيارىكى ژيان
سازى بىناي ژيانى سازاندو روۋبەرۋى
ھەموو ئاستەنگەكانى ژيان بوۋەو ئىستا
بە وئەي چىيەكەي بىلەن كۆشكى ژيانى
سازاندو!!!

ئىستا دەزانەم بە ھۆي ئەم ئاكارانەي
گەپشە ئەو پەيە:

* بەردەوام باسى گىرنگىو گەورەيى
زانستو پاداشتى زانست خوازنى بۇ دەگردىنو
ئەم ئايەتەي بۇ دەخوئىندەو (پەرق اللە
الذین منوا والذین اوتوا العلم درجات).
* ھەرچى بزانىيە لە ژياندا رەنگى
دەدایەو.

* ھەمىشە پەنجەي رىزو خۇشەويستى
بۇ دىژ دەگراو ببوو سنبولى ئاكارو رەشتى
جوانو ۋەك گۈللىكى بۇنخۇش وابوو لە ھەر
كۆي بوۋايە ئەو شوئەي بۇنخۇش دەگرد.

* بەردەوام فېرى دەگردىن كەنىيەتمان
بۇ خوا بىت لە پىناۋى خزمەت بە
مەۋفەيتىدا بە كارى بەيتىن.

* بەردەوام ھەستى بە چاۋدېرى خوى
گەورە دەگرد، ئەو رەشتو ئاكارانەي كە
مامۇستا چاۋى لى نەبوۋايە ئىمە دەمان
كرد، ئەو ھەرگىز وانەبوو چاۋدېرى خوا
لە ھەموۋش گەورەتر بوو لە لاي.

* ھەركات ئىمە كۆدەبوۋىنەو قەسەي
بى سودو پىكەنىنو باسى ھاورىكانمان
دەگرد ئەو ئاگادارى دەگردىنەو كە لە
ھەلەداين گەر گۈيمان پى نەدایە ئەو ئەو
شوئەي جى دەھىشت.

* لەگەل ئەو ھەموو سىفەتە بەرزو
زىرەكەيەيدا زۇرخۇي بە كەم دەزانى، بە
وئەنە گۈلە گەنەم دەھاتە پىش چاۋم چۈن
تافورستر بىت زياتر ملەكەچ دەكات، ئەويش
زياتر سەنگىزو ملەكەچ خاكى دەبوو.

* كەمترين كاتى بە فېرۇ نەدەدا ھەموو
ژيانى بەرنامەپىژ كىردىبوو، ئەو كاتانەي
ئىمە بى كار دەسوراپنەو ئەو خۇي بە
خوئىندەو ھەلەدەنەو خەرىك دەگرد.

* ئىمە وشەكانمان زۆر بە سادەيى
ۋەردەگىرت بەلام ئەو جەندىن واتاي لى
دەردەھىناۋ گوزارشتى لە بىيىنى ھەر
دېمەنىك دەگرد زۆر بە جوانى، بەۋەش
ھىزو بېرىكى فراۋانو ناۋازەي بۇ دروست
ببوو.

* لە كاتى وانە خوئىندەدا زۆر چالاکو
بە ئاگا بوو.

* لە كاتى پىۋىستىدا پەرسىياري زۆر
جوانو بە سوۋدى دەگرد.

* بەبى مۇلەتسى مامۇستا قەسەي

نەدەگردو ۋەلامى نەدەدایەو.
* موناغەشەي نەدەگردو دلى ھەموو
كەسكى لاگەورەبوو.

* زۆر پىزى لە پراو بۇچوۋنى مامۇستا
دەگىرت، بە تايىبەت لە كاتىكىدا بېرۋى
جىاۋاز بوۋايە بە مەش ببوو خۇشەويستى
سەرچەم مامۇستايان.

* لە كاتىكىدا مامۇستا ھەلەپەكەي
بىكردايە بەۋەپەرى دانايىەو ھەلەكەي
لە شىۋازى پەرسىياري ئاراستەي مامۇستا
دەگردو خۇي دەگرد بە خاۋەنى ھەلەكە
تابىرى مامۇستاي دەخستەو.

* ناۋى مامۇستاكەي بە خراپە
نەدەگردو زۆر بە ۋەفابو بەرامبەريان.

* زۆرچار ھەندى قوتايى بە مەبەستى
زانىنى ئاستى زانستى مامۇستا پەرسىياريان
دەگرد، بەلام ئەو ئەم كىردەنەي زۆر
لا ئاشىرەن بوو، ھەرگىز ۋاي نەدەگردو
شەرمى دەگرد بەرامبەر مامۇستا بەو
جۈرە مامەلە بىكات.

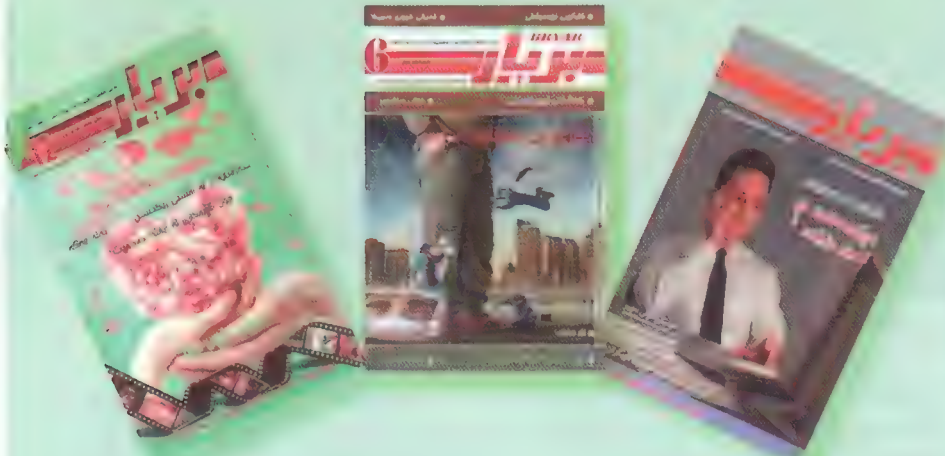
* ھىچ كات دىگران نەدەبوو لە
مامۇستا گەر تورەشەبۇنايە، چونكە
دەيزانى لە دلسۇزىياندايە.

* گەر زانىياري لە بابەتو وانەپەكىشدا
ھەبوۋايە بە جۈانتىرەن شىۋە گۈيى دەگىرتو
سەرھال نەدەبوو.

* پىشتى بە خۇي دەبەستو خۇي
ماندوۋ دەگردو چاۋەروانى ۋەلامى لە
ھاورىكانى نەدەگرد.

* بەخىل نەبوو لە زانستىدا دىگوت:
ئەم زانستەي ۋەرمانگرتوۋە گەر لى
نەبەخشىن زىاد ئاكاتو بەرھەمدار ناپىت.
* زۆرپىشتى بە خوا دەبەستو فېرى

لە يادى (٢) سال تەمەنى پرېشكۆى برياردا

دەگردىن گە پشت بە خوابەستىن و
دەخۆشبين بە هاوکارى پەروردگار و باسى
نەم نايەتەى بۆدەگردىن (من يتوكل على
الله فهو حسبه).

* جارجار يادى دەخستىنەووە گە نەم
پارانەووە قورئانییە لە یاد نەكەین (رب
زدنى علما).

* نێمە دەمانگوت خۆزگە خۆپەندەمان
تەواو دەکرد تا زوو پەروانەمەیهك بە
دەست بهێنین و دابەزێین و موحەیهك
و مەبگرین!! بەلام ئەو لەم دنیا تەنگەدا
نە دەزیاو ناسۆى بیری ئەو بەرەو شتە بە
نرخەكان بێندەبوووە هەر لەبەر ئەوەش
بوو دواجار خۆش بەرز و بێندبوو، دەيگوت
خۆپەندەمان لاسوك نەبێ پێغەمبەر (صلی
الله علیه وسلم) دەفەر مویت: (طلب العلم
فریضه على كل مسلم). چۆن لە خۆپەندە
فێربوون ببینن، هەروەها دەيگوت بۆ
بارەو موحە مەخوینن، خۆى گەورە
دەفەر مویت: (وفى السماء رزقكم).

* دەيگوت لەكاتى پشودا نوێزەكانتان
نەجام بەدن، چونكە دەروونتەن نارام
دەبیت وەك خۆى هەمیشە وابوو.

ئەو پێگا رۆشنەى ئەوگرتییە بەر
گەیانیدیە نامانج، ئیستا سەر بەرزو
پێزدارو خۆشەوێستى هەموانه!!!

پێكەنین و گات بە فێرۆدەنگەى
نێمەش بوو فرمیسكو بەشیمانى و
داخ و حەسەرت، هیوام وایە چیرۆكى
نێمە بەند بێت بۆ هەموو خۆپەندەكارێك،
بە راستى سەرەنجامەكان هەر ئەو دوو
جۆرە دەبیت با پێش بەشیمانى بزانین چ
رێگاى هەلدەبێزین.

گۆقارەكەى بگەن تا لە ژمارە
(٢٤) دا بڵاوى بگەینەووە.

هاوكات هەر پرېسپاریكتان
هەیه و ئارەزووى دەكەن
ئاراستەى خاوەن ئیمتياز و
سەرنووسەرى بگەن، دەتوانن
بە ئیمەیل یا بە كورتە نامە
ئاراستەى گۆقارەكەى بگەن،
تا وەلامتان بدرێتەووە.

بۆ هەر هەست و
نەست و چەرپەیهكى
خۆشەوێستى و وەفا بۆ
تێپەرپوونى دووسالى
تەمەنى پرېشكۆى بريار
ژمارە (٢٤) ی گۆقارى
بريار دەركای والاىە بۆ
هەموو ئازیزانى.

خۆشەوێستانى بريار،
عاشقانى پەيشى جوان و
هەواداران و شەیدایانى
پێشكەوتن و گەشەپېدان و
ژیارو شارستانییهت و دڵسۆزانى
ئەم وڵاتە شیرینە.

دەزانین كە ئێوهى ئازیز
بريارتان لە لا ئازیزەو لەگەڵ
تەمەنى برياردا تەمەنى
هیوا و ئاواتەكانتان بالا
دەبیت و دارى خۆزگەكانتان
چرۆ دەكات.

ئێمەش بريار بە مۆلكى
هەموو خۆپەندەرانى دەزانین و
خۆشمالین لە دووهم سالیادی
برياردا، هەر پێشنىار و
تێبینییەكانتان هەیه پەوانەى

سەرچاۋە مەۋجۇت كۆمەلگە زانىيارى

ئ/ۋ ۋەھابىي ھەسەن مەھمۇد

تازە ۋەخۇكەۋتو ئاسانتەرە لە گۈستەنەۋەدى كشتوكال ئىرمە، گۈستەنەۋەدى زانىيارى، ھاندانى فېربوون، دۇزىنەۋە پېگەياندىنى بەھرەمەندەن، دروستىكرىنى كۆمپانىيى بېجوك كە پىشت بە دروستىكرىنى زانىيارى دەپىستىت بە ھۆكارىكى پېشكەۋىتى ناۋجەكە دەپىنرېت، سەرمرى جاكسازى لە دەسلەۋت بەرپۇمىردىن لە ۋلاتە تازە گەشەسەندۈۋەكەندە بە پېشەنگى كارمەن دېتە ئەزمارو ھۆكارى سەرەكى پېشكەۋىتىن. ئىسرائىل ۋەك نەۋنەپەك لە گرنىكىدان بە بىنەماكانى گەشەپپىدانى مەۋجۇت:

۱. (خوئىندىن لە ۋلاتى ئىسرائىل): فېربوون لەم ۋلاتەدە لە تەمەنىكى بەرپايەۋە دەست پېدەكات، ھەلىكىش دەرەخسىنىت بۆنەۋەدى تۈنەكانى مىندال گەشە بىكاتو دەرپەكەۋىت بە تاپىت لە بۈرەكانى زامان پەيۋەندىيە كۆمەلەپەيەكەندە، لەم قۇناغەدا مىندال دەرەختە جەندىن جۈرچىۋە فېربوونەۋە بە سەرپەرشتى ناۋەندەكانى جۈدپىرى، كە لە لاپەن رېكخراۋەكانى ژان ياخود باخچە ساۋايانى تاپىتەپەيەۋە بەرپەۋە دەپىرىن، ئەم قۇناغە لە تەمەنى پېنج سالانەۋە دەست پېدەكاتو بە ناچارى تىپايدا مىندال فېرى بىنەماكانى زامان بېرگارى دەرەخت. پاشان قۇناغەكانى سەرەتايى، ناۋەندى، دۈنەۋەندى دەست پېدەكات، ئەم قۇناغە خوئىندىن تىپايدا بە خۇراپەۋە ھاۋكات بە زۆرە (بە پىيى ياسا نەك بە زۆرى ھېز)، قۇتباخەكانى ئەم ۋلاتە لە لاپەن ۋەزەرتى بەرۋەردۈۋە ئازادى تەۋاۋىيان پېدراۋە، سالانە لە قۇتباخەكانى ئەم ۋلاتەدە باسكى بە بايەخ لە بۈرى نەتەۋاپەتەدا ھەلدەپىرەرتىت، لېكۋەلەۋەدى قولى لەسەر دەرەخت بە مەپەستى ھۈۋەندى بۈزەپپان. بازەنى ھەستە ھۈشى نەتەۋەپى قۇتباخەكانى پېدەۋىستىيەكانى خوئىندىن لە ۸۰% لە

جۈدپىرى مىندال لە تەمەنى سى سالانەۋە دەگىرتەخۇ، تا جۈۋى بۇ قۇتباخەكانى دابىنكرىنى پېدەۋىستىيەكانى خوئىندى پاشان ھەمۇ قۇناغەكانى خوئىندى پېدەۋىستىيەكانى دەگىرتەخۇ ۋەك: كىرەنەۋەدى بېنى خوئىندىن لە ھەمۇ ئاستەكاندا پېگەياندى مامۇستايان ۋە پىسپۇران بۇ ھەمۇ ئاستەكانى خوئىندى. كىرەنەۋەدى خولى جۈرچۈۋە بە مەپەستى بەرۋەزىكرەنەۋەدى تۈنەۋى مامۇستايان ۋە شارمەزايان، دانانى بەرنامە تاپىت بە بەھرەمەندەن، نەھىشتى جىۋاۋى ئىۋان رەگەزى نېرۋى... ھەتدە سەرمرى ھەمۇ ئەم پېدەۋىستىيە ئاستەنگەكان زۆرۈن لە بەردەم پىرۋەسى فېربووندا بە نەۋنە جىھان تا سالى ۲۰۲۵ پېۋىستى بە ۸ مىليون مامۇستا ھەپە لە بۈرى خوئىندى سەرەتايىدا. چۈنكە تانىستا ۵/۱ دىنىشتۈۋى جىھان نەخوئىندەۋان.

۲. گرنىكى تەكەلۋىزىيى زانىيارى ھۆكارەكانى گەياندىن لە پېشەستى گەشە مەۋجۇت كۆمەلگە مەپەستە تەكەلۋىزىيى زانىيارى پۇلىكى دېار دەگىرتى لە باشكرى گەشە مەۋجۇت كۆمەلگە مەپەستە (بېل گىتس) سەرۋكى ئەنچەمەنى ئىدارى كۆمپانىيى مېكروپىرۋىست (پېشەستى دىكات كەرتى تەكەلۋىزىيى ۋە ۋلاتە بەرەپەيەكاندا لە مەۋى ئىۋان (۲۰۰۸ - ۲۰۱۲)، ۲۱۰ ھەلى كار فەراھەم بىكات، ئەمەش ھۆكارىكى باشە بۇ گەشە ئابۋرى ناۋجەكە، سەرمرى دامەزەندى (۲۰۰۰) كۆمپانىيى تاپىت لەو بۈرەدا. ئەمەش كەسكى ۋەك كرىغ بارىت سەرۋكى كۆمپانىيى ئەنچە دىنىتە سەرۋە باۋەرى بلى نېمە لە جىھانكى بەرەۋەمەيدىن، بىنات نراۋە لەسەر شارمەزايى كە بىناغەپەكە بۇ ئابۋرى جىھان بازارمەكانى. كارىكى بەلگە نەۋىستە لە دىنى ئەمەۋىدا گۈستەنەۋەدى زانىيارى لە ۋلاتە پېشەكەۋەتەكەۋە بۇ ۋلاتانى

بىنەماكانى گەشە مەۋجۇت

۱. شارمەزايى ۋە ۋەشەپپىرى: بە پەكەك لە تۈخە سەرەپەيەكانى فېربوون كۆلەكەپەكى گرنىكى شارمەزايى دېتە ئەزمار، ھۆكارىكى گرنىكى بۇ دۇپەتى ھەزارى ۋە نەۋەمى تۈندۈتۈزۈ دانانى بەرەپەستىك لە بەرەمەپە كېشە كۆمەلەپەتى ۋە پامپارپەكاندا، ھاۋكات ھۆكارى دابىنكرىنى نارامى ۋە ناسىشە لە ژيانى رۇۋانەدا، بە ھۈ فېربوونەۋە دىۋاننى تاك پۇشەپىر بېكەن بەۋ زانىيارپەنەۋە باۋەرى پېپەتى تا بىۋاننى تۈنەۋى بېرگەنەۋەدى دروستو دابىنكرىنى ژيانىكى شاپىستە بە خۇ ھەپىت، لە رېگە فېربوونەۋە رۈۋەپەۋى نەۋەمى ۋە ۋەشە ھەپەمەكى تاك دەپىنەۋە، بە شىۋەپەك بىۋاننى ھەلەسەنگەندە لە ئىۋان كارمەكاندا بىۋەپەسەرى گۈنچاۋيان بۇدەپىن بىكات. ئەم بۇجۈنەۋە زانىيانى كۆمەلەس ۋە شارمەزايى بۈرى گەشە مەۋجۇت كۆك لەسەرى.

لەم گۆشە نېگەپەۋە دەۋلەتان ھەۋلى پېشەكەۋىتى خۇيان ۋە ھاۋلاتيانىان دەۋەن لەرەكە دابىنكرىنى خوئىندى فېربوونەۋە بۇ ھەمۇ تاكىكى كۆمەلگە لە ھەمۇ ئاستە تەمەنىكىدا. ئەمەش پېۋىستى بە دابىنكرىنى ھۆكارەكانى (فېربوون ۋە خوئىندىن) ۋە ھەپە ۋەك: دابىنكرىنى بەشكى دېارپەكار لە بۈدجە سالانە، كىرەنەۋەدى داپەنگە، قۇتباخە، پەيمەنگە، زانكۆ پېدەۋىستىيەكانىان لە ئاستى پېدەۋىستى رۇۋادا. لەم بۈرەشدا ۋلاتى ناسىلەندا بە پەلى يەكەم دېت لەجىھاندا پىرى ۸۰% داھاتى ناۋخۇ بۇ فېربوون تەرەخان دىكات، دەۋلەتى كۆپت لە ئاستى ۋلاتە بەرەپەيەكاندا لە پېشەۋەپە بە تەرەخان كىرەنى پىرى ۵۰% لە داھاتى ناۋخۇ دابەشكرىنى ئەم داھاتە لەم بۈرەندا خەرج دەرەپت،

نابوری، لیرهوه دمتوانین ژمارده دوزگا زانستی، روشنښیری، پهروردودو فیرکارییه‌گانی شو ولاته دمستنیشان بکه‌ین که ده گاته (۵۰۰۰) دوزگا، ههموو بواریکی گرتوته خو وک نه‌دب، وهرزش، موسیقا، صاف، نابوری، کیمیا، هیزی ناوکی، زانستی جیناته‌کان، زانستی نانؤ، لیکؤلینه‌وه له بوارمگانی پیشه سازی، کشتوکان، لیکؤلینه‌ودی سهریازی... هتد. نیسرائیل له سهرمتای دامه‌زراندنیه‌وه له هه‌ولی دروستکردنی زهمینه‌یه‌کی گونجاودا بووه بؤنه‌ودی بتوانیت ممرامه زانستیه‌گانی جیبه‌جی بکات نه‌نجامه‌کی بریتی بیت له ده‌ولتیکي به‌هیزو نارام، له‌م پیناوشدا چهن‌دین یاساو پلانی دهرکردووو دارش‌تووه، دوزگاو ده‌سته‌ی زانستی دامه‌زراندوو، ریکه‌وتننامه‌ی زانستی له‌گه‌ل ژوریک له ولاتانو ناومنده زانستیه‌کان له جیهاندا مؤرکردووو ولاته‌یه‌گرتوووکان پیشه‌نگی شو ولاتانه‌ن. ملیونه‌های لهو پیناودا خهرج کردووو به تایبه‌تی پاش گه‌پانه‌ودی زانا یه‌هودیه‌کان به‌خشیینی جؤرها نیغرای مادیو معنه‌وی پتپان... ده‌ولتیی نیسرائیل چهن‌دین یاسای دهرکردووو به‌مه‌به‌ستی دروستکردنی ژینگه‌یه‌کی یاسای یارمه‌تیدری زانستو خویندنی بالا بیتو پالشتی دوزینه‌وهو داهینان بکات. له‌وانه یاسای (اورت)؛ که نامانجی دروستکردنی یارمه‌تیه له نیوان کهرتی کارو زانکؤکاندا، دانانی پلانی دوورمه‌ودا به‌مه‌به‌ستی پېشخستنی زانستو زانیازی له ههموو بوارمگاندا... هتد. نه‌مانه‌ش سالانه (۲۷۰۵میلیارشیکل)ی بو خهرج ده‌رکیت دکاته ۶۱٪ داهاتی ناوخو جیا له خهرجی لیکؤلینه‌وه له بواری سهریازیدا نه‌نجامی شم هه‌ولانه‌ش گه‌شه‌سهندنی نابورییه لهو ولاته‌دا به رېژوی ۱۶٪ سالانه داهاتی تاک ۳۲۸۹۰، ده‌ولتی نیسرائیل له پیشه‌سازی نه‌لماسدا توانیویه‌تی پله‌ی یه‌که‌م به دست به‌نیت، هر له دروستکردن، دهره‌پنان، بازارگانیکردن، بسم کانزا گرانبه‌هایه‌وه له کاتیکدا خاکی شو ولاته کانزایی تیاذا نییه. سالی ۲۰۰۶ داهاتی نیسرائیل ۱۶۰میلیار\$بووه. سهریازی پېشکهو‌تنی له لایه‌نی ته‌کنه‌لوژیاو هیزی ناوکی... هتد. نه‌گهر ههنئ له شاره‌زایان پپیان وایه زیندوگردنه‌ودی زمانی عیبری پاش سالی۲۰۰۰ له پهرته‌وازمیی و ناوارییی که‌متر نییه له ههموو شم داهیتانانه. نیستا زمانی فهرمی ولاته‌و له ههموو بواریکیدا به‌کارده‌هینریت.

سمر جاوه / ١- التنمية البشرية
والمجتمع المعرفة / عبدالحسن الحسيني
٢- التعليم العلمى والتكنولوجى فى
اسرائيل د. صفاء عبر العالى

له پښاو تیکه لاو کړدنی چالاکی زانستی
وړانسی عیبری له گډل چالاکی کومه لگای
جیهانیدا ناوړنده زانستیه کانی نهو
ولته هه لگرانۍ خاومو پروانامهۍ دکتورا
هاندمدن گه هدر حهوت سال جاریک
سانیک وک پشوو له دمرهوه بگوزمرین،
به مهبهستی توپزینه وه به شداری کوږو
کومه له زانستیه کان له جیهاندا.

ولاتی ئیسرائیل به ناومندیکی گرنگی
کۆرۆ کۆبونوه زانستییهکانی جیهان دپته
نهمزارو سالانه میوانداری چنندین کۆرۆ
کۆبونوهو لیدوان لهو بوارددا دهکات،
زانکۆکان پاپشتیکی بههیزی ولاتن له بهرمو
پیشچونی زانستو تهنه نلۆژایدا، پهیمانگی
(فایتسمانی زانستی) سودیکی زۆری به ولات
گه یاندوهو له بواری بازارگانیدا، (پهیمانگی
فیتسمان) به پهکیک له پهیمانگا رهنهکان
دهزمیردریت له جیهاندا دامهزراوه به
مهمبستی سود وهرگرتن له تۆژینهوهمانی
زانکۆ، دامهزراوه زانستییهکانی ئیسرائیل زیاتر
له ۱۵۰ ریکهوتنهامی زانستییان لهگهژ زانکۆ
دامهزراوه رهنهکانی جیهاندا واژکردوهو
هوتابایی زانکۆکانی نهو ولاته تهممی ۲۱
سالی دهگوزهریتن پاش نهوی ۲ سال بۆکیژان
۳سال بۆ گوران خزمهتی سهربازی تهواو
دهکهن، پهیومندی به زانکۆوه دهکهن، نهوانی
توانای زانستییان لاوازه خولی بههیزکردنیان
بۆ دهرکیتنهوه لهو بوارددا پاشان له خویندنی
بلا وهردهگیرین، ئیستا گهنجای زانکۆکانی
نهو ولاته ۵۰٪یان له تهممی (۲۴بۆ۲۰) سالیان
لهچنندین زانکۆی نهو ولاتهیدا خویندن تهواو
دهکهن، وهک: زانکۆی عیبری له هودس سالی
۱۹۲۵ دامهزراوه، زانکۆی بارنیلان سالی ۱۹۵۵،
زانکۆی تهنهلبیب سالی ۱۹۵۶، زانکۆی حهیف
سالی ۱۹۶۲، زانکۆی بن غوریون سالی ۱۹۶۷او
زانکۆی گراوه یاخود زانکۆی ههموو کس...
هند. که ههر پهکیکیان چنندین بواری
گرتوته خوو روژی دیارو کاریگهر دهگیرن له
تسخستی نهوولمه کۆمهلگای ئیسرائیلیدا.

۲- زانستو ليکۆلينه‌وى زانستى له ئيسراييلدا: سالى ۱۹۵۵ (بن غوريون) دامەزرىنەرو يەكەم سەرۆكى ئەو وڵاتە لە بەردەم كەنىستى جوله‌كەدا ستراتېژىيەتى زانستو زانىارى بەم شێودە ديارى كرد: ئاسايشى دۆلەتى ئيسراييل بە تەنها ناوەستىيە سەر سوپاو چەك ئەگەر چى بێ ئەوانە ئاسايش بوونى نيبە، ئاسايشى ئيسراييل واتە: گۆچو نيشتەجىكردن (زەوى مەروڤ) ئاسايش واتە تواناى زانستىو پيشخستنى ليکۆلينه‌وى زانستى. ئەوش لە تواناو پيشكەوتنى تواناى ھونەرى لاوەكاندا دەردەكەوتت لە بوارەكانى: پيشەسازى، كشتوكال، ئاوەدانكردنەوھە... ھتە. ئەم روانگەيەو كارى زانست ئەم وڵاتەدا ديارىكراوھ برىتييە: لە چەكەك بە مەبەستى باراستنى دۆلەتو پيشكەوتنى

لایەن حکومەت و دەسلەتە ناوچەییەکانەوه
دابەین دەکرێت. لەسالی ۱۹۹۴وایە نیسرائیل
لە هەولێ بەردەوامدا بە بۆ دابینکردنی
کۆمپیوتەر بۆ هەرقوتاییەک هەر لە
قۆناغی باخچە ی ساوا یانەوه تا قۆناغی
دواوەماندی، لە جوارچێوەی پڕۆسەییەکی
چڕو هەمەلایەنەدا کە زانست و فیزیۆن بە
کۆلەکی کۆمەڵو بناغە ی خۆیندنی بالا
دەیینت. لە زوووه عیبریەکان هەستیان
بەوه گردبوو کە ئاسایشی دەولەتەکانیان
وەستاوه لەسەر هیزی زانیاری و زانست،
سالی ۱۸۱۹ کاتیک (کۆمەڵە ی زانست و
رۆشنیری نیسرائیلی) دامەزرا بە مەبەستی
هەلبژاردنی مامۆستایان، گۆڕینەوه ی
بیروپا و دانانی پلان بە مەبەستی بە
هیزکردنی زانست و زانیاری بوو لە ولاتی
فەلەستین، لیکۆلایەنەوه ی کشتوکالی لە
بەرایە هەولەکان بوون کە قوتابخانە ی
(میکفی نیسرائیلی) لیکەوتەوه، لایەنەکانی
تەندروستی، زانست... هتد، کەمتر نەبوو
لە کەرتی کشتوکال، لە رووی گرنگی
پێدانهوه، بە نموونە وێستگە ی تەندروستی
عیبری پێش جەنگی جیهانی یەکمە دروست
بوو لە ناوهراستی بیستەکانی چەرخی
رابردودا بیشکەوتنی بەرچاوی بە دەست
هێنا کاتیک پەیمانگای میکروبیۆلۆجی
و بەشەکانی بیۆکیمیای زانستی میکروبی
ناسی... هتد تیا دا گرایەوه. سەرچرای
دارشتنی چەندین پڕۆژە بە مەبەستی
بەرەوپێشبردنی کۆمەڵگا وەک (پڕۆژە ی
ئۆرت) ماوهکە ی پەنجا سال بوو پاش
دامەزراندنی دەولەتی نیسرائیل لەسالی
۱۹۴۸وایە دارپێزراوه، نامانجی دروستکردنی
پەروەندی هەمیشەیی و بەردەوامە لە
نیوان زانست و بازا وداو هاوکاری بازا بە
هیزی کاری شارەزا، ئەم پڕۆژە یە لەسەر
جوار کۆلەکە وەستاوه بریتین لە:

ا- خاوون پیشه‌کان، ب- جوتیاره
گه‌نجه‌کان، ج- بی‌کاره‌کان، د- ئهو قوتابیانهی
ماونته‌وه... جه‌ن‌دین پروژهی تر...

۲. زانکۆ له ولاتی ئیسرائیلدا؛
پێشخستنی زانیاری یەکێک له گرنترین
ئامانجهکانی مامۆستایه له زانکۆکانی
ئیسرائیلدا ۲۲۰۰ کەس لهو بوارهدا
کاردهکهن سهرمهڕای کاری سهرهکیان که
مامۆستایهتییه له زانکۆکاندا، بڵاوکراوهی
ئهو دهستگاوه مامۆستایانه باشتترین
گهواهین، بڵاوکراوه زانستییهکانی ولاتی
عیبری ۷۱٪ کۆی بڵاوکراوهکانی جیهان لهو
بوارهدا پێک دههێنن. زانا ئیسرائیلییهکان
سهرچاوهی زۆریک له زانستهکانن له
جیهاندا وهک: کیمیا...هتد، بڵاوکراوهی
شارمزا ئیسرائیلییهکان له بوارهکانی:
ئهندازناری، کشتوکال، پزشکی...هتد،
ژمارمیان بهرچاوهو بڵاوکراوهکانیان به
بهشداری شارمزاپانی ولاتانی تر زیاتره.

خۇشپىيە

كاتىپىيەكانى دوتيا...

با، بىكەرد فارس

لەو بەشەدا دوو كەس كە لە كۆتايى تەمەنى سىيەكاندا بوون چەندىن نەخشەى زەوى پرۆژەكانيان پىيوو، بىروراي خۇيان دەرپارەى پلانى داها توويان دەگۆرپىيەو بۇ ھاروانكردىن بازارگانىو نرخو بۆرسەو تىشكە ئابورىيەكانيان...

بەرپۆزەو سالاوى لىكردىن... ئەوانىش بە روويەكى گەشەو وەلامى سلاو كەيان داپەو بەخىراتانىان كىرد، مۆلەتى لى وەرگرتن كە لەگەلىان بىننيتەو بەشدارى دانىشتەكەيان بىكات، بەلام ھەمان وەلامەكانى تىرى وەرگرتەو: زۆر پىمان خۆشە بەرپۆزتان لەگەلمان بىن و خۇشحال دەبين، بەلام... ئادە لە وشەى بەلام ھەموو ئەوۋى پىش خۆى دەسپىتەو... دەبينىت ئىمە لەسەرەتاي بازارگانىو دارىشتى بىرۆكەكانماندا بىن بەدەست ھىنانى پارەو سامانو ھاتەندى ئەو خەوانەسى لە پرۆژەكانماندا بە... ھەموو قەسەو باسپىكان لەسەر بازارگانىو مالاو سامانە دىترسىن بەو بەرپۆزتان بىكەين و ناپەھەت بىت... باش واپە بچىتە بەشى دوواو تا بەبى بىزاركردىن بچەو پىتەو...

بەو شىۋەى بوو تا گەشەستە كۆتايى بەشى شەمەنەفەرەكە... خىزانىك لەو پىدا بوون كە پىكەتايوون لە دايكو باوكو مىندالەكانيان... لەو بەشەدا ھىچ جىكەپەك بۇ دانىشتن ئەمايو... سالاوى لىكردىن ئەوانىش بەجوانترىن شىۋە وەلاميان داپەو بەخىراتانىان كىرد، پىش ئەوۋى مۆلەتى دانىشتن وەرپىرگى داوايان لىكر كە ھاوۋەشى دانىشتەكەيان بىكاتو لەگەلىان بىننيتەو، محمد ھەستە لە باوۋشى براكەت دابىشە، سارا تۆ وەرە لە باوۋشى داپە دابىشە، ئەو جانتايانە

وەلاميان داپەو: زۆر خۇشحال دەبين، بەلام دەبينىت ئىمە سەرھالەن بە شىكارى پىسارو ھاوۋەشەو، ھەندى كات دەنگەمان بەرز دەكەپنەو تۆ بىزاردەكەين و ناتوانىت لاي ئىمە بچەو پىتەو، دىترسىن كە بوونى تۆ لەگەل ئىمە رى لە نازادىمان بگىرتو ئاسوودە نەبين لەم دەرەتەى خۇنامادەكردىنمان بۇ تافىكرەنەو مەكانى كۆتايى سال. دىتوانىت بچىتە بەشەكەى دواى ئىمەو شۆپىنك بۇخۇت بىكەپتەو...

مامۇستاكە وتى: پەنا بەخواو رووى كىردە بەشى دواوۋى گەنجەكان... لەو پىدا زىنو مىردىكى لاو كە دىاربوو لە مانكى ھەنگو پىندا بىن... وشە رۆمانسىيەكانو پىكەنەين و ھەستى سۆزوخۇشەو پىستى لەو شۆپەدا ھەستى پى دەكرا، سالاوى لىكردىن، ئەوانىش بەو پەرى رىزو خۇشەو پىستىيەو بەخىراتانىان كىرد بە ھەمان جارەكانى پىشوو داواى پارمەتى كىرد، لە وەلامدا وتيان گەورەو خۇشحالمان دەكەپت... بەلام وەك دەبينىت ئىمە تازە ھاوۋەشەرىگىرمان كىردوۋە لە مانكى ھەنگو پىندا بىن، كەشكى رۆمانسىو گەنجەمان ھەپە دىترسىن نارامىت لى بشۆپىنەين و ئاسوودە نەبىت لەگەلمان، بە بوونت لەگەلماندا نازادىمان تىك دەدات، چونكە شەرم دەكەين لەوۋى گۆپىستى جىرپەكانمان بىتو ناتوانىن كاتمان بەخۇشى بەسەر بەرىن.

دىتوانىت لە بەشى دواوۋى ئىمەدا جى بۇ خۇت بىكەپتەو، بىگومان بە خۇشحالىيەو پىشوازىت لى دەكەن. ئادە... ناچار دەبىم بچەمە بەشىكى تر روخست وەرپىرگم...

جىرۆكى مامۇستاكەو سەرنشىنانى شەمەنەفەرەكەت بىستوۋە؟

رووداۋەكانى ئەم جىرۆكە لە ناو بەكەك لە شەمەنەفەرەكاندا رووى داو...

رۆۋىك لە رۆۋەكان زەنگى تاپەت بە كاتى رۆۋىشتن لىدرا... ھەموو سەرنشىنەكان چوونە نىو شەمەنەفەرەكە، مامۇستاي بەرپۆز كەمەك دواكەوت، بەلام خۇشەختانە ئەۋىش فرىاي شەمەنەفەرەكە كەوت، كاتى چوۋە ناو شەمەنەفەرەكە بىنى ھەموو سەرنشىنەكان جىي خۇيان گرتوۋەو شۆپىنك نىيە بۇ ئەم تىپايدا دابىشەت...

رووى كىردە بەشى يەكەمى شەمەنەفەرەكە كۆمەلىك مىندالى تىدا بوو پىكەو بەرپان دىكرى، سالاوى لىكردىن پىرسى: ئايلا جىگەم دەبىت لەگەلتان دابىشەم؟ ئەوانىش زۆر رىزان لىكرتو بە دىتنى خۇشحال بوون، وتيان لەسەر سەرۋچاۋان داندەنەين، بەلام ئىمە مىندالەين پارى دەكەين و خۇشى بەسەر دەبەين دىترسىن بىزارت بىكەين و ھەوانەموت لى تىك بەدەين، بوونت لەگەل ئىمە دەبىتە ھۆى ئەوۋى نازادىمان لى تىك بچىتو ئاسوودە نەبين...

چوۋە بەشى دوۋەمى شەمەنەفەرەكە سى لاوى تىدا بوو كە دىار بوو خۇپىندكار بوون... ئامپىرى ژمىرەو راستەيان پى بوو... لەو پەرى سەرھالەيدا بوون بە شىكارى ھاوۋەشەو گىفتوگۆكردىن لەسەر بىرپۆزە فىزىيەپەكان... سالاوى لىكردىن... برىا رووى گەشاۋە ئەوانىت دىبا كاتى چاۋايان بە رووى درەوشاۋە مامۇستاكە كەوت، بەخىراتانىان كىردو خۇشحالى خۇيان بەبىننى دەرپى... لى پىرسىن: رىگەم دەمدەن لەگەلتان دابىشەم؟!

ۋە لەسكەكانى حەكىمىكە

ۋا سەردار صالح محمد

رۆيشتەم بۇ لاى حەكىمىكە بۇ ئەۋەى
لىنى بېرىسم، پىۋىستە مەۋفەكان فىرى جى
بىن؟
ۋەلامى دايەۋە: پىۋىستە مەۋفەكان
فىرىبىن كە مەۋفى دەۋلەمەند ئەۋ كەسە
نىيە كە زۆرى ھەيىت، بەلكو ئەۋەىە كە
كەمى پىۋىستە بى؟
ھەروەھا پىۋىستە فىرى لىبوردن بىن،
فىرىبىن كە... لىبوردن تاقى بىكەنەۋە.
فىرىبىن كە... ناتۋانن بە زۆر خۆشەۋىستى
خەلكى بە دەست بېيىن... بەلكو ئەۋە
كردارەكانىيەنە خۆشەۋىستىيان دەخاتە دلى
خەلكەۋە.
فىرىبىن كە... بەراۋردى خۆيان نەكەن
لەگەل لە خۆيان بەرزتر!
فىرىبىن كە... دەتۋانن لە چەند چركەيەكدا
دلى خۆشەۋىستەكانىيان برىندار بىكەنەۋە
فرمىسك بىكەنە مىۋانى جاۋەكانىيان،
بەلام چەندىن سالىان پىۋىستە بۇ سارپىز
كردنەۋەى ئەۋ برىنە!
فىرىبىن كە... كەسانىك ئەۋانى زۆرخۆش
دەۋى، بەلام نازانن چۆن تەعبىر لەۋ
خۆشەۋىستىيە بىكەن!
فىرىبىن كە... ئەكرى دوۋكەس سەرنجى
يەك شت بىدن، بەلام تىپروانىنى جىاۋازيان
بۇى ھەيىت!
فىرىبىن كە... تەنھا ئەۋەندە بەس نىيە
لە يەكتر بىورن، بەلكو دەبىت بەرامبەر
دەروۋنى خۆشيان لىبوردە بى!
بە ھىۋاى ژيانىكى بەختەۋەر،
تەندروست، مىندالى، لىبوردەمى، دەۋلەمەندى،
خۆشەۋىستى!
سەرجاۋە: ئىنتەرنىت

باشاى ئەۋ ۋلاتە رەزامەندى بۇ
ھاۋرپى كردنى خىزانەكە لەگەلى نۋاند كە
مىۋاندارى ئەۋانىش لە كۆشكى پاشايەتى
خۆيدا بىكات، لەۋ ماۋەيەدا بۇيان ھەيە
خۆشى خۆيان بەسەربەرنەۋ ھەرشىك
نارمىۋويان ھەيە داۋاى بىكەنەۋ لە باخو
باخچەكانى كۆشكەكە بىگەپىرنەۋ دىمەنە
جۋانەكانى بىيىن!!
لىرەدا سەرنشەنەكان زىاتەر پەشىمانىۋ
حەسرەتەن دەرپىرچ ھەلىكىان لە دەست
جوۋ لە كاتىكىدا خۆى جوۋە بەردەمىيان
قبولىان نەدەگىرد... بەلام پەشىمانى ج
دادىك دەدات...
بەسەرھاتەكانى ئەم جىرۇكە تايىبەتە
بە ھەموو يەككىك لە ئىمە! من... تۆ...
ئەۋ... سات بە سات تىيادا ژىاۋىن!!
ئىستە پاش ئەۋەى روۋادەكانتەن
بىنى پىم خۆشە بېرىسم: ئەۋ مامۇستايە
كى بوو؟
بۇجى دەلىم ئەم جىرۇكە تايىبەتە
بە ھەموو كەسنىك لە ئىمەۋ سات بەسات
تىيدا گوزەرمەن كىردوۋە!!
ئەۋ مامۇستايە برىتىيە لە (دىن)...
ناە لە جۋانىۋ گەۋرەمى نايىن... بەلام
ئىۋە جارى مىندانن پىۋىستە كاتەكانتەن
بۇ يارى كردنەۋ خۆشىۋ رابۋاردن بىت،
چۈنكە تەمەنىكى زۆرتان لە بەردەمىايە
بۇ پابەندىۋون كارپىكردنى...
ئاي پابەندىۋون بە ئايىن چەندە
گەۋرە باشە... بەلام جارى ئىۋە قوتابىن
سەرھالى خۆيىندىن... كاتى خۆيىندىن
تەۋاۋ كىرد پابەند بىن پىۋەى...
يان جارى لە مانگى ھەنگۈيىنى
دان، يان چاۋمىرپى بەرھەمە دەستكەۋتى
بازرگانىن... كات زۆر ماۋە بۇ پابەند
بوون...
بەلام نازانن ئايا ئەۋ كاتە دىت كە بۇ
داھاتوۋمان چاۋمىرپى دىكەين؟
ئايا ئەۋ كاتە زىندوۋىن يان مردوۋ!!
دواخستەۋ كەمتەرخەمىكردنەۋ
ۋتەۋەى... بەيانى ئەنجامى دەدەم... بەلام
با لەم كارەم تەۋاۋ بىم... جارى مىندانن
كە گەۋرەمىۋوم ئەنجامى دەدەم... داۋاى
ئەۋەى ھاۋسەرگىرىم كىرد پابەند دەبىم...
پاش تەۋاۋكردنى زانكۆ... پاش كارگرتنە
دەست... پاشۋ پاش...
بەلام لەۋانەيە تا ئەۋ كاتە كار لەكار
ترازىيىتو نەتۋانن لەھىچ دەروازەيەكەۋە
خۇمان قوتار بىكەين... كەۋاتە ھەر ئىستە
پابەندىبە تا پەشىمانى يەختە نەگىر...
سەرجاۋە: ئىنتەرنىت

كۆبكەرمەۋو رىگە بۇ مىۋانە بەرپىزەكەمان
بىكەنەۋە... مامۇستاكە سوپاسى كردنەۋ
لەسەر يەككى لە كورسىيەكان دانىشت پاش
ئەۋەى مەندوۋ بوو لە گەپان بە داۋاى
جىگەيەك بۇ جەۋانەۋە...
لە يەككىك لە ۋىستەكاندا
شەمەنەفەرەكە ۋەستا...
فرۆشپارىكى خۋاردنى نامادەكراۋ
سەرگەۋت، مامۇستاكە بانگى كىرد، داۋاى
لە خىزانەكە كىرد ھەريەكەۋە بە دلى
خۆى خۋاردنىك ھەلپىزىت، ھەموو
سەرنشەنەكان چاۋيان لەسەريان بوو
خۆزگەيان دەخۋاست كە مامۇستاكە لاى
ئەۋان بۋايە...
بە پەروشەۋە بوون كە رىگەيان بىدايە
لايان بىننىتەۋە...
پاشان شەرىتە فرۆشنىك سەرگەۋت
داۋاى لەۋىش كىرد ھەر جۆزىك كە
خىزانەكە لەۋ شەرىتەۋە دىيانەۋى
بىيانداتى لەسەر حسابى خۆى...
ئەى خۋايە چاۋى سەرنشەنەكان تەنھا
لەسەر خىزانەكە بوو... ناۋاتيان دەخۋاست
مامۇستاكە لايان بۋايە بەلام پاش جى...
رۆزنامەۋ گۇفار فرۆشنىك داۋاى ئەۋان
سەرگەۋت بە ھەمان شىۋە داۋاى لەۋىش
كىرد بىتە لاى خىزانەكەۋە ھەركەسەۋ بە دلى
خۆى يەككىكى ھەلگىرتە مىنداننەكانىشيان
بىيەش نەبوون لە ۋەرگىرتى گۇفارى
مىندانن...
سەرنشەنەكان بەردەۋام بوون لە ناھۋ
جەسرەتى ئەۋەى جىي ئەۋ پىاۋە پىرەيان
بۇ نەكردەۋە؟
ھەموو گەشەتنە شوۋنى مەبەستو
شەمەنەفەرەكە ۋەستا لەۋ كاتەدا
سەرنشەنەكان سەرسام بوون بەۋەى كە
لە دەرەۋە چەندىن بۇلىسۋ رازانندەۋەى
شوۋنەكەۋ گولۋ گولزارو ۋىستەكەيان
رازانندەۋەى... لەۋ كاتەدا ئەفسەرىكى پەلە
بەرز سەرگەۋتو داۋاى لە ھەموۋان كىرد كە
سەرنشەنەكان لە جىي خۆيان بىيىنەۋە تا
مىۋانى پاشاى ئەۋ ۋلاتە لە شەمەنەفەرەكە
دادەبەزىت، لەبەرئەۋەى خۋدى پاشا
ھاتۇتە پىشۋازى مىۋانەكەى...
دەبىت ئەۋ مىۋانە بەرپىزە كى بىت كە
شاى ئەۋ ۋلاتە دىتە پىشۋازى؟
ئەۋ مىۋانە ھەر ئەۋ مامۇستايە بوو كە
سەرنشەنەكان لەبەر بەرۋەۋەندى خۆشى
خۆيان نامادە نەبوون لەگەلىان بىت!!
كاتىك داۋايان لىكىرد دابەزىت رەتى
كردەۋە كە تەنھاۋ بى ئەۋ خىزانە دابەزىت
كە رىزيان لىگىرتو لاى خۆيان جىيان بۇ
كردەۋە!!

ئاسۇي و يئەنەك

سەرنجى ئەم و يئەنە بەدە بە دىدو خەيالى تىژو

ھەستى ناسكت بۇي بنوارەو پاشان خامەكت

ھەلبگرەو گوزارش لەو ھەستە ناسكو خەيالە

وردو سۆزە بى سنوورەت بکە، تا ببیتە خاوەنى

يەكەك لەم دوو خەلاتەي خوارەو:

– بەشداری بى بەرامبەرى سالىكى گۇقارى بریار.

– بەشداری بى بەرامبەرى شەش مانگی

گۇقارى بریار.

دوا مۆلەتیش بۇ وەرگرتنى وەلامەكان

(۱۰) رۆژ دواي دەرچوونى گۇقارەكەيە.

خەقتى يەكەم
شارۇ نەحمەد

دوو نىگا
چەند جودان لە يەكتەر
چەند دوورن
يەكەكيان چەند روونەو
ئەوى تر چەند ليخن
نىگايەك بىگەردە
وەك نىگاي فرىشتە
بىر مېھرو جوانيە
شادى مەبەستە
نىگايەك تۆرەيە ھەمىشە
بە ئاشتى زۆر پەستە
يەكەميان جاونى چەند گەشە
دووەميان لاپەرەي رەفتارى ھىند رەشە
خود پەسەند، خۆپەرست، دلا رەشە
بە تەنھا دەزانى
زمانى چىرنوكو لىدانو ھەرەشە !
جياوازي ئەم نىگاۋ ئەو نىگا
ئاسمان و رىسمانە
يەكەميان
وەكو ئاۋ
بۇ ئىمەو بۇ ھەموو
زىانە
دووەميان ستمەو دۆزدەخو
تاوانە !

راھىناتى ھېشك

بە وردى لەم وىنەيە ورد بەرەووە

ھىزى مېشكو بېرکردنەووت بخرەگار.

بزانە چى دەبىنيت؟

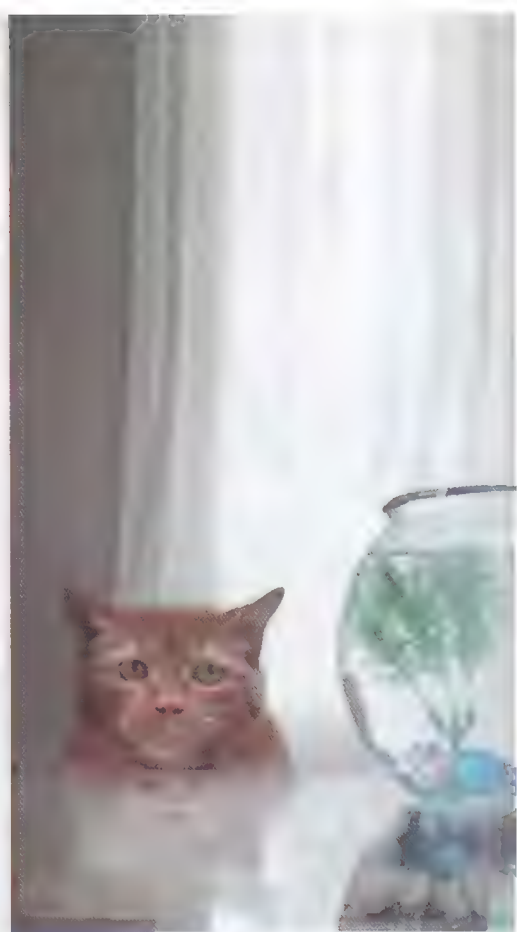
تا چ رادەيەك دىدى تىروانىنت وردە؟

سوپاس بۆ ئەو بەرپزانەى كە لە خوارەو
ناويان ھاتووە. بە شىعر ياخود پەخشان
بابەتيان ناردووہ بۆ ئاسۆى ژمارە (۲۱)

۱-ھىرش خدر
۲-زوھرە خەسرەو
۳-سايبىر ھەمە رەھىم
۴-مىرشاد ماوھتى
۵-شادمان عومەر

۶-سەردار عەبدوللا
۷-دايكي نيگا
۸-بابان كەلارى
۹-كامەران ھەمە سەعيد

خەلقى دووہم رىئوار عەبدوللا

ھەر دووک
دەروانن
بۆ منى ماسى
لە نىو ھەوزىكى بچكولانەدا
دېلو ئەسىرم
زۆر بە كەساسى
تۆى مەرۇف ھىشتا سادەو مندالى
جىھانى فېل و تەلەكەبازى
زۆرباش ناناسى
وھلئ بەبە گيان
ئەوھى تەنىشت
گورپەى سەئىل فاش
دووچاوى پەرە
لە خىانەتو سېلەيىو بېلان
خۆزگە دەمتوانى من بېمە زمان
ھاواركەم بلىم:
نەرى بى وىژدان
چاومرېى چىتە
تۆ چىت گەرەكە
لە منى بەسەزمان
ھەموو ناواتو خۆزگەى ژيان
ھەر چلېسىيەو ناھاكىو تاوان
بۆ وازناھىنى
بۆچى ھەمىشە
ومكو تارمايى ھەورېكى رەشى
تال دەكەى ژيان !؟

خېزانى بەختەۋەر

بەبۇورە من ھەلە بووم!

پىياۋانى رۇزناۋا جىياۋازن لەگەل رۇزھەلاتدا
لەدەربەرنى لىيۇوردىدا!
گەر دىتەۋىت بۇ ماۋىيەكى گەم بۇزىت ناۋا
بەردىۋام لە تۆلە سەننەۋىدا بە!
گەر دىتەۋىت بۇ ماۋىيەكى زۇرۇ
بەخۇشەختى بۇزىت، ئەۋا لەھەۋۋو گەم خۇشە!
لىيۇوردىن، ھەلدانەۋى پەرمەكى نۇي
لە ژيانماندا!

بە سەربىردىن ژيانى ھاسەربىرتى
بىگومان بەمى ھەلەۋ كىشە ناپىت، چۈنكە دوو
كەسى جىياۋاز گە پىشتر لە نىۋ دوو خىزانى
جىياۋازدا پەروەردە بوونۇ ئىستە لەزىر
سەھقى مالىكى نۇيدا كۆيۈنەتەۋە، چىنگە بۇ
ماۋىيەكى زۇر نەتۈن تەۋاۋ شارمەزايىن لە
ھەلەۋكەۋى پەكتىرى، لەۋانەيە زوۋ زوۋ بە
ۋتەۋ ھەلەۋكەۋى پەكتىرى زىز بىن، بەلام
نەگەر ھەردوۋلا لىيۇوردىن بىكەنە پىشەيان
ئەۋا دىتەۋان ژيانىكى خۇش بەسەر بەرن.

بىگومان ھىچ كەسەك بىن ھەلە نىيە،
ھەروەك پىغەمبەر (د-خ) دىفەرموۋىت:
(ھەۋۋو ئادەمىزادىك ھەلە دىكات، باشترىنيان
ئەۋانەن كە داۋاى لىيۇوردىن دىكەن) بە
تايەبەت لە ژيانى ھاسەربىدا ھەلە دروستيان
دىكات، كاتىك زىزبۇنىك لە نىۋانىيەندا
دروست دىمىت داۋاى لىيۇوردىن ئاشتىۋونەۋە
خۇشەۋىستى لە نىۋانىيەندا زىاتىر دىمىت،
پىۋىستە لەسەر ھەردوۋلا لە كاتى پرودانى
ھەر كىشەيەكدا دوور بىن لە كەللەرقى، چۈنكە
زۇر جىار ئەۋەي كىشەكە ئالۇزىر دىكات ئەۋەيە
لەيەكەيان دىزانىت كە ھەلەيە، بەلام سوۋرە
لەسەر ھەلەكەي خۇي دانى پىدا نانپىتۋا
دىزانىت ئەگەر داۋاى لىيۇوردىن بىكات ماپەي
شەرمەۋ بە سوۋكى تەماشىا دىكرىت، بەلام
بە پىچەۋانەۋە بەھىزۋ نازا ئەۋ كەسەيە
دىستىپشەخىرى دىكات لە لىيۇوردىدا.

دواختىنى ۋتە لىيۇوردىن كاردانەۋىيەكى
خراپى دىمىت بۇ داھاتۋى ژيانى ھاسەربىتانو
دىمىتە برىنپىكى قۇلۇ لە پرودانى ھەر كىشەيەكى
تىردا برىنەكەي تازە دىمىتەۋە ھەمان ۋتەۋ

رىقتارى رايۇوردوى
دىتەۋە باد.
بۇ يە
دەللىين لىيۇوردىن
كارىكى پىۋىستە
بۇ بەردىۋام بە
سەربىردىن ژيانىكى
پاكۋ بىگەردو
دوور لە ھەۋۋو رىقو
كىنەيەكۋ كىرنەۋەي
دىرگاي سۆزۋ بەزمەي لە
نىۋان يەكتىرىداۋ بەخشىنى
ژيانىكى نۇي يە ھەردوۋلا.
سەبارت بە ھەلۋىستى
كەسەكان سەبارت بە داۋاى
لىيۇوردىن، لە كەسەكەۋە بۇ كەسەكى
تىرو لە شىۋىتەكەۋە بۇ شىۋىتىكى
تىرجىياۋازن.

بۇ نەۋونە: دىرگەۋتەۋە پىياۋانى
رۇزھەلاتى جىياۋازن لە پىياۋانى رۇزناۋا، ۋتە:
رۇزھەلاتى لىيۇوردىن بە شىكاندى كەرامەتى
خۇي دىزانىت، ئەمەش كارىكى ھەلەيە،
بەلام بە پىچەۋانەۋە پىياۋانى رۇزناۋا كارىكى
ناسايە لەلايان.
بىگومان شىۋازى دەرپىس لە نىۋان
ناھىرتو پىيادا جىياۋازمو دىكرىت بىيانكەين
بە دوو بەشەۋە:

لىيۇوردىن راستەۋخۇ: باشترىن پىگايە
بۇ ئاشتىۋونەۋە ھەردوۋلا، ھەر لاپەك زۇر
زوۋ داۋاى لىيۇوردىن بىكاتو دان بە ھەلەي
خۇيدا بىنپىت، ئەگەر ھەلەكە بىچو پىت يا
گەۋرە، گرنگ ئەۋەيە ھەلەكەردىن بەرامبەر
كەسەك كە ھابەشى ژيانىتى بەلاۋە زەخمەتە،
ئەم شىۋازەش زىاتىر لە لاى ناھىرتان دروست
دىمىت، چۈنكە بە سۆزترىن لە پىياۋان، بۇيە
كاتىك خىزانەكەت داۋاى لىيۇوردىن لىكرى
تۆش لىيى بىۋرەۋ بەھانەي پىمەگەرە
ھەلەكانى بەسەردا دوۋبارە مەكەۋە!
لىيۇوردىن ناپاستەۋخۇ: ئەمەش چەند

شىۋازىك
دەگرىتەخۇ زۇر جىار پىياۋان
بەكارى دىمىتىن، بۇيە داۋا لە ھاسەيران
دەكەين ئەگەر شىۋازى لىيۇوردىن پىياۋانى
رۇزناۋات بەلاۋە ناھىرتە دىتەۋانپىت ئەم شىۋازى
ناپاستەۋخۇيە بەكارىيەنپىت لە لىيۇوردىدا،
داۋاش لە ناھىرتانى خۇشەۋىست دىكەين
كاتىك ئەم شىۋازى لىيۇوردىن پىيەكرد لە
ھاسەركەيەندا قىۋى بىكەن.

جۈرەكانى داۋاكرىن لىيۇوردىن بە
ناپاستەۋخۇ:
* قەسەكرىن بەشۋىيەكى ناپاستەۋخۇ
كە بىزانپىت تۇ گۈپت لە ۋتەكانىتى بۇ نەۋونە:
بە شانازى كىردىن يا ناۋەيەنانت بە شىۋازىك كە
بىزانپىت دىلخۇش دىمىت پىي تۆش لىيۇوردىن
خۇت دەرپىرە بەرامبەرى.
* تەلەفۇنى بەمى ھۆ: ھەروەك
دىزانپىت رۇزانى تىر بەۋ جۈرە تەلەفۇنى
نەكرىۋەۋە يا ئەمىرۇ جىياۋازە زۇر بەپەرۋەشەۋە

كى بە راستى ھەزارە !؟

ۋا ھېيىن موخەممەد عەلى

ھەموو ئەو كەسانە ھەزارن، كە خەمى
روالەتو گەرە كىردى شىكلىن...
ھەموو ئەو كەسانە ھەزارن، كە چاۋ
لە ناستى راستىيەكان دىنووھىن...
ئەو كەسانە زۆر ھەزارن، كاتىك مالو
ساماننىڭ بە ناپاكي و ناھەقى پەيدا دىكەن،
كەچى شانازىشى پىتو دىكەن...
ناپا ئەو كەسانە لە باتى قاۋا خەندە،
ھەق وانىيە نەسرەن بىرژىنو خەسەرت بىكىش
چاۋىك بە رابردوۋى خۇياندا بىخىننەۋە؟!
دەى منو تۆش با سەپرىكى خۇمان
بەكىنو بىزانىن ئىمەش لەو كەسانە نىن؟!
ناپا ھىچ رەۋشنىك لەو رەۋشانەمان
تىدايە؟ ئەگەر ۋەلامەكەمان: (بەللى) يە،
با لە خۇمان بىرسىنەۋە ھەۋل بىدەين
خۇمان چاك بەكىن... ئەگەر ۋەلامەكەشمان
بىرىتىيە لە (نەخىر)، ئەۋا با سوپاسى
خودا بەكىنو داۋاى لى بەكىن زىاتىر ئاكارو
رەۋشتو رەقتارمان جوان بىكاتو لى
بپارىنەۋە ۋەللىن: ئەگەر بە سەرومتو
سامان ھەزارىن، دىروونو رەۋشتمان
دەۋلەمەند بەكىت...
زانايەكىش دەلىت: ئەۋا كەسەى كەمى
ھەمە ھەزار نىيە، ھەزار ئەۋا كەسەى كە
زۆر داۋا دىكات...
سەرچاۋە: كىتەبى «سەرە عائلىيە»

زۆرىيە خەلگى لەسەر ئەۋە كۆكن...
ھەزار بىرىتىيە لەۋ كەسەى كە پارمو
سەرومتو سامانى نەپىت... بەلام ھەزارى
راستەقىنە ئەۋا كەسەى كە يەخسىرو
دىلى نەزانى ۋە ھەۋاۋ ئارموزوۋەكانىيەتى...
ئەۋا كەسە ھەزارە كە دلو دىروونى،
بەھۇى خۇ بە گەۋرەزانىنو سەتەمەۋە،
رەش داگەرپاۋە... ئەۋا كەسە ھەزارە كە
ھەستى مەۋقايەتى لە ناخىدا بارگەۋ
ھەۋارى پىچاۋەتەۋە لى تۇراۋە...
ھەموو دوۋروۋىيەك، ھەموو دىزىك
ھەزارە...
ھەموو ناپاكيك، ھەموو داگىركەرىك
ھەزارە...
ھەموو خەسودىك، ھەموو كەسىكى
قەسە بەرو قەسە ھەنەر ھەزارە...
ھەموو ئەۋا كەسانەى كە بە مالو
سامانىيەۋە دىنان، ھەزارن...
ھەموو ئەۋا كەسانەى كە بە ھۇى
غەرەقو ماندوۋىيەتى غەپرى خۇيانەۋە،
دەخۇن دەخۇنەۋە، ھەزارن...
ھەموو ئەۋا كەسانەى بۇ بەرزى
خۇيان، ھەۋل دىمەن دىروۋىيەرىان زەلىل
بىن، ھەزارن...
ھەموو ئەۋا كەسانەى كە سوار ئەسپى
ھەۋاۋ ئارموزوۋەكانىيان بىون، ھەزارن...

ھەۋالەت دىپەرسىت ئەۋە نىشانەى داۋاكرىنى
لەبۋورنە، تۆش لى بىۋرە، بە چۆرىك ۋەلام
بىدەۋە كە زىز بىۋونىك نەماۋە لە نىۋانناندا...
* كالتەكرىنو نوكتەھىنانەۋە: ۋاتە
كالتەمەك دىكات، پاخود نوكتەمەك
دىرۋست دىكات بۇ ئەۋە پىپىكەنىت،
ئەۋە نىشانەى دىرۋىنى لىۋورنە
تۆش لى بىۋرە...
* ھەۋلەن بۇ
پارمەتەندەنت: ھەلەستى
بەخىپەچىكرىنى كارىك پا
پارمەتەندەنت لە كارۋىارى
ناۋمالا ئەۋە بزانە داۋاى
لەبۋورنە لى دىكات، ئەگەر
كارمەك بە دل نەۋو،
مەلى تۆ كەى نىشت
كرىۋەۋە نىشت زانىۋە!
* دىارى: ھاسەرەن
كاتىك خىزانەكەپان زىز
دىمەن ھەزەمەن ئەۋ
ھەلەمەى خۇى لە بىرى
خىزانەكەى بىپاتەۋە بە
دىارىيەك داۋاى لىۋورنە
لەبۋورنە، تۆش دىارىيەكە ھىۋل
بەكو دىستخۇشى لى بەك...
* مىندال: ئەمەش چۆرىكە

لە شىۋاى لىۋورنە ناپاستەۋخۇ لە
لاى ھەندى ھاسەر مىندالەكەى بەكار
دەھىنىت ۋەك شىۋاىك بۇ دىرۋىنى
لەبۋورنە، چۆنكە دىزانىت كە داپك ھەزناكات
مىندالەكەى بە ھىچ كىشەمەكى نىۋانىيان
بىزانىت، ئەمەش ۋا دىكات كە داپك نىكولى
بىكات لە زىزبىۋونىيان!
ھەندى چارىش ئەگەر ناپاستەۋخۇ
نەۋانى پاستەۋخۇ داۋاى لىۋورنە بىكات
ئەۋا ئەم شىۋاۋە بە باشتر دىزانىت بۇ
ھاسەرەمەكى.

ھاسەرەى بەرپۇز: كاتىك خىزانەكەى
ھەلەمەكى بەرامبەر كرىۋى نەپتۋانى پاستەۋخۇ
داۋاى لىۋورنە لى بىكات، بەلام بە شىۋاۋى
ناپاستەۋخۇ داۋاىكەپت بىنى ئەۋا لى بىۋرە...
بۇنمەۋنە: دىپەنىت خۋاردىكى زۆر
جىۋاۋ لە پۇزانى ئاشتى بۇ نامادە كرىۋىت، ئەۋە
نىشانەى دىرۋىنى داۋاى لىۋورنە تۆش لى بىۋرە،
پا جۋانكارىيەكى لە خۇى مەلەكەدا كرىۋە زىاتىر
لە پۇزانى تر، ئەۋە نىشانەى لىۋورنە پا ھەر
چۆرە ۋەتە ھەلەسۋەكىكى جىۋاۋ لە پۇزانى تر،
بىگومان بە خىزانەكەى خۇشى دىۋىتو ھەز بە
ناشتەۋنەۋە تەپاى دىكات لە گەلتەدا...
لەكۆتەپىدا داۋاكارم لە ھەموو خىزانىك كە
لەبۋورنە دىۋراۋان بىن بەرامبەر پەكتىرى ھەمەشە
سۆزۈ بەزىيە مىۋانى نىۋا مەلەكانتەن پىت.

و: نعيم احمد عبدولقادر

زۆربەى زۆرى خەلك ناتوانن ئەم سى

ۋ: ئەمەلى ئەھسین

۱۰

بىنەماي بىنەرەتلى لە ئەتىكىتى نامەي ئەلىكترونىدا

كە بابەتو نووسىنەكان قەبارەيان گەورە بىت يان نەخىرا! چونكە لەوانەپە كەسى بەرامبەر ئامادەباشى نەبى بۆ ۋەرگرتنى ئەو بابەتەنى كە تۆ بە قەبارەي گەورە ئاردووتن، ياخود سىستەمى كۆمپيوتەرەكەي تواناي ۋەرگرتنى نوسىن و شتى قەبارە گەورەي نەبىت.

۹- دووركەووە لە بەكارهێنانى دەمو چاۋە پىكەنىناۋىيەكان.

۱۰- دووركەووە لە بەكارهێنانى دەموچاۋە پىكەناۋىيەكان، چونكە لەوانەپە كەسى بەرامبەر ۋا ھەست بكات كە تۆ مەبەستت نەبوۋە نامە بۆ ئەو بىنەرى، بەلكو بۆ زەھقى خۆت ئەو كارمەت كەردوۋە.

۱۱- دووركەووە لە بەكارهێنانى (منىش ھەروەھا)، چونكە ۋەلامىكى ئىجابى نىيە، بەلكو زياتر ۋا دەكات كە كەسى بەرامبەر تۆرە بكات لە زۆرەي كاتەكاندا.

سەرچاۋە: مەجلە (عالم الابداع)

بۆ نموونە: نەخىرا! بەراست! گالتە ئەكەي!

۵- ئەو نامانەي كە پىت دەگەن دووبارە بىانكەردوۋە پىش ئەوۋەي ۋەلاميان بەدەيتەوۋە.

۶- كاتىك دەكەۋىتە گومانىكەوۋە لە كارەكتەدا.. نامەيەك بىنەرە دووركەووە لە نامەي html، چونكە كەسى بەرامبەر لەوانەپە ئامادەباشى نەبىت بۆ پىشۋازى لە نامەكەت.

۷- بە پىتى گەورە مەنوۋسە، چونكە ۋەك ئەو ۋا ھاۋار بەكەي بەسەر بەرامبەرەكتەدا، ھاۋار مەكە بەسەر كەسدا لە نامەكاندا، چونكە نووسىن بە پىتى گەورە ۋا دەكەيەننى كە تۆ تۆرەي! ھەروەھا زۆر بە ئاسانىش ھەموۋى ناخوینىرتەوۋە. ئەم خالە زياتر نامەي ئىنگلىزى ياخود نووسىنى لاتىنى دەگىرتەوۋە.

۸- پىش ئەوۋەي نامە بىنەرى بېرسە

۱- نامەي ئەلىكترونى بە كارىنە بەو شىۋەيەي كە خەلك پىيان خۆشە بەكارى بىنن.

باشەرۋۇ ئىستاي زۆر كەست لە بەردەستداپە، چونكە كاتىك كە نامەي ئەلىكترونى دەنوۋسى پىۋىستە ئاگادارى دارىشتنى ۋشەكانتو ھۆنتى نووسىنەكەت بىت.

۲- ديسان چاۋ بىخىنەرەوۋە بەو نامەيەي كە دەتەۋى بىنەرى... شتىك مەنەرە كە ناتەۋى بىنەرى... لەوانەپە شتىك بنوسى ۋا پاشان بىسپىتەوۋە پاشان بىرت بچىت... كەۋاتە چاۋىك بىخىنەرەوۋە بە نامەكەدا.

۳- ئەو نامەيەي كە بۆت ھاتوۋە ۋاۋا ۋەلامەت لىدەكەرى، بە ھەمان شىۋەي ئەوۋەي كە بۆت ھاتوۋە ۋەلامى بەدەرەوۋە.

۴- ئاگادارپە لە ھەندى ۋشەي گالتە ئامىز لە نامە ئەلىكترونىكەتدا..

مالەھود، ئەو لەسەر مېزى نانخواردن بوو، سەرھالى مامەلەھەك بوو لەگەل پياوئىكى پەنجا سالىو پىي دەگوت: تۆ بەو پەنجا مليۇن تەنەنى كە دەيدىمىت بە من مانگانە سى مليۇن تەنەن قازانچ وەردەگريت، لە راستيدا دواى ماوەيەكى كەم دەيتەو بە خاومنى دەست ماہەكەى خۆت، دواى ئەوش مانگانە سى مليۇن تەنەنى خۆت ھەيەو.

بە شەق دەرگای ژوورەكەم كەردەو دەو چوومە ژورەو ماوارم كەرد:

راست دەكات مانگى سى مليۇن تەنە، بەلام ئەگەر دايت تەنە لەبەر دوو مليۇن تەنە لە حالەتى كۆپر بووندا بىت، ئەم فېلبازە نەك نامادە نىيە قازانچى پارەكەت بداتى، بەلكو نامادەش نىيە دەست ماہەكەى خۆت بداتەو... لە ھەمان كاتدا وەكو گورگ رووبەرپووت دەووستىو ھەر ئەم پىكەنەنە شەيتانىانە دەخاتە سەر لىوئى بە ساردوو سىرپىيەكەو دەئى: كام پارە؟ چ بەلگەيەكت ھەيە تا بىسەلمىنى كە پارت بە من داو؟

ئەمانەم وتو لە كاتىكا كە ميانەكەى شاباز بەسەر سوپمانىكەو سەپىرى دەكردم پىم وت: ھەلەتە لەوانەيە تۆ وەكو من بى ئەھل نەبىت كە بە ھۆى بىست سالى ھاوئىيەتتەو لەم گورگ زادەيە پىسولە وەرنەگريت.

ئەو بە ھەرچۆرەك بىت پارەكەت دەباتو.....

بىدەنگبە، ونبە لەبەرچاوم، لىرە بىرۆرە دەروە.....

ئەمە شاباز وتى، منىش كە شىت بىووم بەرەو رووى رۆشتەو بەلامارم داو لە دواوە قىزىم گرتو پىم وت: تۆ بىدەنگبە نا مەرد... يان پارەكەم دەدەيتەو يان.....

ھىشتا قسەكەم تەواو نەكردىو لە ناكاو دوو گەنجى گەورە كەتە كە لەدوايدا زانىم پارىزەرى شابازبوونو لە ھەمان كاتىشدا پياوى ئەو بوون بۆ تاوانكارى لە دواوە دەستيان گرتەو چاومەپى نامازمەيەكى شاباز بوون تا سەرم بەخەنە سەر سىنگ! ھەلەتە ئەو پىش ئەگەر نىگەرانى ئەو نەيوايە ميانە ھەيە ئەوە كارىكى ناسايى بوو لە لاى، بەلام لەو كاتەدا تەنە چەند بۆكزو شەقەكەم خواردو لە مالەكە كەردمىانە دەروە، لەو كە بىچارەيىو لىدان بىووە چارەنووسەم نا، بەلام لەو كە دايم خەرىكىو لەبەر چاوم كۆپر دەبوو، منىش ئەم دەتوانى ھىچ كارىكى بۆ بكەم، ھەر لەویدا لە كەنارى شۆستەكەدا لەبەردەم مالى شابازدا دانىشتەم دەستم

ئەگەر ئەو نەبوايە!

بارەى شابازەو دەيگوت:
گورگ زادە ناخەرەكەى ھەر دەيتە
گورگ!

ھەلەتە من لەبارەى گورگ بوونى باوكى شابازەو لارىم نەبوو، تاوانبارىكى لىھاتووبو، قومارو دزى كارى رۆزانەى بوو سەرنجەم لە مامەلەيەكى ھىرۆيىن دا لە لايم بەرامبەرەكانىيەو كۆزرا.
باوكەم راستى وت! ھەفتەى پىشوو چوار سالى پىش مەردنى ئەو لەو تىگەيشتم، كاتىك كە رۆيشتم بۆ لاى شابازو پىم وت: ئەگەر نەشتەرگەرى بۆ دايمەك نەكەم كۆپر دەيت... ھاتووم تا پارەكەم بۆ بگىرەتەو!

شاباز قسەيەك كە دەبوايە ھەر زوو بىدەرگاندايە دركاندى:

ئەوئەندە مەلئ پارەكەم... پارەكەم... ئەگىنا ناچار دەيم بىت بلىم بە چ بەلگەيەك دەيسەلمىنى كە پارت بە من داو؟
ئەمە ھەر ئەو چالەبوو كە خۆم بۆ خۆم ھەلگەندىو.

ھەر ئەو رۆژد -بە قسەى دايمە- بارەى بى زەمان دايە دەستى مەلئى زەماندار، بە ھەر شىئەيەك بووايە دەبوو پارەكەم لە شاباز وەرگرتايەتەو... ئەو دەم دىزانى كە ئەو پەيمانە گەنگەكانى لە مالەو لەسەر سەفرەى نانى ئىوارە دەبەستىت. مالىك لە شىئەى كۆشكدا بوو، ئەو بە دانانى كۆمپانىيەك كەسانى وەكو مىنى بى چارە دەكرد.

ئەو شەو بىرپارى خۆمەم دابوو خۆشەختانە ئەو كىلەى كە پىي دابوو لام مابوو، توانىم بە ناسانى بىرۆمە

دەبوا پارەكەم لە شاباز وەرگرتايەتەو، تا نەشتەرگەرى بۆ چاوەكانى دايە گيان نەنجام بەدم!

دكتۆر دوئى وتى:

كاكە مورتەزا ئەگەر تا دوو سى رۆژى تر نەشتەرگەرى بۆ چاوەكانى دايت نەكەيت كۆپر دەيت! دكتۆر ئەمەى وت! تەنە رىگە چارە لەبەردەمدا بۆ نەشتەرگەرى كەردنى چاوە جوانەكانى دايمى ئازىم وەرگرتەو ئەو بىر پارەيە بوو كە نىكەى سالىك لە مەوبەر دابووم بە يەكەك لە باشترىن ھاوئىكانە كە لە سەردەمى قۇناغى سەرمەتەيدا لەگەل ئەودا گەورە بىووم، بۆئەو بازىرگەنى پىو بەكاتو منىش ھەموو مانگىك قازانچەكەى وەرگىرم، بەلام جگە لە مانگى يەكەم نىتر ھىچ پارەيەك لە لايمەن شابازەو بە من نەدرا، ھەر مانگىك بىانوويەكى دەھتايەو، بەلام لە مانگى ھەوتەمدا بە ناشكرا دەستى بە پارەئەو كەرد كە بارودۇخى بازار خراب بوو ھەموو ئەو كەسانەى كە لە كۆمپانىيەكەدا سەرمەيەيان دانائە داواى پارەكانىان دەكەنو...

ئەو كاتە زانىم كە پارەيەكە دەست بى دەكات، لەگەل ئەوئەمدا زۆر ھاوئىيانە پىم گوت: ھەرچى قازانچى پارەكە ھەيە ھەمووى بۆ خۆت تەنە دەست ماہەكەى خۆم بۆ بگەرنەدەو تا نەشتەرگەرى بۆ چاوەكانى دايمە بكەم... ئىدى كەم كەم كەسايەتى راستەقەينەى شابازم بۆ دەرگەوت، مەن شاباز وەكو وتەم: لە سەردەمى سەرمەتەيدا پىكەو ھاوئى بوون، لە بىرم دى ئەو كات باوكى رەھمەتەم ھەمىشە لە

چوۋە پىشەموۋە دووبارە پىرسى: ئازىزەكەم
بۇ شىۋ جىمان ھەيە؟

دىسانەۋە ۋەلامىك نەبوۋ... ئەمجارەش
زىاتىر بەرمە پىشەۋە چوۋ... لە ئاۋىر ئاستى
ھەيۋانەكە كە نىزىكە دۈۋ مەتر دورى
لەگەل چىشتخانەۋە خىزانەكەيەۋە ھەبوۋ...
ۋتى: ئازىزەكەم بۇ شىۋ جىمان ھەيە؟

دىسانەۋە ۋەلامىكى نەبىست...
دواتىر چوۋە پىشەۋە گەيشتە دەرگەي
چىشتخانەكە... پىرسىيارمەكەي كىردەۋە
ۋەلامىكىش دەنگى نەبوۋ.

ئەم جارە چوۋە پىشتىرو رىك لە پىشت
سەرى خىزانەكەيەۋە ۋتى: ئازىزەكەم بۇ
شىۋ جىمان ھەيە؟

خىزانەكەشى ۋتى: مەگەر نابىستى؟!
نەۋە پىنجەم جارە دەلئەم: مېرىشىكى
بىرزاۋمان ھەيە!!!

ئىستە دەزانىن خىزانەكەي گويى
قورسە يان ھاۋسەرمەكەي؟!

لەم بەسەرمەھاتەۋە فېردەمىن... رەنگە
گرفتەكە بەۋ جۆرەي كە ھەمىشە بىر
لە كەسانى دى دەكەيەنەۋە... دەرەنەچىت...
دورنىيە گرفت لە خۇماندا بىت...
سەرچاۋە: ئىنتەرنېت

پىۋايىك سەرنجى دا گويى ھاۋسەرمەكەي
قورس بوۋەۋە بىستىنى كەم بۆتەۋە... پىتى ۋابوۋ
دەيى ھاۋسەرمەكەي بىستىۋىك بەكاربەيىتى،
بەلام نەمىدەزەنى ئەم بابەتە جۇن بىخاتە
روۋ... بەم ھۆيەۋە بىردى بۇ لى پىزىشلىۋ
لەگەلئىدا گىرفتەكەي باس كىرد.

پىزىشكەكە ۋتى: (بۇ نەۋەۋە بىتوانىت
ۋرەتر ئەندازەي نەبىستىنى ھاۋسەرمەكەت بە
من بىلىت... تاقىكرەنەۋەمىيەكى سادە ھەيە، لە
مالەۋە ئەنجامى بىدە... سەرمەقا لە دورى جۋار
مەترەۋە بە دەنگىكى ئاسايى بانكى بەكە...
ئەگەر نەبىستى لە دورى سى مەترەۋە...
دواتىر لە دورى دۈۋ مەترەۋە... ئىدى بەم
جۆرە تا ۋەلام دەداتەۋە، ئەم كارە ئەنجام
بىدە ئەنجامەكەشى بە من رابىگەيەنە).

ئەۋ ئىۋارمىيە خىزانەكەي لە چىشتخانە
سەرقالى ئامادەكرەنى خۋاردنى ئىۋارمىۋو،
خۇشى لە ژۋورى مېۋان دانىشتىۋو... لە دلى
خۇيدا ۋتى: ئىستە دورى ئىۋانمان جۋار
مەترە، با تاقىكرەنەۋەكە ئەنجام بىدەم...
پاشان بە دەنگىكى ئاسايى لە خىزانەكەي
پىرسى: (ئازىزەكەم بۇ شىۋ جىمان ھەيە؟)
ۋەلامىكى نەبىست... پاشان لە جىتى
خۇي ھەستەۋ مەترىك بەرمە چىشتخانەكە

كىرد بەگىيانىكى ژۆر بە كىۋل، لە ناكەۋ
دەستىك كەۋتە سەرشانە: پىۋاۋ خۇ ناگرى
كۋرى گەنج!... كە روۋم ۋەرگىرا ھەر ئەۋ
پىۋاۋم بىنى كە مېۋانى شاپازبوۋ... ھەر
ئەۋەي كە بىرپاربوۋ بەنجا مىۋون تەمەن
بىدات بە شاپاز... سەرم داخستەۋ ۋىستەم
خۋاھىزى بەكەم، ۋتى: راۋستە گىانە...
كارم پىتە... لە پاشاندا لەگەلەم كەۋتە پىياسە
كرەن، سەرمەقا باسى خۇي كىرد: چەندىن
سالە لە ژاپون كارم دەكەم ۋ بە پارەكەم
خانۋىكەۋ ئۆتۈمىيلىكەم كرىۋ دۈكانىكىش
كە تا چەند مانگىك لەۋەۋپىش خۇم بە
پىۋەم دەبىر، بەلام كاتىك كە دىكتۇرەكان
بىيان ۋتم توۋشى نەخۇشى دلى بوۋىتە
دەيى پىشۋو بىدەيت، دۈكانەكەم فرۋشتەۋ
دەم ۋىست پارەكەم بىدەمە دەستى شاپاز تا
مانگانە قازانچەكەيەم بىداتى كە...

قەسەكانى (ئەمىر خان) تەۋاۋ بوۋ
نۆرەي مەن ھات، باسى خۇم كىردە پاشان
باسى شاپازو ھاۋرپىتەيىمان لە مەنالىيەۋە
تا ئىستەۋ پاشان باسى دايكەم كىرد كە
خەرىكە كۆپىدەبىتەۋ... دىسان گىيام،
بۇنەۋەي كە دوۋبارە نەل پىۋاۋ نابى
بگرى، ۋىستەم خۋاھىزى لى بەكەم ۋتى:
دوۋ كارم پىتە... يەكەمىيان نەۋەي كە
ئەگەر بىزانەم گەنجىكى پالەۋ گىرچوگۋلى...
بەم پارمىيەم ئۆتۈيەكى ھەلمى دەكرەۋ
تۇ دادەنمەم لەسەرى تا كار بەكەيت بە
شىۋەۋ ھاۋبەش، سى يەكى بۇ تۆۋ دوۋ
لە سىيى بۇ مەن، پىكەۋە رىك دەكەۋىن،
كارى دوۋەمىشەم نەۋەيە كە تۇ ئەمشەۋ
فرىشتەۋ رىزگارى مەن بوۋىت... ۋاتە ئەگەر
نەگەشتەبىتەۋ روۋخسارى راستەقەيەي
شاپازت پىشان نەدامايە لەۋانەيە پاش
سالىك ۋمىزەي مەنىش ۋەكو ۋمىزەي ئىستەي
تۆي لى بەتايە... ھەر لەبەرنەۋە ئامادەم
ئەۋ دوۋ مىۋىنەت بە قەرز بىدەمى كە
بۇ نەشتەرگەرى دايكە پىۋىستە تا لە
دۋاۋىدا ۋردە ۋردە بەم دەپتەۋە، لە ھەمان
كاتىشىدا ئەگەر پىشنىارى شەرىكى يەكەم
قېۋل نەكەيت ھەر ئەۋ دوۋ مىۋون تەمەنەت
دەدەمى... كەۋاتە جارى ئەۋ پارمىيە
ۋەرگەرە بىرۇ بە لى دايكەتەۋە دۋاۋ ئەۋەي
كە چاۋى چاك بوۋىيەۋە ۋەلام بەدەرەۋە!
ئەمىرۇ نىزىكەي يانزە مانگ لە كارى
ھاۋبەشى مەن (ئەمىر خان) تى دەپەر،
ھەندىچار لە خۇم دەپىرسەم ئەگەر خۇدا
ئەم مەردەي بۇ نە كىردەمەيە بە ھۆكارى
رىزگار بوۋنى دايكەم، ئەۋا ئىستا دايكەم
لە پىشت پەردەي تارىكى ھەتا ھەتايەۋە
زىندانى بىۋو.

گۇفارى روزھاي زندگى / ۲۵۲۰

ماڧەكانى مىنال لەسىر دايك و باوك

نا/ سالم ئەحمەد مستەفا

دايكبوونى ئەومىيە كە ناۋىكى خۇش و جوانى لى بىرى، چونكە شۇيىنەۋارىكى دەرۋونى پەرۋەردىيى دەبىت لەسىر مىنال و خۇش و شادى دەخاتە دىيەۋەو لە كۆمەلگەدا ھەست بە كەموكۆرى ناكات، ھەرۋەدا شانازى و ئاسۋودىي دەخاتە دەرۋونى باوكو دايكەۋە.

۵- ماڧىكى تىرى ئەومىيە كە دايك و باوك سوپاسى خوا بىكەن بە ھاتنە دىيى و جەپوانىش سەرپىر و بەو بۆنەيەۋە شادى بەختەۋەرى دەرپىر.

۶- پىۋىستە ئەو مىنالە بدىتە پال باوكى خۇى خىزانى دىيارى بىت، تاۋەكو لە تىاچوون بىارىزىر و خىزانەكانىش ھەلنەۋەشپىرەۋە سەرگەردان نەين.

۷- ئەركى سەرشانى دايك و باوك ئەو مىنالە پەرۋەردە بىكەن و بۇ ھەرۋەناغىك لە ھۇناغەكانى ژيانى پىۋىستىيەكانى بۇ دابىن بىكەن و پىي بىگەينەن و لەم بوارانەدا (بۋارى جەستەيى، ژىرى، بىروباۋەرى، زانستى، دەرۋونى، پۇشنىبىرى، پەۋشستى، پىشەيى) كەۋاتە چ كۆرۈ چ كىچ بى جىباۋازى باوكو دايك لىيان بەرپىرسيارن تا ھەرىكەپان دەبىتە خاۋەنى ھاۋسەرىكى باش و ھاۋتاي خۇى. بە ھىۋاي پەرۋەردەكرىنى ئەومىيەكى بە سود بۇ دروستكرىنى كۆمەلگەيەكى بەختىارو كامەران و ئاسۋودە لە ژياندا.

سەرچاۋەكان: قورنانى پىرۋز/ فەلسفە نظام الاسرة في الاسلام. د. احمد الكبيسى.

لىى رازى بىت "بۋە ھۇى ترساندىنى ئافرىتىكى سىكېر سىكەكى خىست مىنالەكە دوۋھاۋارى كىرۋو مرد، پىشەۋا عومەر پايۋىزى بە ھەندى لە ھاۋەلان كىر، ھەندىكىيان نامازمىيان كىر كە ھىچت لەسىر نىيە، چونكە تۇ سەرپەرشتىارى موسولمانانى. غەلى كۆرى ئەبوتالىبىش بىدىمىگ بوو، پىشەۋا عومەر پىۋىر و تىكرىدو وتى: تۇ چى دەلىلى باوكى ھەسەن؛ وتى: ئەگەر پاي خۇيانىيان دەرپىرە ھەلەپان كىرۋە، ئەگەر بە ھەۋا ھەۋەسى تۇ ۋەلامىيان داۋەتەۋە نامۇزگارمىيان نەكىرۋە، بىگومان خۇيەكەكى لەسىر تۇيە، چونكە تۇ ئافرىتەكەت ترساندو سىكەكى لەبارچوۋ. پەرۋەردىگارمىيان قورناندا كوشتى مىنالى ھەدەغە كىرۋەۋە ھەرمۇيەتى: (ولاتقتلوا اولادكم خشية ملائكة نحن نرزقهم وإياكم ان قتلهم كان خطئا كبيرا / الأسراء ۳۱) واتە : مىنالەكانتەن بە بىيانۋى نەبۋونى بىرسىيەتى مەكۈژ، چونكە نەك ھەر ئەۋانى بى تۋانا ئىۋەش ھەر ئىمە پزىقو پزىتان دەمىنى ئەۋە ھەلەۋ تاۋانىكى گەۋرەيە.

۲- ھەرۋەدا ئىسلام جىيەجىكرىنى (ھەدى شەرى) ھىرام كىرۋە، لەسىر دايكى سىكېر دۋاي خىستۋە تاۋەكو مىنالەكەكى بىيىتۋا پاشان شىرى بداتى و لە شىرى بىيىتەۋە، نەۋەكو ژيانى كۆرپەلە بىكەۋىتە مەترىسيەۋە.

۴- ماڧىكى تىرى مىنال پاش لە

خىزان ئەو پىكەتەكى كۆمەلگەيە كە تاكەكانى ھۇگىرى يەكتىر و بەخۇشى يەكتىرى دىخۇش و لە نەخۇشى و جىا بوۋنەۋەيەندا ھەموۋىيان پەۋزە دەمىانگىرەۋەۋە كارىگەرى دەرۋونى دەبىت لە سەريان، ھەر بۇيە جەندە خىزان لە ناۋخۇياندا بە بەزىي و لەخەمى يەكتىرىدا بىن ئەۋەندە بەختىارو ئاسۋودەن لە ژياندا، خىزان لە باوكو دايك و مىنال پىكەتەۋە، ھەرچۇن باوكو دايك ماڧىان ھەيە لەسىر پۇلەكانىيان ئاۋاش باوكو دايك بە ھاۋبەشى بەرپىرسيارن بەرامبەر پۇلەكانىيان ھەرىكە لە بۋارى خۇيدا و پىۋىستە پارىزىرى ماڧى مىنالەكانىيان بىن، ئەو ماڧانەش لە (نطفە) ۋە دەست پى دەكاتو بە دامەزەندىنى ھەرىكەپان لە مالى خۇيدا كۇتايى دىت ئەمەش كۇششەكى زۇرى دەۋى بەرپىرسيارىيەكى گەۋرەيە. دىارە ھەرچۇن جوتىارىك بىيەۋى دانەۋىلەيەك بىيىتى بۇ بدۇزىتەۋە تاۋەكو بەرھەمىكى باشى ھەيى، ئاۋەھاش ھەر لەسەرمەتاي پىۋەسى ھاۋسەرىگىرىيەۋە پىۋىستە پىيا و وردەكارى بىكات لە دۇزىنەۋى ھاۋسەرىكى باش بۇ بەرھەمەيىنانى نەۋەۋە ۋەجەيەكى بە سوود بۇ كۆمەلگەكى پەرۋەردىگارمىيان لە قورناندا دەفەرمۇيت: (نساكم حرث لكم/ البقره ۲۳) واتە : ھاۋسەردەكانتەن كىلگەن بۇتان. پىغەمبەرىش (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمۇيت: (كلكم راع وكلكم مسؤول عن رعيته) واتە: ھەرىكە لە ئىۋە سەرپەرشتىارى ئەۋانەن كە جاۋايان لىتەنەۋە پىۋىستە خۇش بەختى و كامەرانىيان بۇ بىرەخىتىن و لە زىان و خرابە دوورىان بىخەنەۋە. ماڧەكانىش ئەمانەى خاۋرەۋەن: دانانى ئەو تۇۋو (نطفة) يە لەو شۇيەندا كە بۇ بىيار دراۋە بەرھەم دارە كەمىنالدىنى دايكە تاۋەكو ژيانى مرۇۋايەتى بەردەۋام بىت:

۱- ھۇناغىكى تىرى ماڧى مىنال ھۇناغى كۆرپەلەيە كە لەسكى دايكىيان دان لەبەر سەلامەتيان پىۋىستىيان بە چاۋدېرى پزىشكى ھەيە لەو كاتەدا ئەگەر پۇزۋو گىرتنى دايك زىيانى ھەيەۋ بۇ كۆرپەلە پىگەى بى دراۋە پۇزۋو نەگىت تا كۆرپەلە خۇراكو وزەى تەۋا وەربىگىرتو گەشە بىكات ئەمەش ئەۋبەرى پەچاۋكرىنى ماڧى كۆرپەلەيە.

۲- ماڧىكى تىرى كۆرپەلە ئەومىيە كە پارىزگارى لى بىكرى بە ھىچ پىگەۋ ھۇيەك لە بارنەبىت، پىشەۋاى داد پەرۋەر (عومەرى كۆرى خەتاب) خۋاي

خۇشەويستى راستەقىيە!

۱/ بەھمەن لەتيف فەتھوللا

ۋتى: ئەمە پراۋېر ۋىنەى ئەۋ رەھىيە كە ھەريەك لە ئىۋە بەرامبەر كەسىك لە دلتاندا ھەلىدەگرن، رىۋكىنە دلەكان پىسو بۇگەن دەكانو ناچارىت دەكان رىۋكىنە بىكەيتە ھارپىت بۇ ھەرشۋىنىك بچىت.

كەۋاتە ئەگەر ئىۋە نەتۋانن ئەۋ بۇنە پىسەى پەتاتەكان بۇ ماۋەى ھەفتەيەك ھەلېگرن، ئەى بىرتان كىرۇتەۋە جۇن دمتۋانن رىۋكىنە لە دلەكانتاندە ھەلگرن بە درىزاىيى ژىانتان؟

خۇشەويستى راستەقىيە بىرىتى نىيە لە خۇشۋىستىنى كەسىكى تەۋاۋ بى كەمۋىكۈرى، چونكە بە دلنپايەۋە تۇ كەسىكى لەۋ جۇرە نادۇزىتەۋە، بەلگۈ خۇشەويستى راستەقىيە بىرىتىيە لەخۇشۋىستىنى كەسىكى خاۋەن كەمۋىكۈرى بەشپۋازىكى تەۋاۋى بى كەمۋىكۈرى.

دلنپايە جۇن بۇنى رىۋكىنە بلأۋ دەبىتەۋە بە ھەمان شىۋە بۇن بەرامەى خۇشەويستىش بلأۋ دەبىتەۋە.

سەرچاۋە/ www.sudayr.com

خۇى لەگەل خۇيدا ھەلگىرىت بۇ ماۋەى ھەفتەيەك بۇ ھەر شۋىنىك بىرات بىبات. دۋاى چەند رۇۋىك فۇتابىيەكان ھەستىان بە بۇنىكى زۇر ناخۇش دەكرى، بۇنى پەتاتە گەنىۋەكانى ناۋ كىسەكە بوۋ، بەللام ناچارىۋون بەرگەى بۇنى ناخۇشى كىسەكەۋ لە ھەمان كاتدا قورسى كىشى كىسەكەش بگرن. بە دلنپايەۋە تا ژمارەى پەتاتەكان زىاتىر بىت ئەۋە بۇنەكەى تىزىترو كىشەكەشى قورسىر دەبىت.

دۋاى تەۋاۋ بوۋنى ھەفتەكە فۇتابىيەكان زۇر دلخۇشۋون بە تەۋاۋ بوۋنى يارىيە سەرسۈرھىنەرەكە.

مامۇستاكە پىرسارى لە فۇتابىيەكان كىرە دەربارەى ھەستۋ نەستىان لە كاتى ھەلگىرتى كىسە پەتاتەكە بۇ ماۋەى ھەفتەيەك، فۇتابىيەكان گلەپىيان لەۋ ھەموۋ نازارۋ ناخۇشىيە دەكرى كە لە كاتى ھەلگىرتى ئەۋ كىسە قورسە بۇن ناخۇشەدا توشىان ھاتۋە. لە كۇتابىيدا مامۇستاكە سودۋ وانەكانى ئەم يارىيەى بۇ فۇتابىيەكان شىكرىدەۋە:

ۋانەى ئەم جارمىان لە فۇتابىخانەيەكى بىنەرمىتىيەۋەيە، لەم فۇتابىخانەيەدا يەككىك لە مامۇستاكەن بىرپارىيدا بۇ ماۋەى ھەفتەيەك يارىيەكى سەرسۈرھىنەر بە فۇتابىيەكانى بىكات.

مامۇستاكە داۋاى لە فۇتابىيەكان كىرە ھەر يەكەيان كىسىك بەپىنىت كە لە نىۋىدا چەند پەتاتەيەك ھەبىتۋ ھەريەكە لە پەتاتەكان ناۋى ئەۋ كەسەى لى بىنن كە رقىان لىيەتى، ئىستە ھەريەك لە فۇتابىيەكان كىسىكىيان پىيەۋ بە ژمارەى ئەۋ كەسانەى رقىان لىيە پەتاتەى تىايە. لە رۇۋى دىپارىكراۋدا ھەر يەكە لە فۇتابىيەكان كىسەيەكۋ چەند پەتاتەيەكىيان لەگەل خۇيان ھىناۋو، كە ناۋى ئەۋ كەسانەيان لى نابوۋن كە رقىان لى بوۋ، ھەندىكىيان دوۋ پەتاتە يان سى پەتاتەۋ ھەندىكى تىران پىنچ پەتاتەۋ، ئىدى بەم شىۋەيە...

پاشان مامۇستاكەيان دەستۋورى يارىيەكەى بۇ شىكرىدەۋە، داۋاى لىكرىد ھەريەكە لە فۇتابىيەكان كىسە پەتاتەكەى

گۈلباران

خەسەكانى مىندالىكى ھەلەبجە!

كىمىبابارانسى ھەلەبجە تەنھا گۈلەكانى
ھەلەنەمۇراند، بەلگۈ رۇجە زىندوۋەكانىشى
نىفلىچ كرد، ھەربۇيە نازانم لە كۆيۈە دەست
بە گىرۋەنەۋەكەم بىكەم، ئەو شتانەى كە لە
ناخمدا كۆيۈنەۋە بەردەۋام نازاريان دەدام
بەبى ئەۋەى دەنگ ھەلەبىم لە ناو سىنەمدا
پەنگيان دەخواردەۋە، بەلام لە ناست شتەكاندا
مىرۇفلىكى بى دەسەلات بووم، مىندالىكى
بووم بەرلەۋەى چاۋەكانم بە زيان ناشنا
بىت، بەرلەۋەى مىندالانى كۆلان بەناسن، بە
بۇنى سىۋ مەست كرابووم، ئىتر كە گەۋرە
بووم بوومە مىرۇفلىكى زىمىن نىفلىچ ۋەكو
چۇن پەۋلەپەك بەرلەۋەى لە قۇزاخەكەمەۋە
بىتە دەۋەۋە بالەكانى بىشكىنرىت، كە ئىتر
نەتوانىت دىمەنى باخچەۋ گۈل بىيىت يان
ھەر تەنھا چاۋەكانى بە زەلىلى پروانىت
نەتوانىت ماجىكى گۈلى بەھار بىكات، مىن
رۇخىكى شكاو بووم پىۋىستە بە ھاوزمانلىك
بوو بۇئەۋەى زىان بگوزمىنم، بەلام
كەس خۇى نەدەكردە قوربانى ئەۋ بەھا
مىرۇفەتەيىەى كە مىرۇفەكان دەبىت ھەلگىرى
بىن، تەنھا داپكەم شك دەبىر كە لە دەربىرەنە
ھەستىارەكانى مىن دەگەپشت، بەلام خۇ داپكەم
نەيدەتۋانى ھەمەۋە كاتەكانم بۇ پىر بىكاتەۋە،
ئەۋ خەندەنەى كە داپكەم دەرىدەبىرەن پروۋى
لە چاۋانى مىن دەمىرد ھەمەۋىيان پىر بوون لە
بەزەمى لە ناخەۋە، داپكە نەك ھەر پىكەمىن
بوونى نەبىۋ بەلگۈ گىرۋەىكى گەۋرە لەسەر
دلى دروست ببوو، كە ئاخۇ زىنكى پىرى ۋەھا
پىرچەكانى دىمەنە نەھامەتەيىەكانى ھەلەبجە
ۋەكو بەفرى لىكردىبوون، چۇن بتوانىت
پالەشتى رۇخى كۆرەپەمەكى خەسەنراۋ
بە ژەھر بىت، قوتابىيەكى پۇلى جوارەمى
سەرەتاپى بووم ھەمەۋە بەيانىيەك داپكە بە
مىھەربانىيەۋە نامادى دەمىرد بۇ قوتابخانە
بۇ ئەۋەى ھەست بە كەمى خۇم نەكەم بە
پىچەۋەنەى ساۋكۈ خوشكۈ براكانەۋە كە
نەۋان زۇر گىرنگيان پىر نەدەدام، دەيانزانى كە
مىن مىرۇفلىكى تەندىروست باش نىم بۇ خويندىن،
ھەر زوۋ ئىرادەيان دەربارەى خويندىن مىن لە
دەست دابو، ئەۋ بەيانىيەى كە تازە خۇر لە
پەنجەمەرى زوۋرەكەمەۋە خۇئ ھاۋىشتىۋە
سەر جىگاگەم گەرمى تىشكى خۇرەكە بە نىۋ
چاۋانم كەۋتېۋو ئەۋ مىن لە خەۋ پاجلەكاند،
خىرا سەبىرى كاتزىمىرى زوۋرەكەم كىرد ماۋەى
نىۋ كاتزىمىر لە كاتى قوتابخانەم لای دابو،
ئىۋارەكەى داپكەم نەخۇش بوو بە ھۇى
نەخۇشەيەۋە نەتوانىيۋو خەبەرم كاتەۋە،
خىرا جىلۋەبەرگى قوتابخانەم لەبەر كىرد
جانناكەم كىردە شانەۋ جومە پىشەۋە بۇ لای
داپكەم لە سەر جىگاگەى كەۋتېۋو ماجىكى

نىۋ چاۋانى كىردم ھەناسەپەكى ناگراۋى
ھەلگىشاۋ بىى گۈتم: كۆرم دەمىگە تازە نەمىرۇ
مەۋرۋەۋە، لەبەرىۋەى مىن نەۋەندە سەپەىدى
قوتابخانەۋە ھاۋرىكانم بووم كە لەۋى يارىيان
دەمىرد بىدەكەنەن، خەرم دەمىرد بەردەۋام
لەۋى بىم، كاتىك ھەنگاۋم دەنا تا زىاتىر نىرىكى
قوتابخانە دەۋىۋەۋە زىاتىر دىلە لى دەدا بە
تەۋاۋەتى شەۋزىۋوۋم ۋەك ئەۋەى كە چۇن
شىتىكى گىرنگ لە زىاندا لە دەست داپىت.
كاتىك جومە قوتابخانە جانناكەم لە شاندا
دەمىرەنەۋە گىرتمە دەستەۋە كە سەبىم كىرد
ھەمەۋە پۇلەكان سەرۋالى خويندىن، مىنىش لە
پىشتى دەمىرد پۇلەكەى خۇمدا راۋەستابووم
بە ترسو شەرمىكى زۇرەۋە دام لە دەمىرد
پۇلەكەۋ جومە زوۋرەۋە ھەمەۋە قوتابىيەكان
سەرسام بوون، ساۋم لە مامۇستا كىرد بە
چاۋىكى پىشەرمەۋە پىم گۈت: دەتۋانم بىمە
زوۋرەۋە مامۇستا بىى گۈتم تۇ خۇ ھاتۋىتەتە
زوۋرەۋە، بىلى يارمەتى ھەيە داپىشىم؟ مىن
ھەر لە بەردەم مامۇستا سەرنەچم دەدا، تاۋەكو
ئەۋ مىھەربانى خۇى بە پروۋ مىندا بىكاتەۋە،
مامۇستا پىى گۈتم بىرۇ بۇ زوۋرى بەپىۋەبەر
لەۋى كارىان پىت ھەيە، ئەگەر ئەۋ ۋتى:
دۋابى ۋمە داپىشە، بەپىۋەبەر پىى گۈتم
كارىكت كىردوۋە مامۇستا زوپىر بوۋە لىت تۇى
ناردوۋەتە ئىرە؟ گۈتم نەخىر دەمىگ كەۋتوۋم،
گۈتى: تۇ دوو سالە لە پۇلىكىدا كەۋتوۋىت
پىم ۋابى بە كەلگى خويندىن ناھەيت ئىمە
بىرپارمان داۋە تۇ پىچىتەۋە مالىەۋە، چۈنكە
سروشتى تۇ لەگەل قوتابىيەكاندا ناگۈنچىت
خەرىكە گەۋرە دەبىت مامۇستاكەن گەلەپىيان

لە تۋاناي تۇ ھەيە، لەبەردەم بەپىۋەبەرەدا
چەندەھا قىسەم بۇ گۈتم پىۋىۋو، بەلام ئەۋ
لە قىسە پىچىرچەكانى مىن نەدەگەپشت، گۈتم
بە بەپىۋەبەر مىن لە دەمەۋە كۆلان كەس
ھاۋرىيەتەم ناكات لىرە ھەرچۈنكى بىت
خۇم تىكەلىيان دەكەم، مىن دىلە پىۋىستى
بە ھاۋزمانلىك ھەيە كە ھاۋرىيەتەم بىكات،
نىستە مىن دوۋر دەخەيتەۋە لەۋ دۋىيەيەى
كە مىن خەرم لىيەتى بە ناچارى دەستەم لە
جانناكەم شىل بوو، گەرامەۋە مالىەۋە ھەستەم
دەمىرد باۋكەۋ خوشكۈ براكانم زۇر گىرنگىم
پىنادەن تىروانىيەن ۋەكو بەپىۋەبەرەۋە باقى
مامۇستايان بوو، بەلام تەنھا داپكەم خەمى
بۇ دەخواردەم دىلەۋىيە دەمەۋەۋە ھەناسەى
قولى ھەلەكەتۋە چاۋەكانى ۋەكو بارانى
بەھارىان لىدەھا، بەلام لە بىدەمىگى داپكەۋ
ئەۋ دىمەنەنەى كە ھەبىۋوۋ تىنەدەگەپشتەم،
ماۋەى چەند پۇزىك كەسەم نەبىتېۋو زۇر
بىزارو بىتاقەت بووم، دىلە نۇفرەى نەمابوۋ،
بىرپارمدا بىچە دەۋرۋىشتى قوتابخانە بۇئەۋەى
سروشتى قوتابخانەكە بىيىنم، ھەرچەندە
ھاۋرىكانم ئەۋ گىرنگەيان پىنەدەمەۋە كە لە
ناخمدا كۆيۈنەۋە، ھەمىشە بە ناۋى ناشياۋ
بانگيان دەمىردەم خۇيان لى دوۋر دەمىرگەم،
ۋەك ئەۋەى كە چۇن كۆتلىك راۋچىيەك
بىيىنچىت خىرا لە شەھەى بال دەمەۋە ئەۋ
شۋىنە بە جىدېلىت ئەۋانىش بەۋ شىۋەيە
بوون، بەلام مىن ھەر بىر لای قوتابخانەۋە ئەۋ
كۆرۈ كچانە بوون كە لەۋى بوون، كە جومە
لای قوتابخانەكە دىۋارى ھەۋشەكە بەرز بوو

داوهرى

شادى مەريوانى

پيشدا پارەى كارەكەى دىارى دەكاتو لە كۆتايىدا كاتىك كارەكەى تەواو كرد ھەموو پارەكەى بە تەواوى لە كرپار وەردەگرئ، تۆ پىي دەلتىت: پارە پەرستو دىنا وىست؟ چەند بە لىھاتووى داوهرى دەكەن!

قوتابىيەكە وتى: باشە ئەو چ كاتىك دەيتوانى دنياووست بئ؟ (شيانا) وتى: زۆرسادەو ئاسانە! ئەگەر لە سەر نرخەكەى لە پيشدا رىك نەكەوتايەو تەنھا لە خۆيەوە نرخىكى دادەناو لە دوايىدا دەيتوانى نرخەكەى بباتە سەر پارەيەكى زياتر لە كرپار وەربگرئ، يان ئەگەر جۆرى دروستكردى شتەكەى لە كرپار نە دەپرسى دواتر خۆى بە زۆر شتىكى كە بە دلى كرپار نەبوايەو پىي بديەو پىي دەوت خۆت وتوتە بەو جۆرە بئ، ئەگەر لە سەر كارەكەى وەردەكارى بە سەرنج و جوانىو ھەسەسەو نەدەبوو، چەند شتىكى لە يەك كاتدا وەردەگرتو دەيگرە ئەستۆى خۆى بئ ئەووى لە تەوانايدا ھەبئ، خۆى كارەكانى چاودىرى نەدەكردو كارەكانى بە كرپارەكانى دەسپارد، يان ئەگەر لە سەر جۆرو باشى شتەكان دوودل نەدەبوو، تەنھا ئەو شتانەى نرخيان ھەرزان بوايەو باشىو خرابى بەلاوە گرنگ نەبوايە ئەو كاتە دەتوانى پىي بلىي پارەپەرستو دنياووست. ئەمانە كە تۆ وتت ناوونشانى كەستىكى پاكو كار جوانە كە بە راستگويىو راست كردارى بژيوى پئ دەباتە سەر تەنھا كەستىكى رىگە زاناو لىزانو ئەھلى مەعنەويەت دەتوانى بەم جۆرە كارو ھەولدان بكات، نىشانەكانت لەگەل ئەووى كە وتت ھاوسەنگ نىن. سەرچاوە: موفقيت.

(شيانا) لەگەل قوتابىيەكانى دانىشتبوو، باسى پياوئىكى دارتاش ھاتە باس كردن، كە مېزو كورسىو ئىشى دارى دروست دەكردو دەيفرۇشت. يەكئ لە قوتابىيەكانى وتى: ئەو پياوە دارتاشە زۆر پارە پەرستو دنياووست. ئەو ئاشقى پارەى زۆرەو ھەموو رۆژى بۆ بە دەستھىنانى پارەى زياتر خۆىو كرپارەكانى دەخاتە ژىر فشارەووەو زۆر بۆ ئەو شتانەى دروستى دەكەن ھەسەسە.

(شيانا) بە سەرسۆرمەنەو پەرسى: تۆ چۆن دەزانىت كە ئەو كەستىكى پارە پەرستو دنياووست؟

قوتابىيەكە وتى: زۆر ئاسانە! ئەو كاتىك كورسى بۆ كەستىك دروست بكات، لە پيشدا نرخى شتەكە دەلئو قسەى لە سەر دەكاتو لەسەر لاپەرپەيەك ناوونشانى جۆرى كورسىو كرپار دەنوسئو پىي واژۆ دەكات، لە دوايىدا بە چاكترين دارو بە سەرنجىكى زۆر جوان كورسىيەكى باشى بۆ دروست دەكاتو دواى تەواو بوون واژۆ ھەلگرتن لە كرپار وەردەگرئو ئەو پارەيەكى كە پيشتر لە سەرى رىك كەوتبوون بئ ئەووى ھىچى لىن كەم بكاتەو پارەكەى لى وەردەگرئ.

ئەووى چىگەى سەرسۆرمەنە ئەوويە كە ئەو ھەر جارىك تەنھا يەك ئىش قبول دەكات. خراب نىيە كە بزانين ئەو لە بۆنەى جوانى ئىشەكانى ناوبانگى دەرگروووەو ھەموو كەس داواى ئىشو كارى لى دەكەنو دارتاشەكانى تر تەنھا ئەو كارانەى كە ئەو ھەرى ناگرئو دەمىنئەووە چاكى دەكەن.

(شيانا) لە كاتىكدا نەى دەتوانى تۆرەيى خۆى بخوائەو وتى: لە بەرئەووى ئەو لە

نەمەدتوانى بىيىنم بە ناچارى گەرامەو، ھەربىرم دەكردەو بەرمو دەشتەكەى پشەووە رۆيشتم لە ناكاو چاوم بە گۆيدىرئىك كەوت كە لىي دەجوووە پشەووە ئەو لىم ھەلئەدەھات، زۆر پىم سەير بوو، چونكە ھەميشە مەرفەھەكان لىم ھەلئەدەھاتن ئىتر ھەموو رۆژىك بە سوارى گۆي درئەكەمەو دەجوووە لای قوتابخانە پۆلەكانو پەنجەرەكانيان لەسەر روى رىگاگە بوو، دەمويست لە پەنجەرەى زوورى قوتابخانەكەو لە نىوان دىوارى ئەم دىوو ئەو دىوى زوورەكەدا لە نىوان چەند رۆحىك رۆحىكى پەراوئىز كراو لە نىو دىوانى ھەزە رەشكراوەكانى خۆمدا دگەرام، بە يەك يەك پەنجەرەكانى پۆلەكاندا تاوەكو نىگايەك، بەزەيەك لە چاوەكان، خەندەيەك لە لىوەكان بە روى مندا والاكرئ، ئاوتتە بوونى من لەگەل رۆحەكانى تردا لەو دىوى دىوارىكى مردوو بە بئ ئەووى رۆحەكان ھەست بە خۆيان بکەن ئەو لەگەل ئەواندا پتەدەكەنئ، ھاوار دەكات من رازىم كە لەو دىوى پەنجەرەكەو زىانى نىو پۆلەكە بىيىنم بە خەيال واقعىيەتى خۆم لەگەل ئەواندا تىكەل بکەم سەيرم لەو دەھات كە مەرفەھەكان ئامادە نەدەبوون كە ھەلئەكەوت لەگەل رۆحىكدا بکەن كە ھەندئ لايەنى لە خۆيان كەمتر بىت، بەلام گۆيدىرئەكە ئامادە دەبوو ھەموو رۆژىك بە سەر پشەيەو دەمەنەكانى ناو پۆلەكە بىيىنم، سەير نىيە كە مەرفەھەكان لە ھاوڤەگەزەكانى خۆيان ياخى دەبن پەنا دەپەنە بەر زىندەوھەران بۆ ئەووى بيان كاتە زمان حالى ناپەھەتەيەكانى خۆيان ھەميشە ھەزم دەكرد وەكو مەندالەكانى تر يارى بە قور بکەم و چاوشارگىيان لەگەل بکەم خانووى قورپان لەگەل دروست بکەم، بەلام من بىبەش كرابووم لە ھەموو شتىك دەترسام لە دەورووبەرم، چونكە بە ترس گۆش كرابووم سەيرى مەندالەكانى كۆلەم دەكرد دەمزانى دايكو باوكيان پتيان خۆش نىيە يارى بە قور بکەن دارلاسيك دروست بکەن كەجى ئەوان ھەزەكانى خۆيان نەدەكۆشت لە دەرەووى سنورى بپارەكانى مەلەو ھەزەووەكانى خۆيان جىبەجى دەكرد، كاتىكىش زىانىكيان دەدا پتيان دەگوتن مەندال، بەلام من تەنانت لەو ھەزە سەرشتيانەى مەندالشم دىل كرابووم، بۆيە ئىستا گەورە بووم پەى بە نەتيىيەكانى خۆم دەبەم تۆ بلىي مامۇستاو بمرئوبەر قوتابىيەكانى خۆيان خۆشەوئت؟ يان تۆ بلىي باوكم منى لە سۆزى كۆرپەيى دەرگريئت؟ يان خوشكو براكانم منيان لە بازەى خۆيان كرىيەتە دەرئ؟ ئەمە بۆ تۆى خۆئەر چىدەھىلم دەيت تاونبار كئ بىت؟

چۈن دەبىتە ھاۋسەرىڭكى نەۋونەيى؟

بۇ ئزان

بەشى پىنچەمە كۆتايى

ايرىك ۲۸ سال، ۶ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: كاتىك بۇ ۋەرزىش كىردىن يان بۇ بەسەر بىردىن كاتەكانم لەگەل ھاۋرىيان دەچمە دەردە، ئەۋە ناگەيەنەت مەن ھىچ شىتېكم لە تۆ سەندىت، بەلكو تۆ شىتېكم پى دەبەخشىت كە پىۋىستىم پى ھەيە، ئزان پىۋىستىيان بە چەپكە گۆلېكە، وانىيە؟ پىۋانىش پىۋىستىيان بە ھەندى كات ھەيە كە بە ئازادى بى بەھانە ھىنانەۋە بە تەنھا پىچە دەردە.

لارى ۴۱ سال، ھاۋسەرىگىرى دوۋە ۱۸ سال: ھانى ھاۋسەردەكەت بدە بۇ گەشەۋ بىردەۋان بە گىنگى پىدانەكانى لە دەردەۋى سىۋى پەيۋەندىيەكانتان، ئەۋە دوۋلەپەنەۋى ھاۋشەۋەۋە ۋەك يەك وان ناتۋان بىنە يەك جەستە، بەلام دوۋجەستە تەك دەتۋان بىنە يەك بەرە.

ستېفن ۳۰ سال، ۸ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: لە پىناۋ دانانى پەيۋەندىيەكى دىرژ خايان بوۋى ژيانىكى كۆمەلەيتى سەربەخۇ زۆر پىۋىستە، بۇ ئەۋە ئامازە بۇ يارى تۆپى پى لە ئىۋارانى يەك شەمە دەكەم لەگەل ھاۋرىكانم.

مىتشىل ۵۰ سال، ۶ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: روۋبەرىك لە ئازادىم پى بېەخشە، سەرسام مەبە كە ئارمەۋوم لە بەسەربىردى ھەندىك كاتە بە تەنھا بى ئەۋە تۆم لەگەلدا بىت.

جارى ۴۱ سال، ۱۲ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: ھەركاتىك ئارمەۋوم ئەۋە ھەبۋو خاۋەنى روۋبەرىك لە ئازادى تاپىيەتمەندى خۆم بىم، ئەۋە ناگەيەنەت كەمەن تۆم خۇش نەۋىت يان بىمەۋىت لىت دوۋرىكەۋمەۋەۋە بەجىت بېلەم، بەلكو ھەمەۋو ئەۋەيە مەن دەمەۋى شېرەۋى پەرشو بلاۋى خۆم كۆبەكەمەۋەۋە ھەزم ئارام بىتەۋە.

نىۋان ھاۋسەراندا روۋدەدات: نىل ۴۷ سال، ۱۲ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە:

كاتىك كە دەمەۋىت بىچمە سەر جىگەى نوۋستىن پاش ئەۋە كە تۆ دەجىت، ماناى ئەۋە نىيە كە خۇشم ناۋىت، بەلكو ماناى ئەۋەيە دەمەۋىت دۋاى تۆ بىچمە سەر جىگە.

رولاند ۴۱ سال، ۵ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: ھىۋادارم سور نەبىت لەسەر ئەۋە كارەى دەتەۋى جىيەجى بىت لە ساتىكى كەمەدا، بەلكو بە لايەنى كەمەۋە ھەۋل بدە بىزانىت ئايا ئەۋە لەگەل كاتى ئىمەدا گونجاۋە يان نا.

توبى ۳۲ سال: پىۋىستە دەرك بەۋە بىكەيت ئانۋ زەمانى تۆۋ ھاۋسەردەكەت جىۋاز دەبىن، پىت وانەبىت ھاۋسەردەكەت مەكانەتى خۇيت پى بېەخشىت تەنھا لەبەرنەۋە تۆ دەللىت ساتى دەست پىكىردىنى كارىك دەستى پى كىردوۋە.

برادلى ۵۴ سال، ۲۶ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: لە ئامادەباشى دابىن بۇ ۋەرزىتۋو قىۋل كىردىنى چارسەر كىردىنى كىشەكانتان، پىۋىستە يەكگىرتىكى پتەۋ ھەبىت لەنىۋانئاندا، ھاۋسەرىگىرى ھاۋشەۋەۋە بەلەمىكى سەۋلدارە ئەگەر ھەردوۋلا بەشداربىن لە سەۋل لىدان بىگومان بەرەۋە پىشچوۋنى گەۋرە بە خۇيانەۋە دەبىن.

سكوت ۴۴ سال، ۱۵ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: پىۋىستە ئەۋە قىۋل بىكەيت كە ھەندى شى تاپىيەت بە پىۋان ھەيە پىم خۇشە جىيەجىيان بىكەم، ھەركاتى لەنەنجامدانىيان دەمىبىنىتۋو خۇشەلەم، ئەۋە تۆش بەۋ شىۋىيەى كە پىۋاۋىكى دوۋاكەۋتوۋوم لە چاخى بەردىنەۋە ھاتىم سەپىر مەكە.

بول رىزىر: رىككەۋتىن لەسەرنەۋەى كە گىتوگۇ لەسەر بابەتە ناخۇشەكان راستەۋخۇ پىش نوۋستىن نەكەين، بەلام ھەندى كەس ھەيە كە زۆر بەپەروۋشى قىسەكردنەۋەن تەننەت كاتىك فلچەى ددان شتەكەش لە دەمىاندەيە.

چون ۷۲ سال، ۲۰ سال چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىگىرى دوۋە: تىكايە بە پەروۋشەۋە گۆيم بۇ بىگرە، تا ئەۋەى پىت دەللىم لە يادى نەكەيت، ھەروەھا بۇنەۋەى ۋەكەنەم چەند جارىك دوۋبارە نەكەمەۋە، لەبەرنەۋەى ۋا ھەست دەكەم ۋەك جاران گىنگى بە گۆيگىرتن نادەيت، تىكايە بەسە لە ۋتى «ئەى ئەگەر روۋى نەدا».

جىمس ۴۵ سال، ۱۲ سالە چۆتە نىۋى ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: ئارام بىگرە ھەتا فىربىيىت بىگەيتە راستى، لەبەرنەۋەى كەسايەتى تۆ رانەھاتوۋە لە گۆيگىرتۋو تىگەيشتن بە باشى. تۋانەى تۆ بە گەيشتنى دلۋ عەقلىت كلىيىكى ھەيە كە دەتۋانۋ دەركا داخراۋەكان بىكەتەۋە.

روبرت ۴۳ سال، ۷ سالە خىزاندارە: مەن ئازانم كى ۋتوۋىيەتى: ھەركاتى تۆۋ ھاۋسەردەكەت لەپەكتىر توۋرەۋوۋ، يەكسەر مەچنە سەر جىگەى نوۋستىن، مەن گومانم ھەيە لەۋ كەسە ئەگەر ھاۋسەرىگىرى كىردىت، بەلام لە بىرت بىت ئەگەر ئىمە ھەردوۋەكان توۋرە بوۋىن پىكەۋەۋە چوینە جىگەى نوۋستىن ئەۋە ئامازە نىيە بۇ ئەۋە كە ئىمە لەپى جىبابو نەۋەدەين.

لىام نىسون: «گومانى تىدا نىيە كە لە نىۋان ھاۋسەراندا ناكۆكى روۋدەدات، ئەگەر ھىچ شىتۋى روۋى نەدا ئەۋە ئامازەيە لەسەرنەۋەى كە پەيۋەندىيەكى يەكسان يان دروستىيان نىيە لە نىۋانئاندا، بىگومان ھەندىك ھەلچوۋون ناكۆكى لە

چۇن دەپىتە

ھاۋسەرىكى نموونەيى؟

بۇ پىياۋان

ئەنجامم نەداۋە.

لېتىدا ۴۸ سال، ۲۸ سالە چۆتە نۆي
 ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: كاتىك پېت دەلېم;
 دەمەۋىت بە تەنيا بىم لانى كەم ھەۋلىدە
 بزانى كە بەراستى ئەۋەم مەبەستە، ياخود
 دەمەۋىت لە بارەى گرفتەكەمەۋە قسە
 بکەم، چونكە من ھەندىكجار نازانم كە
 كاميانم مەبەستە.

بېت ۳۱ سال، ۵ سالە چۆتە نۆي ژيانى
 ھاۋسەرىيەۋە: كاتىك لە ناكاو توۋشى
 تەۋمىكى ھەلچوون توۋرەۋوون دەبىم
 ژوورەكە جى مەھىلە، بەلگو گرنگىم
 پى بدو لە تەنىشتمەۋە دانىشە، لە
 گەلماۋە ھاۋبەشى ھەستو سۆزم بکەو
 لە نامىزى خۇتم بگرە كاتىك دەست بە
 گريان دەكەم.

گلۇريا ۵۰ سال، بىۋەژن: ئەو كاتانەى
 كە تىيىدا ھەست بە پەشتىۋى پالەپەستۋى
 توۋندى دەمارەكانم دەكەم، تكات لى دەكەم
 ھەۋل بدە بە وتەو گوزارشى جوانو ناسك
 ھىمىم بکەيتەۋە يارمەتىم بدەى بۇ
 دووبارە گەراندىنەۋى ھاۋسەنگىم.

مارشا ۵۰ سال، ۴ سالە چۆتە نۆي
 ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: (دۋاى تەمەنى ۴۰
 سالى): ھەرگىز ھەۋل مەدە كۆنترۇلنى
 ھاۋسەرىكەت بکەيت چونكە ئەو خاۋەنى
 بىرکردنەۋە عەقلى سەربەخۇى خۇيەتى
 بى ئەۋەى پىشت بە تۆ بېەستىت، ئەو
 پىاۋانەى كە رۇخى زالبونيان تىيىدايە
 شتەكان بە تەنھا بە رەشو سىي دەبىن
 (من لەسەر ھەقم، كەۋاتە بىگومان دەبىت
 تۆ ھەلە بىت، لە واقىعەشدا پىۋىستە
 لەسەر ھەردوۋلا ۋاز لە كەسايەتى خۇمان
 نەھىنن لە ھىج پەيۋەندىيەكداۋ نابىت
 ئەم داۋايە لە يەكتر بکەين).

دەستەۋسانى بکەنۋ كىشە بۇ ھاۋسەرو
 خىزانەكەى دروست بکەن.

جىن ۴۲ سال، ۱۲ سالە چۆتە نۆي ژيانى
 ھاۋسەرىيەۋە: رۇژانە بە نەرمۋ نىانىۋ
 ناسكى ھەللىۋكەۋت بکە.
 ھەفتانە تورەكەى زىلۋ پاشماۋەكان
 بەرمۋ دەرۋەى مال فرى بدە.

فىكتۇريا ۲۰ سال: ھەۋلىدە ئەگەر بۆت
 گونجا رۇژانە بە ھاۋسەرىكەت رابگەيەنىت
 كە ئەو كارانەى ئەو پىي ھەلدەستى تۆ
 بە گرنگى دەزانىۋ زۆر سوپاسى دەكەيتو
 چاكەى ئەۋت ھەمىشە لەبەرچاۋە.

باربرا ۶۸ سال، ۴۹ سالە چۆتە نۆي
 ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: لەبەرچاۋى خەلگ
 شەرمەزارم مەكەو گالتەم پى مەكە.

بىنى ۴۰ سال، ھاۋسەرىگىرى دوۋەم
 ۱۵ سالە بەردەۋامە: لە بەرامبەر خەلگى
 يارمەتىم بدەۋ لايەنگىرى خۇتم بۇ
 دەرېبەر، كاتىك ھەردوكان تەنىايىن
 ئەۋسا گىتوگۇ لەسەر خالە جىاۋازەكانى
 نىۋانمان دەكەين.

مارى ۲۹ سال، ۱۲ سالە چۆتە نۆي ژيانى
 ھاۋسەرىيەۋە: با خۇشەۋىستىت پالەنەرىك
 بېت بۇ گەيشتن بە ئامانجەكانم ھەۋلىدە
 جەلەۋى ئاۋاتەكانم بگرى لە ترسى ئەۋەى
 لە دەستەم نەدەى، بەلگو يارمەتىم بدە كە
 بەردەۋام ئەو كەسە خاۋەن ھىۋاۋ ئامانجە
 بىم كە گەۋتەيتە دۋاى خۇشەۋىستىيەۋە.

جىل ۲۸ سال، ۱۴ سالە چۆتە نۆي ژيانى
 ھاۋسەرىيەۋە: تۆ ھەرگىز بە تەۋاۋى درك
 بەۋ ھەموۋ ماندوۋىۋونە ناكەى كە توۋشى
 دەرۋوون عاتىفەۋ مىشكو لاشەم دەبىت بە
 ھۋى پەرمۋدەكردى مىندالۋ بەرپومېردىنى
 كارەكانىم، تۆ ھەۋل بدە تەركىز بکەيتە
 سەر ئەۋ نۆسەدو نەۋەتتوۋ كارەى دەيكەم
 نەك ئەۋ تەنھا كارەى كەبىرم چوۋەو

مارىن ۶۲ سال، ۲۲ سالە چۆتە نۆي
 ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: ناۋبەناۋ ھەلسە
 بە ئامادەكردى خواردنى ئىۋاران،
 ھەلەتە مىۋاندارى كرىدى ھاۋسەرىكەت
 بۇ نانخوردن لە دەرۋە شتىكى جوانو
 سەرنجراكىشە، بەلام لەۋىش جوانترو
 دلگىرتر ئەۋەپە كە لەمال بىمىنەتەۋە
 كەسەك ھەبىت نازت بكىشيتو خواردنت
 بۇ ئامادە بكات.

ئىلېنا ۲۷ سال، ۱۱ سالە چۆتە نۆي
 ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: كاتىك كە كاروبار
 لە سەۋۋرى كۆنترۇل كرىدى دەرەچىت
 ھەست بە بىزارى مەكە، بەلگو بە گىانى
 گالتە نامىزو يارى كرىدەۋە مامەلە بکە،
 چونكە لە كۆتايىدا ئەۋ شتانەى كە خۇشت
 دەۋىنو عاشقىان بوۋىت منو مىندالەكانو
 مالەكەمانىن، كە دەبىنە ھۋى ئەۋەى
 ھەندىكجار كاروبار لە سەۋرى كۆنترۇل
 كرىدى بىرازىت.

نامى ۲۲ سال، ۲ سالە چۆتە نۆي
 ژيانى ھاۋسەرىيەۋە: چاككردى ھەر
 شتىك لە مالەكەماندا بەشەكە لە ژيانمان،
 كەۋاتە تكات لى دەكەم كاتىك دەسكى
 دەرگاگە دەشكىۋ دەكەۋىتە خوارەۋە ۋا
 ھەللىۋكەۋت مەكە ۋەك ئەۋەى كە دىنيا
 ھەموۋى بەچار دەۋرتا ھەرەسى ھىنا
 بېت.

مارى ۲۵ سال، ھاۋسەرىگىرى دوۋەم ۱۲
 سال: پىاۋى نموونەيى ئەۋ كەسەيە كە
 بەردەۋام ھىمىۋ نارامو زىرە، كاتىك خۇى
 ون دەكات بە شوۋن ئاراستەكاندا دەگەرېت،
 كاتىكىش كىلەكانى ون دەكات شوۋن
 پىيەكانى خۇى ھەلدەگرىۋ زىرى خۇى
 دەخاتە كار تابيان دۆزىتەۋە، چونكە ئەۋ
 ھەرگىز رى نادات شتە بچۈكەكان توۋشى
 بى ھىۋايى بکەنۋ دەستى بەسەردا بگرىۋ

بابه گیان خوشم دهویتی!!

رووداوو کتوپرکانداو نواندنی هه لوستی زور نابه جی، که له دوایدا هه ست به په شیمانی دهکهن، چونکه هه ست دهکهن که برینکی قوولمان جیهیشتووو ساپژکردنی زور مهاله.

به داخه و توورپوونو هه لچوون به بهله بریار دانو به بهله هه لکردن، سیمایه کی بلاوی نیو کۆمه لگه ی نیمه یه خۆزگه بمان توانیا خۆمان له سه ره هیمنی له سه ره خۆیی و نارامی رایه نین. بۆته وه ی له کاتی توورپوونو هه لچووندا، کردارو گوشتاریک نه نوینن که بۆ هه میشه په نه جی په شیمانی له دوا بگه زین. هاوکات با وریای نه وه بین که جگه رگۆشه کانمان په پووله ناسا زور ناسکو توورپوون شۆینه واری خراپان له سه ره جیده هیلستو کاریگه ری خراپی له سه ریان هه یه و دواتر گیرۆدیمان دهکات.

نه وان پۆیستیایان به گرنگی میهر و سۆزی بئ سنووری نیمه هه یه، نه و کاره ی نیمه ش زریانکی بئ به زمییه و چرو ی دلتایی و نارامیان هه لده وهرینی.

تاوانیکی گه وه ی نه نه جامداو و نه ده بوا بۆ شتیکی وها بئ نرخ. نه و کارساته به سه ره جگه رگۆشه که یه به نیت! ناواتی ده خواست نۆتۆمبیله که ی وردو خاش ببوایه و کورده که ی هیچی ئی نه ها تبا به! نه وه ی زیاتر نیگه رانی کردو ناگری له دلی به ردا. نه وه بوو کاتیک گه رانه وه له نزیکه وه سه رنجی له و شوخته دا که کورده که ی له سه ره نۆتۆمبیله که به نووکی به ردیکی تیژ کیشابوو. نه م دپره بوو:

بابه گیان خوشم دهویتی

نه م چیرۆکه زور سه رنجی راکیشامو زور هه لسو که وستی نیگه تیقی نیو کۆمه لگه ی کورده واری هینامه وه یاد. توورپووننی بیسنوور له و منداله ناسکو و یگه ردا نه. که هه ندیچار وه هه ورده گر مه به سه ره منداله کانماندا ده گر مینین و نه وانیش له ناخه وه هه ست به ترسو دله راوکی و نیگه رانی ده که ن. کۆنترپۆل له ده ست دان له کاتی

له کاتیکدا باوکه که خه ریکی سرینه وه و پاگردنه وه ی نۆتۆمبیله نو یه که ی بوو، که زور دلی بئ خۆشبوو! له و کاته دا کورده جهوت سالانه که ی له دیوی نه و دیوه وه، به به ردیکی تیژ خه ریکی رووشاندنی نۆتۆمبیله که بوو. باوکه که له تاوا خه ریکی بوو شیت بئ، به و به ری تورده ییه وه. بئ به زمییه نه. به نیسپانه یه ک تا هیزی تیدا بوو، دا به دهستی کورده که یدا. کورده که نازاریکی زوری بیگه شتو خوین له په نه جی کانیدا زاو دهستی شین هه لگه را.

به به له گه یاندیه نه نه خۆشخانه، به لام په داخه وه لیدانه که ی باوکی بوو به هۆی نه وه ی یه کیک له په نه جی کانی به رنه وه. کاتیک کورده بچکۆله که به نه ج به ریدا و هۆشی هاته وه، بینی و به نه جیه کی برا و ته وه، به به رانه تی منداله وه رووی کردد باوکی و گو تی: باوکه گیان که ی په نه جم ده رویته وه؟! باوکه که زور نیگه ران بوو. زور له و کاره ی په شیمان بوو. هه ستی کرد که